LETO XXII. ŠT. 6 (1020) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 16. FEBRUARJA 2017

www.noviglas.eu

SETTIMANALE
Poste Italiane S.p.a. - Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003 (conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD
ISSN 1124 – 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1,20 EVRA

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Skupna proslava ob slovenskem kulturnem prazniku

foto dpd

GORICA Kulturni center Lojze Bratuž

Ko je duša prepojena s pomladjo in pesmijo ...

Le s pesmijo, ki privre iz drhtečega srca ob iskrenih čustvih, in z glasbo, ki zna nagovarjati srca v pomladni radosti ali jesenski otožnosti, smo Slovenci na tem obrobju slovenske zemlje lahko primerno obeležili slovenski kulturni praznik prav na dan smrti našega velikega pesnika Franceta Prešerna (1800-1849) in se pri tem poklonili spominu Lojzeta Bratuža (1902-1937), skladatelja, pevovodje in organista ob 80-letnici njegove mučeniške smrti. V razcvetu mladosti in sredi ustvarjalnega zagona ga je iz njegove mlade družinice in objema ljubeče žene Ljubke Šorli iztrgala krvoločna fašistična roka. Zaradi te krute usode je postal simbol vseh primorskih ljudi, ki so trpeli pod črnim terorjem samo zato, ker so bili zvesti narodu, jeziku in krščanskim načelom. Prav njemu, svetli žrtvi, je osrednjo prireditev z naslovom *Pomlad in pesem v duši*, povzetim po stihu Ljubke Šorli, posvetila Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, ki je bila letos zadolžena za pripravo te skupne slovesnosti vseh Slovencev v Italiji. Vselej sta pokrovitelja te prireditve krovni organizaciji, Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno-gospodarska zveza. Slovesen večer je bil v sredo, 8. februarja 2017, v prenatrpani veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž.

Za ta odmevni kulturni dogodek je ZSKP režijo prepustila odlični igralki Ani Facchini, članici Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, ki je imenitno, predvsem pa z globoko čutečim pristopom opravila to zahtevno nalogo.

/ str. 3

Iva Koršič

Slovenska smučarka Ilka Štuhec svetovna prvakinja!

"Počaščena sem, da sem lahko obdržala zlato kolajno doma!"

Tako je dejala slovenska šampionka Ilka Štuhec, ko je bila neizmerno vesela naslova svetovne prvakinje v smuku, saj je v nedeljo, 12. t. m., v Švici v kraju St. Moritz zmagala.

Po Mateji Svet in Tini Maze je šestindvajsetletna Mariborčanka tretja Slovenka v zgodovini z zmago na svetovnem prvenstvu v alpskem smučanju. Vsega skupaj so slovenski alpski smučarji na svetovnih prvenstvih osvojili 21 kolajn.

Za Ilko Štuhec je letos izjemna sezona, vrsto let so jo pestile poškodbe, zdaj pa kraljuje v hitrih disciplinah. Ilka Štuhec je Sloveniji ubranila zlato kolajno, ki jo je na prejšnjem prvenstvu v Vailu osvojila Tina Maze.

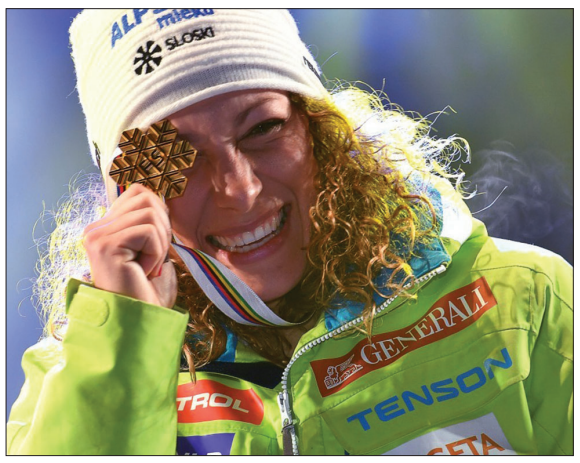

www.parrucchelanza.com Najboljši portal v Italiji za kakovostne lasulje

PARRUCCHE Lanza

• KOZMETIKA ZA LASE
• PRIPOMOČKI ZA FRIZERJE IN KOZMETIČARKE

Gorica
Ul. Garibaldi, 13
na vogalu na trgu pred občino
Tel. 0481 240078

Odprto vsak dan
od ponedeljka do sobote
od 9.00 do 12.30
in od 15.30 do 19.30

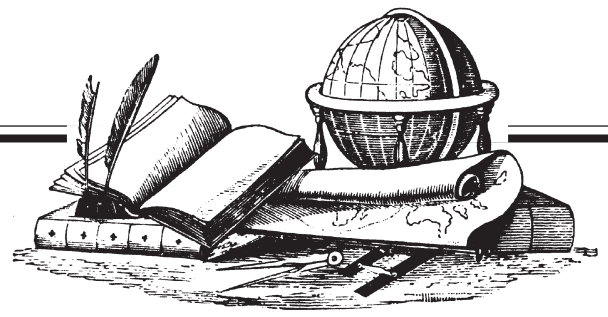

Pristojna deželna komisija je obravnavala peticiji društva Edinost

O enakopravnosti manjšinskih jezikov z italijanskim

V četrtek, 9. februarja, je 5. stalna komisija deželnega sveta obravnavala peticiji društva Edinost (št. 2/2013 in 24/2015) glede enakopravnosti manjšinskih jezikov z italijanskim. Zahteve Edinosti je na zasedanju komisije zagovarjal in utemeljeval deželni svetnik SSk Igor Gabrovec, ki je izpostavil, da enačenje manjšinskih jezikov z italijanskim že velja v Dolini Aoste in Bocnu, kot je tudi Italijanom v Sloveniji in na Hrvaškem že od nekdaj uradno priznana enakovrednost manjšinskega jezika. "Sam 3. člen deželnega statuta iz leta 1963 govori o enakih pravicah vseh navzočih skupnosti, nekako na osi določil, ki so zapisana v sami ustavi. Profesor Samo Pahor je v minulih desetletjih dosegel kar tri razsodbe Ustavnega sodišča, ki potrjujejo, da je popolna enakopravnost manjšinskega jezika osnovni temelj zaščite priznane narodne ali jezikovne manjšine", je posebej izpostavil Gabrovec. Njegovemu izvajanju je sledila razprava, v kateri je bilo slišati že znane cvetke, ki opredeljujejo nekatere deželne svetnike. Čedajčan Roberto Novelli je vztrajal, da so na Videmskem prisotne neke jezikovne variante, ki nimajo zveze s slovenščino. Goričan Ziberna je nanizal prisotnost tudi drugih jezikov, denimo kitajščine, in pri tem očitno prezrl razliko med tujimi in avtohtonimi identitetami. Spet drugi so ugotavljali, da bi bila večjezičnost predraga in torej nevzdržna. Odbornik Torrenti je izpostavil napore deželne uprave, da se opremi s centraliziranimi uradi, ki naj skrbijo za spoštovanje jezikovnih pravic. Svetnik iz vrst furlanskih avtonomistov Violino pa je peticiji podprl, češ da na spoštovanju pravic priznanih manjšin slonijo vsi naši napori in upi, da FJK ohrani status avtonomne dežele. Seja se je končala brez glasovanja in odločitev o usodi peticij o jezikovnih pravicah prenesena na dnevni red prihodnjega zasedanja. "Najbrž bomo to razpravo, ki je izredno visokega simbolno-načelnega pomena, prenesli kar v avlo deželnega sveta in prav je, da se glede teh argumentov vsi izrečejo brez oportunističnega slepomišenja", je mnenja deželni svetnik SSk Igor Gabrovec.

Skrb za okolje v deželnem svetu FJK

O varnosti jedrske elektrarne Krško

Jedrska elektrarna Krško je varna, je 31. januarja v deželnem svetu dejala odbornica za okolje v deželni vladi Furlanije Julijske krajine Sara Vito med odgovorom na poslanski vprašanji Ilarie Dal Zovo (Gibanje petih zvezd) in Bruna Marinija (Forza Italia), ki ju je zanimalo, kakšna je raven varnosti Jedrske elektrarne Krško.

Odbornica je poudarila, da Furlanija Julijska krajina redno spremlja delovanje slovenske jedrske elektrarne, in sicer s pridobivanjem strokovnih mnenj italijanskega inštituta za varstvo in raziskovanje okolja ISPRA. Ta je že pred dvema letoma ocenil, da v Krškem redno vlagajo v vzdrževalna in varnostna dela ter da jedrska elektrarna deluje v standardih, ki so jih v svetu postavile Združene države Amerike.

Za varnost je poskrbljeno tako pri omejitvi škodljivih sevanj kot pri protipotresni zaščiti, in sicer tudi v skladu z zadnjimi zahtevami Sveta Evropske unije.

Vitova je ob tem naštela še celo vrsto slovensko-italijanskih srečanj, ki se jih redno udeležujejo tudi predstavniki deželne agencije za okolje ARPA, tudi na temo nuklearne varnosti.

ARC/PV

Dan slovenske kulture

Poslanica predsednice Serracchianijeve

Deželna predsednica Debora Serracchiani je ob dnevu slovenske kulture čestitala Slovencem na Tržaškem, Goriškem in Videmskem in poudarila izjemno vlogo, ki jo ima slovenska narodna skupnost pri ohranjanju jezikovnega in kulturnega bogastva v Furlaniji Julijski krajini.

Serracchianijeva pri tem omenja veliko število slovenskih knjižnic, društev, pevskih zborov, raziskovalnih inštitutov, gledališč in medijev, ki negujejo slovensko navzočnost v naši deželi.

"Želim si, da bi se ta vitalnost zrcalila tudi v številnih prireditvah, ki so namenjene medkulturnemu dialogu z ne-Slovenci v Furlaniji Julijski krajini, kajti s tem odpiranjem sosedu se uresničujejo želje Franceta Prešerna", je zapisala Serracchianijeva. V poslanici predsednice so tudi verzi Zdravljice, v kateri si Prešeren obeta, da bi bil mejak sosed, ne pa vrag. "Upam si trditi, da so se te besede uresničile prav v Furlaniji Julijski krajini, in to kljub grenkim izkustvom v preteklosti".

ARC/PV

Migrantska politika v deželnem svetu

Serracchianijeva je pozvala k odgovornosti

Predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani je med nedavno razpravo v deželnem svetu odgovorila na očitke, da je deželna vlada spremenila stališče glede sprejemanja priseljencev.

"Doslej smo se posluževali razpršene naselitve, ki je edina učinkovita rešitev. Še vedno jo zagovarjamo in še vedno verjamemo, da deluje", je dejala. "Toda v zadnjem času so se pogoji spremenili. Dokler je bilo število priseljencev manjše od 3.500, nam je uspelo obvladati razmere, zdaj pa tega ne moremo več, zato je logično, da se oziramo po drugačnih pristopih".

Sprememba stališča je torej posledica spremenjenih razmer. "V primerjavi s tistimi, ki sedijo v opoziciji, imamo še eno dodatno odgovornost ob tem, da pokažemo na problem in da ugotovimo krivdo – moramo tudi ponuditi rešitev".

Na področju migrantske politike je zato treba nujno upoštevati, da vladajo izredne razmere, pri čemer je po predsedničinih besedah povsem neumestno "ustvarjati polemike zaradi smučarskega tečaja, ki se ga udeležuje tudi sedem mladoletnih priseljencev brez spremstva staršev".

Serracchianijeva je zato pozvala k odgovornosti in k večji solidarnosti. Izrazila je upanje, da se bodo devetdesetim občinam, ki so doslej sprejele tujce, pridružile še druge. "Vsaj še trideset bi jih potrebovali", je ocenila predsednica in pri tem poudarila, da za migrantsko politiko vsekakor odgovarja država. "Dežele nimajo neposrednih pristojnosti", je spomnila.

Na koncu pa je Serracchianijeva pohvalila dozdajšnja prizadevanja italijanske vlade, ki povečanju begunskega vala kljubuje z bilateralnimi dogovori z afriškimi državami. "Dobro je, da smo prvi odprli veleposlaništvo v Libiji, dobro je, da je minister Minniti obiskal Tunizijo, dobro je, da se dogovarjamo z Egiptom za vračanje nelegalnih priseljencev, in dobro je, da so v programu še pogovori z Nigerijo in drugimi srednjeafriškimi državami".

ARC/PV

Prejeli smo

Odziv na pisanje Alenke Puhar in Martina Brecelja

Odgovor Alenki Puhar

Ni šlo toliko za pohvalo - kot pišete v svojem zapisu v NG z dne 12. 1. 2017 - pač pa za konstatacijo, in nato še manj za ostro grajo, kvečjemu za čudenje in rahlo razočaranje.

Na kratko le o graji-čudenju: Nekdo, ki napiše, da gre za zgodovinski dan - brez skoraj! - v članku ro (bija) ša (bca) - PD z dne 11. nov. 2016 - ga ni! "ko se je prvič v Sloveniji javno spregovorilo o tem, da so te tri žrtve, Danico Tomažič, Stanka Vuka in Draga Zajca ubili partizani" ... "Nikoli do sedaj, in to vključno z obdobjem samostojne Slovenije, se o tem še ni spregovorilo". Kar ni sploh res, prej obratno, potemtakem ste bili ob tej prenagljeni izjavi le premalo informirani. Nič hudega. Medtem ste očitno še kaj prebrali, ker ste že v zadnji Mladiki 45 med drugim bolj previdno napisali, "da ne kaže dvomiti, da je šlo za politično motiviran zločin ..., čeprav je avtor obstal korak pred tistim ključnim dokazom, ki bi prepričal najbolj neverne Tomaže". Pa da ne zvemo s stoodstotno gotovostjo, kdo so bili morilci. Le zelo verjetni. Pa še res je. Treba bo pač šele ugotoviti. Prečesati še manj znana ali neznana področja. Se bolj poglobiti v gradivo in mu še marsikaj dodati. Saj ne moremo vedeti čisto vsega o vsem. Svetujem, da si vzamete nekaj popoldnevov in preberete vse pomembno, kar je bilo doslej napisanega na račun te tragedije. Boste zvedeli veliko zanimivega, ne zadostujeta Šnuderl in Cesar, ki ju navajate, kot poznano čtivo, in verjetno še kaj vmes, pa niz zadnjih člankov (s kakšnim škratom in netočnostmi vred) v zvezi s predstavitvijo *Anatomije*, za podoživetje in vživetje v to še nerazrešeno zelo bolečo zgodbo. Dejansko se je že od vsega začetka ugibalo in se navsezadnje ugiba še vedno, kdo si je naprtil na vest ta strašni zločin: rdeči, beli, plavi? Jaz ne izključujem niti črnih in rjavih in celo niti ropa, čeprav mu nekako odrekam glavno vlogo in ga prej odrivam na zadnje mesto. Svetujem vam tudi, da zelo pozorno preberete bodisi v *Anatomiji* ali v romanu Fulvia Tomizze ali kje drugje strani, kako naravnost blazno površno je potekala raziskava umora in kako se je mudilo ital. raziskovalcem spraviti vso zadevo ad acta. Ne pozabite, da je bila vsa družina Tomažič, tudi starši, ne samo Stanko in Danica, pod stalnim policijskim nadzorom, - kot veliko drugih Primorcev navsezadnje, zdaleč manj inkriminiranih in potemtakem zanje manj 'nevarnih' - ki pa se je izkazalo grozovito pomanjkljivo in noben krst se temu ni čudil in niti dandanes se ne, saj ga nihče ne postavlja pod vprašaj: Niso policija in takratne oblasti zares vedele, ali le niso hotele vedeti? In zakaj? Anti ne, da bi zavarovale partizane oziroma komuniste pred krivdo? Bilo bi naravnost paradoksalno. A to vprašanje bi si le moral kdo postaviti. Kakšen zelo resen in brezkompromisen iskatelj resnice. Zgodovinarji in ljubitelji, na delo, zavihajte si rokave! Poziv velja tudi za vse spodaj naštete Brecljeve doktorske in navadne "somišljenike", ki se z mano baje ne strinjajo.

Odgovor Martinu Breclju

Le nekaj nujnih besed, čeprav se je o meni, prvič domala neučakano, kar razpisal v dveh nadaljevanjih in mi nanizal kdo vse se z mano ne strinja, z njim pa ... Naj povem najpoprej, da meni ni sploh do zaveznikov in somišljenikov, **le do resnice** in neovrgljivih dokazov, ne glede kakšne barve so ali bodo.

/ str. 15

Jolka Milič

Povejmo na glas

Postal je svetloba za vse

Pretresljivo je, če se spomnimo dni, ki so bili za Lojzeta Bratuža poslednji in zadnji. Pretresljiv je pogled na bolniško posteljo, v kateri je počasi umiral in se poslavljal od tega sveta - droben in poln bolečine, užaloščen, ker bo moral zapustiti ženo in dva majhna otroka. In vedel je, da se mu dnevi iztekajo, ne dnevi, minute, trenutki, ki jih je vse manj, in se ne ve, kdaj bo nastopil tisti dokončni, ko bo duša zapustila izmučeno telo. Pretresljivo je, ko se v njem boleče obuja prehojeno življenje, v katerem je dal vse svoje moči za lepe in dobre stvari, za melodije, ki naj pojejo hvalo vzvišeni dobroti in širijo glas o tisti darujoči veri, brez katere ne more biti sreče na tem svetu. O veri, vsajeni v vsako nežno srce, ki le želi poslušati pesem o ljubezni ali pa to pesem oznanja še posebno mladim, tako hrepenečim po obzorjih prve prihodnosti. Pretresljivo je, kako je Lojze Bratuž umrl, saj je želel svojemu narodu dati vse najboljše, kar je imel, predvsem sporočilo glasbe in petja, ki naj vse pretopita z zanosom in toplino prijazne bližine. Najsvetlejši sij teh trpečih akordov iztekajočega življenja pa je bila vdanost v nezasluženo usodo in njeno sprejetje brez najmanjše obtožbe tistih, ki so se nad ubogim človekom znesli kot zločincem. Nikakršna obtožba, veličina odpuščanja, v katerem žari sama luč posvečenosti in višje resnice. Višje resnice, ki je brezpogojna dobrota, dobrota do zadnjega in v največji meri dobrota tedaj, kadar jo hoče uničiti nasilje, ki dobroto mrzí in jo hoče izbrisati z obličja zemlje. In ta posvečena višja resnica vsakršno pretresljivost preseže, luč odpuščanja in ljubezni se dvigne nad trpko podobo izpred osmih desetletij in se v vsej svoji blagi, tihi, a vendar neuničljivi milini spušča prav do nas tukaj in zdaj, prav v naš čas, med nas, v našo dušo in srce, če sporočilo te miline le hočemo in moremo slišati. In tako je Lojze Bratuž za vse nas živa in nenehno delujoča spodbuda in smo nanj upravičeno ponosni, ponosni, da je izšel iz naše skupnosti, iz našega tolikokrat zapostavljenega in celo preganjanega naroda. Kot bi se vsa njegova pretresljiva zgodba skozi desetletja spremenila v moč in v luč, v trdnost, ki je postala kažipot za prihodnost vseh nas in, zakaj ne, tudi sploh vseh. Za prihodnost, ki naj zavrže vse, kar ni srečno razumevanje, kar ni prijetno sožitje in kar ni sočutje ter blagodejno prijateljstvo. Predvsem pa naj ta prihodnost, spočeta v tem trenutku, zavrne vsakršno mržnjo, vsakršno sovraštvo in celo nasilje, ki se lahko porodi iz stisk sedanjega časa. Saj se stiske tako rade preobrazijo v obup in strah, strah pa se odmakne od vsega, kar je lepo in dobro, da srce postane neusmiljeno, kruto in se maščevalno znaša nad drugimi - tako zagorijo celo vojne. Svetloba Lojzeta Bratuža torej ne sije le v preteklih desetletjih, ampak nam tudi danes kaže pot v srečna prihodnja leta, če na to pot le želimo stopiti, stopiti iskreno in z bratsko roko do vseh.

Janez Povše

S 1. strani

Ko je duša prepojena ...

Sstihi, ki so privreli iz razbolelega srca pesnice Ljubke Šorli, ki je z možem Lojzetom Bratužem delila prekratko, s silo pretrgano skupno življenjsko pot, si je zamislila njuno srečanje v onstranstvu, kjer so vse prestane bridkosti le še neboleč spomin in se svetlo izrisuje samo čas, ko se jima je "smehljalo življenje" in sta v sebi čutila "pomlad in pesem v duši". In šla na pot "z roko v roki". Pri tem je s poetičnim pridihom prikazala utrip dveh gorečih src, hrepenečih po lepoti v harmoniji stvarstva. Doživeto, brez odvečnega patosa, sta Ljubko Šorli in Lojzeta Bratuža poosebila ljubiteljska igralca Vanja Bastiani iz dramskega odseka PD Štandrež in Matej Pintar iz Dramske družine F. B. Sedej iz Števerjana. Med pesmi Ljubke Šorli je Facchinijeva vpletla tudi verze Simona Gregorčiča, pri katerem sta se navdihovala oba, Ljubka Šorli in Lojze Bratuž. Na tak način se je, tudi s fotografijami, ki so si sledile na velikem platnu, tiste iz radostnih življenjskih dogodkov, ob prepletanju premišljeno izbranih glasbenih del – glasbena koordinatorka je bila Metka Sulič - ustvarilo lirično ozračje. Temu so svež, igriv nadih pomladi dali rosno mladi pevci MlPZ SCGV E. Komel iz Gorice, ki so zapeli *Pomlad prihaja* Andreja Bratuža, leta 2011 preminulega sina Lojzeta Bratuža in Šorlijeve, in *Kukavica* mladega glasbenika Patricka Quaggiata. Moški del mešanega pevskega zbora, ki so ga sestavljali pevci zborov MePZ F. B. Sedej iz Števerjana, MePZ Hrast iz Doberdoba, MePZ Lojze Bratuž iz Gorice, MlPZ SCGV Emil Komel iz Gorice in MoPZ Štmaver, so na začetku zapeli melanholične *Kraguljčke* in s tem priklicali v spomin tisti žalostni dan, ko so fantje na smrt bolnemu Lojzetu Bratužu zapeli to njegovo pesem pod oknom goriške bolnišnice. V moški sestavi je zbor zapel še Bratuževo *Sonce vstaja in zahaja*. Mešani pevski zbor pa je s pesmijo Emila Komela *Opomin k veselju* in *Punt* Stanka Jericija vnesel neko bodrilno misel. Komorni orkester SCGV E. Komel z gosti, ki je med drugim zaigral *Overturo* Vinka Vodopivca oz. Hilarija Lavrenčiča iz operete *Kovačev študent* ter Lojzeta Bratuža *Kadar so češnje cvetele*, je ustvarjal, tudi z drobnimi glasbenimi intermezzi sugestivno glasbeno kuliso in mestoma prav nežno povezoval posamezne dele. Kot solistka je sooblikovala tenkočutno se prelivajoče "prizore" iz programa sopranistka Alessandra Schettino, ki je občuteno zapela *Zueignung* Richarda Straussa (orkestracija Patrick Quaggiato) in malce bolj "mrakobno" *Drevo* Marija Kogoja. Poseben čustven naboj in čarobnost glasbe je bilo začutiti ob mojstrskem solističnem klavirskem nastopu mladega pianista Alexandra Gadjieva, ki je zaigral Maurica Ravela *La Valse*. Njegovo suvereno izvajanje se je enkratno usklajevalo s posnetkom na velikem platnu; glasba je namreč očarljivo spremljala tok reke Soče, ko v zgornjem delu med gorami razigrano "poskakuje" in ob kamnih ustvarja tolmunčke, ko se vije s planin proti dolini... do kamnitega Solkanskega mosta, dokler se ne umiri pri Podgori. S to idilično podobo bistre "hčere planin" so se spajali tudi lahkotni, izraziti gibi baletke Sanje Vogrič, iz goriške baletne šole Giselle, ki jo vodi Carlotta Tosorati. Nekaj prav tako nežnih, sanjavih trenutkov so pričarale tudi druge baletke iz iste šole: Emma Bigaj, Sofia Pacori, Giulia Diazzi, Aleksija Primosig, Iris Gulin, Kea Vogrič, Solea Brancati, Vida Boškin in Eleonora Bulfoni. Pevce in glasbenike je z natančno, zanesljivo roko skozi spevne melodije vodil mladi talentirani dirigent Mirko Ferlan.

Alexander Gadjiev

Alessandra Schettino

Iz čarobne vpetosti v pesniško besedo in glasbo, ki jo je ob koncu okrepila Prešernova *Zdravljica* – publika jo je spremljala spoštljivo stoje -, je gledalce "prizemljil" globok, odločen glas Tadeja Lukmana, ki je povabil na oder slavnostno govornico, senatorko Tamaro Blažino. Govornica je uvodoma dejala, da je sprejela ta izziv s hvaležnostjo in zadoščenjem, saj je tako imela možnost, da izreče nekaj misli v nenavadnem "kontekstu za politika, v nadvse slavnostnem okviru, pred zbrano in pozorno publiko. Tej današnji proslavi pa daje še dodaten čustveni naboj spomin na Lojzeta Bratuža, simbol trpljenja primorskih ljudi pod fašizmom. Njegov lik je še vedno živ in sestavni člen tiste nepregledne množice naših prednikov, ki so se uprli zatiranju slovenskega jezika in kulture ter so za vse nas zgled pokončnosti in dostojanstva". Nadaljevala je, rekoč, da: "Živimo v vznemirjujočih in zaskrbljujočih časih, in to na celotni zemeljski obli, kjer se je, kot kaže, izgubila vsakršna sled za razsodnostjo, humanostjo, skrbjo za boljšo prihodnost bodočih rodov. Prav zato prihaja danes bolj kot kdajkoli prej do izraza nujnost po večji povezanosti med kulturo in politiko; slednja je žal dosegla eno izmed najnižjih stopenj, mogoče celo dno, iz katerega se bo izvlekla le z velikim trudom. Nujno bi torej bilo pozorno prisluhniti tistim redkim izjemam, ki premorejo omikano, strokovno poglobljeno, kulturno politično razmišljanje in nastopanje. // ... // V Italiji, a tudi v Sloveniji in v manjšini sami smo priča stalnemu naraščanju površnosti, pavšalnosti, robatosti, osebnim napadom; premalo je želje in volje po omikanem soočanju, po poglobljenih analizah. Kje so časi, ko je bila politika ena izmed žlahtnih človeških dejavnosti? Ni nujno, da prikličemo v spomin stare Grke; dovolj je, da si preberemo zapiske italijanske Ustavodajne skupščine. Politika torej kot dialog, kot umetnost možnega, politika v službi človeka. Prav zato bi bilo nadvse primerno, da bi se kultura in politika v večji meri vzajemno oplajali: gotovo pa se bo morala politika ponovno napajati v kulturi, če bo želela preživeti in biti v funkciji napredka, kultura sama pa bo preživela le, če ji bosta politika in nasploh družba posvetili večjo pozornost. Smisel takega razmišljanja je dejansko dokaj enostaven: več kulture v politiki, več politike v kulturi! To geslo je uporabljal že Norberto Bobbio in na to navezo je vedno opozarjal eden izmed najbolj prodornih mislecev naše skupnosti, Darko Bratina, čigar dvajsetletnica prerane smrti poteka prav letos. // ... // Sicer navkljub velikim korakom, ki smo jih naredili v smislu bolj markantnega protagonizma v tem prostoru, se še ne uspemo otresti nekega atavičnega vitimizma, ki nas večkrat potiska v podrejen položaj. Zavedati bi se morali, da je to naše edinstveno bivanje ob meji veliko bogastvo, velika priložnost in obenem izziv, da osmislimo slovensko identiteto kot odraz tega specifičnega prostora in torej ne kot fotokopijo identitete na drugi strani bivše meje. S tem jo bomo še dodatno utrjevali in lažje prenašali na mlajše rodove. Živimo namreč na razpotju treh različnih svetov, številnih veroizpovedi, vsak dan se napajamo pri dveh kulturah, tu se prepletata alpska melanholija in mediteranska temperamentnost, kot je zapisal Miran Košuta, saj imamo za hrbtom mogočno in čudovito alpsko verigo, pred sabo pa odprtost Jadranskega morja in Mediterana. Zato je nerazumljivo, da je naš manjšinski položaj prevečkrat le pretveza za hrepenenje po Ljubljani na eni strani ter za tarnanje nad Rimom po drugi strani. V naši sredini imamo velik potencial: daleč naokoli razpoznavne kulturnike in umetnike, uveljavljene gospodarstvenike, odlične športnike in generacijo visoko izobraženih mladih. Če bomo sposobni vse to ovrednotiti, bomo pridobili samozavest in oplemenitili našo prisotnost v tem tako posebnem pluralnem prostoru. V to smer si moramo vsi skupaj prizadevati, saj je edina, ki nam lahko nakazuje neko perspektivno prihodnost. Res je, da gledamo na dogajanja okrog in znotraj nas dokaj različno in da večkrat nimamo neke skupne strategije, vendar če se želimo dvigniti iz dokajšnje povprečnosti, v katero smo zašli, moramo poiskati stične točke in zgraditi iz pozitivne dialektike neko konstruktivno sintezo. Kot je večkrat poudaril nekdanji minister za Slovence po svetu Boštjan Žeks, 'ni več časa za enoumje in tudi v manjšini je raznolikost lahko le dodana vrednost'. Ta pa mora temeljiti predvsem na medsebojnem spoštovanju in zaupanju. Če bomo le tekmovali, kdo je bolj pristen Slovenec ali kdo je naredil več za manjšino, ne bomo dosegli tistega potrebnega kakovostnega preboja, ki nas bo naredil zanimivejše tudi za širše okolje. In prav na to moramo biti pozorni, da se ne bomo preveč zapirali v ozko krajevno stvarnost. Lokalnost se utrjuje le v odnosu do globalnosti, ki ni nujno zlo, ampak priložnost. Tudi v tem primeru imamo dve plati iste medalje, ki se prepletata in dopolnjujeta. Zakaj torej ne bolj in bolje črpati pozitivne energije in znanja tudi med številnimi mladimi pripadniki naše skupnosti, ki so se preselili v razne evropske ali svetovne prestolnice, od Londona do Bruslja, od Pariza do New Yorka. Ta pojav ne gre obravnavati kot beg zamejskih možganov, pač pa ga gre uokviriti v velik potencial, s katerim razpolagamo znotraj naše skupnosti: to so pripadniki naše mlajše generacije. Tisti posamezniki, ki so se odločili sprejeti izziv globalne vasi, kjer smo sicer vsi lahko stalno povezani, ne glede na to, kje se fizično nahajamo. Naj bo to spodbuda za vse nas, da raje kot pasivno spremljati ta pojav, se resno lotimo perspektivnega mreženja teh številnih mladih, ki se vse naokrog po svetu oplajajo z novimi izzivi in različnimi kulturami ter so pripravljeni vračati svoje znanje naši skupnosti v raznih oblikah. Tudi to je naše bogastvo, ki ga gre koristiti in primerno ovrednotiti, kar nam tudi stvarno omogoča sodobna tehnologija, ki jo tako dobro obvladajo pripadniki t. i. millenium generacije. Globalizacija naj torej sega vse do naših društev, kjer si lahko tudi privoščimo, da mislimo globalno zato, da bomo bolje delali lokalno. Že Prešeren nas je učil, da moramo gledati v širši svet; nasploh pa je kultura že sama po sebi svetovljanska in pooseblja pojem širine in odprtosti. //... //

Prof. Marija Pirjevec, Walter Bandelj in Rudi Pavšič

Pred koncem slavnostne prireditve so gledalci – med temi so bili predstavniki kulturnih ustanov, političnih krogov z goriškim županom na čelu, pa tudi Cerkve na Goriškem, in ugledna gostja večera prof. Lojzka Bratuž, hčerka prof. Lojzeta Bratuža, žal še edina iz družine Bratuž -, končno izvedeli za imena letošnjih dobitnikov priznanj, ki jih podeljujeta krovni organizaciji (prvič sta jih podelili l. 2010 v Tržiču) zaslužnim posameznikom za življenjsko delo v prid slovenski skupnosti v Italiji. Letos je komisija, ki so jo sestavljali Marij Maver, Alenka Florenin, Lucia Trusgnach in Franka Žgavec, soglasno izbrala tri nagrajenke: **Bruno Dorbolo', Dorico Makuc** in **Marijo Pirjevec**. Utemeljitve oz. orisi dela in življenja nagrajenk so se slišali na zvočnem posnetku (glas Daniela Dan Malalana), medtem ko so se vrstile fotografije oz. video posnetki prejemnic nagrade.

Vanja Bastiani in Matej Pintar (foto dpd)

Bruna Dorbolo' je ponosna Benečanka, z vsem srcem vezana na domače korenine. Že od mladega se je borila za pravice slovenske manjšine v domačem kraju in za uveljavljanje slovenskega jezika in kulture med Beneškimi Slovenci. V 70. letih je bila med ustanovitelji študijskega centra Nediža, izjemno pomembnega središča, ki je prispeval k rasti kulturnega delovanja v Benečiji. Na podlagi vsega kulturnega vrenja v tem središču (dejavnost Beneške galerije, glasbeni tečaji, ustanovitev podružnice Glasbene matice, narečni natečaj za otroke Moja vas, poletno letovanje otrok Mlada brieza...) je vzklila zamisel o dvojezični šoli v Benečiji. L. 1974 je bila pobudnica ustanovitve Zveze beneških žena. Sama je aktivno sodelovala z Novim Matajurjem in Trinkovim koledarjem. Udejstvovala se je tudi na političnem področju. L. 1980 je kandidirala na občanski listi. Dvajset let je bila v Špetru občinska svetnica in nazadnje županja. Tudi na tem položaju se je vztrajno zavzemala za pravice Beneških Slovencev. Dorbolojeva je tudi ena izmed ustanoviteljic in prva predsednica Inštituta za slovensko kulturo. Velik uspeh tega inštituta je odprtje muzeja SMO v Špetru. Napisala je tudi pet dramskih besedil za Beneško gledališče.

Tamara Blažina

Dorica Makuc je zelo znana na Goriškem in drugod kot raziskovalka in zbirateljica zgodovinskega gradiva in kot odlična publicistka in časnikarka. V petdesetih letih prejšnjega stoletja je diplomirala na beograjski novinarsko diplomatski visoki šoli in bila poročevalka iz zamejstva, dokler ni v začetku 60. let nastopila službo na slovenski televiziji, kjer je bila v uredništvu izobraževalno - dokumentarnih oddaj. Najbolj znan je njen ciklus oddaj *Po sledovih Slovencev po svetu*. Z režiserko Mijo Janžekovič sta pripravili 12 dokumentarcev in v njih osvetlili velik del slovenskega izseljenskega sveta. Njeni dokumentarni filmi so vezani na Primorsko, Benečijo, Rezijo, Kanalsko dolino. Makučeva ima velike zasluge, da so iz pozabe stopile aleksandrinke, žene iz Primorske, predvsem iz Vipavske, ki so odhajale v Egipt, v Aleksandrijo, da bi tam služile kot dojilje in vzgojiteljice ter tako reševale svoje domačije pred propadom. L. 1975 je Makučeva pripravila oddajo *Žerjavi letijo na jug*, takrat je prvič predstavila aleksandrinke. Za radio Trst A je pripravila marsikatero oddajo. Leta 1990 je napisala knjigo *In gnojili boste nemško zemljo*, l. 1993 *Aleksandrinke*. L. 2000 so izšli njeni *Sardinci*, l. 2005 pa *Primorska dekleta v Nemčijo gredo* in l. 2016 *Ameriška Slovenka iz Vipavske doline*.

Prof. **Marija Pirjevec** je prejela priznanje za dolgoletno delo na slovenističnem področju in za posredovalno vlogo med slovensko in italijansko kulturo. Dolgo let je poučevala slovenski jezik in literaturo na univerzi v Trstu in je napisala kar nekaj knjig in esejev. Naj omenimo le zelo zajetno publikacijo *Tržaška knjiga* in vrsto pomembnih esejev. Že vrsto let je predsednica Slavističnega društva Trst Gorica Videm.

Njena zasluga je, da to društvo redno organizira simpozije o slovenski književnosti, s posebnim poudarkom na zamejski (Alojz Rebula, Ivanka Hergold, Martin Jevnikar ter ženske literarne ustvarjalke v Italiji). Uredila je tudi več zbornikov.

Samo ona je iz rok predsednikov SSO in SKGZ, Walterja Bandlja in Rudija Pavšiča, prejela priznanje (skulpturo - trto in diplomo); gospema Dorbolojevi in Makučevi krhko zdravje ni dovolilo, da bi bili prisotni na slovesni prireditvi.

Naj ob koncu omenimo še zakulisne delavce, ki so poskrbeli za čarobno osvetlitev odra s prelivajočimi se lučmi in za vse ostalo, kar je pripomoglo k učinkovitosti prireditve. To so bili Marko Kovač (luč), Zvonko Humar (ton), David Vizintin, Katja Dorni (asistenta), Ivo Saksida (videoposnetki), projiciranje (Janez Terpin).

Večer je snemal deželni sedež RAI za FJK in bo na sporedu **v nedeljo, 19. februarja 2017, po TV dnevniku (21.00) in v četrtek, 23. februarja, ob 20.50 na Rai3BIS.**

Letošnja osrednja "zamejska" Prešernova proslava je spadala v niz dogodkov pod naslovom *Opevajo srca te mili zvoki (Teden posvečen Lojzetu Bratužu)*, ki se bodo končali v nedeljo, 19. februarja 2017, ko bo v cerkvi sv. Ivana ob 10. uri sveta maša v spomin na pokojnega Lojzeta Bratuža ob 80-letnici njegove smrti. Njegov spomin bodo z obiskom njegovega groba na goriškem pokopališču 16. februarja počastili tudi predstavniki Združenja cerkvenih pevskih zborov iz Gorice s predsednikom Dariom Bertinazzijem.

(več fotografij na www. noviglas. eu)

TRST Predavanje g. Krečiča v Šentjakobskem kulturnem domu

Čemu ekumenizem?

Pod tem naslovom smo se zbrali 30. januarja 2017 v Šentjakobskem kulturnem domu v Trstu. Strnili smo se v ekumenskem krogu okoli predavatelja Primoža Krečiča. Že lansko leto nas je navdušil za molitev in prizadevanja za krščansko edinost.

V sproščenem dialogu, z vprašanji in pričevanji, smo skušali poglobiti naše ekumensko pričevanje. Predavatelj je poudaril, da je ekumenizem bistven problem krščanskega življenja, je kakovost življenja. Dokler ostanemo na ravni individualizma, samozadostnosti, samoobrambe in ne spoznamo, da smo kristjani kot skupnost med seboj povezani – kot so Božje osebe v Sveti Trojici - in ne pojmujemo Cerkve kot živeče edinosti, ni mogoče govoriti o ekumenizmu: Treba se je utopiti v pogled drugega in skupaj z njim zreti v Kristusa. Če hočemo biti Kristusovi prijatelji, se moramo konkretno zanimati za vse, ki vanj verujejo. Različnost posameznih Cerkva lahko postane obogatitev za vse. Treba se je odpreti Svetemu Duhu, ki povezuje različnosti v edinost.

Skupaj s predavateljem smo se veselili velikih pozitivnih dosežkov vseh Cerkva pri ekumenskih prizadevanjih. Tako smo se ustavili pri zgodovinskem objemu papeža Frančiška in ruskega patriarha Kirila 12. februarja 2016 na Kubi, kjer sta podpisala skupno izjavo o sodelovanju. Dne 6. oktobra istega leta je bilo znamenito srečanje papeža s 35 primasi anglikanske Cerkve s canterburyjskim nadškofom na čelu in ki se je naslanjalo na prvo srečanje pred petdesetimi leti. V cerkvi sv. Gregorija so bile skupne večernice. Velik odmev je bilo srečanje v Lundu na Švedskem, kjer sta ob petstoletnici začetka Reformacije predesednik svetovne luteranske zveze in papež Frančišek podpisala izjavo: Pustili smo prepire in polemike za seboj. Tudi Slovenija je doživela mali Lund v Murski Soboti s srečanjem evageličanskih, katoliških in pravoslavnih predstavnikov Cerkva.

Na koncu smo povzeli resničnosti, ki nas vse povezujejo: med drugim predvsem moč zakramenta svetega krsta, Božja beseda v Svetem pismu, resnica o Sveti Trojici, pričevanje za moralno dostojanstvo človeka, za svetost družine in varstvo okolja in ne na zadnje nas povezuje kri toliko današnjih mučencev različnih Cerkva.

Ob mizi agape smo še utrjevali prijateljske vezi in sklenili, da se zberemo kmalu na skupnem romanju in obiščemo pri tem ekumenskega prijatelja Primoža Krečiča.

S. Gabrijela

GORICA Srečanje katoliških časnikarjev

Dober in dišeč kruh v kompleksnem svetu

Goriški katoliški časnikarji, tiskarji in sodelavci so se ob prazniku zavetnika sv. Frančiška Saleškega letos zbrali v mestni župniji Podturn.

Nadškof Carlo R. M. Redaelli je 3. februarja zvečer ob somaševanju župnika Ruggera Dipiazze, nekdanjega urednika škofijskega tednika Voce Isontina g. Renza Boscarola in msgr. Micheleja Centoma pri večerni maši molil prav za vse, ki delujejo na področju sredstev družbenega obveščanja. V homiliji jih je pozval, naj imajo pri svojem delu vedno pred očmi resničnost dogodkov, osebe in njihove vrednote. Sredstva družbenega obveščanja opravljajo svoje poslanstvo, če se ne ustavljajo zgolj pri dogodkih, temveč pišejo tudi o ljudeh, zavezani resnici in spoštovanju do njihovega dostojanstva, in o njihovih vrednotah. V našem raznolikem in kompleksnem svetu, v katerem s težavo preverjamo resničnost novic in imamo hkrati občutek, da jih imamo s "pametnimi" telefoni stalno v žepu, to ni lahko. Sam papež Frančišek v letošnjem sporočilu opogumlja časnikarje, ki vsak dan "mlejejo" veliko informacij, da bi tistim, ki se s temi hranijo, ponujali dober in dišeč kruh, da bi spodbujali konstruktivno komunikacijo, omogočali kulturo srečanja, da bi gledali na stvarnost z zaupanjem. Kdor pripravlja novice, kot gost stopa v življenja ljudi; gostje so tudi osebe, o katerih časnikar piše. Zato je pomembno, da skušamo biti pozorni in dobro vzgojeni gostje. / DD

foto dpd

Cerkveni in družbeni antislovar (32b)

F kot FINANCE 2

Demografski faktor je globalne narave, razloži pa marsikaj. Na primer v ZDA, kjer je majhen porast močno vplival na brezposelnost, saj ni treba veliko delovnih mest, če se zmanjšajo vstopi na trg dela. Zakaj ima Grčija takšne težave s pokojninami ali zakaj Nemčija nikakor ne more poživiti lastne ekonomije - veliko upokojencev pomeni pač zmanjšanje porabe in veliko prihranka. Težava je v tem, da scenarija nihče ni predvidel. O tem pravi Greg Ip: "Navadno mislimo, da so demografske sile počasne in nepredvidljive", scenarij, ki pa ga imamo pred seboj, je presenetil prav vse. Glede tega pravi v omenjenem Wall Street Journalu (WSJ) Amlan Roy, demografski analist družbe Credit Suisse, da je tendenca "nekaj izrednega in brez predhodnikov". Pravi, da je bilo potrebnih najprej kar 80 let, da se je povprečna starost v ZDA dvignila za 7 let, tako da je leta 1980 znašala v povprečju 30 let. Vendar pa je prešlo med 1980 in 2015 samo 35 let, povprečna starost pa se je dvignila za kar osem let, tako da je sedaj 38 let. To je močno skrb vzbujajoče, a o tem seveda v medijih ne najdemo sledu - kot bi nas to sploh ne zadevalo, pa v resnici zadeva vse nas in bi nas moralo stresti. WSJ ne išče nekih univerzalnih receptov, da bi rešili težavo, tudi zato, ker ima od dežele do dežele različne vzroke in razvoj. V vsakem primeru pa pošlje v arhive stare alarme o prenaseljenosti planeta, ki so zbrani skupaj v "Demografski bombi", knjigi-manifestu Paula Ehrlicha iz leta 1968, podobno pa je pisalo še v drugi knjigi, "Meje razvoja", ki jo je izdal Rimski klub leta 1972. Obe knjigi sta botrovali svetovni kampanji kontrole prebivalstva in omejevanju rojstev. Dobrih 40 let kasneje pa, glede na upadajočo rodnost in upadanje prebivalstva prav povsod, WSJ pravi, da bi svetovni voditelji naredili zelo dobro delo, če bi preštudirali japonski primer, kjer se je že leta 1996 število prebivalstva v delavski starosti začelo zmanjševati, pred nekaj leti pa se je isto zgodilo z vsem prebivalstvom. Morda bi kazalo Japonski posvetiti posebno poglavje, saj gre za ekstremni primerek, ki pa ga bi veljalo preštudirati. Greg Ip zato pravi: "Japonska je mejni primer, vendar so preostanek razvitega sveta in mnoge ekonomije v razvoju na zelo podobni poti. Do leta 2050 bo sicer svetovno prebivalstvo zraslo za 32 odstotkov, vendar pa se bo aktivno prebivalstvo (med 15-imi in 64-imi leti starosti) povečalo za le 26 odstotkov. V razvitih državah se bo število aktivnega prebivalstva zmanjšalo za 26 odstotkov v Južni Koreji, za 28 odstotkov na Japonskem, za 23 odstotkov pa tako v Nemčiji kot tudi Italiji. V t. i. deželah v razvoju pa se bo to prebivalstvo povečalo za 23 odstotkov, od tega v Indiji za 33 odstotkov, po drugi strani pa se bo v Braziliji povečalo za le 3 odstotke. Rusija bo izgubila 21 odstotkov aktivnega prebivalstva. Kaj pa Kitajska? Izgubila bo prav tako 21 odstotkov aktivnega prebivalstva. Med bogatimi deželami ostajajo ZDA še vedno demografsko dovolj "dobro stoječe", saj naj bi se aktivno prebivalstvo povečalo za 10 odstotkov, vendar pa bo njen vpliv na celotno prebivalstvo le še 66-60-odstoten.

Amlan Roy, demografski analist družbe Credit Suisse

Andrej Vončina

Slovenska karitas ob 3. svetovnem dnevu molitve proti trgovini z ljudmi

Neposredna pomoč izkoriščanim

Caritas Europa 8. februarja, na mednarodni dan molitve in ozaveščanja o boju proti trgovini z ljudmi, namenja posebno pozornost tej pereči globalni problematiki. Zdaj je na milijone ljudi po vsem svetu ujetih v različne oblike izkoriščanja, kar ustvarja velike dobičke kriminalnim združbam.

Obeležitev dneva so v letu 2015 postavil "Papeški svet za pravičnost in mir" in "Svet za pastoralno skrb migrantov" ter "Zveza vrhovnih predstojnic ženskih redovnih skupnosti", ki pomagajo žrtvam trgovine z ljudmi.

Poglabljanje revščine milijonov in bogatenje peščice je eden od ključnih dejavnikov, ki poganjajo na eni strani industrijo velikih dobičkov ter na drugi strani industrijo trpljenja ponižanih in razžaljenih posameznikov, ujetih v začaran krog sodobnega suženjstva. Posebno pozornost velja nameniti otrokom, kateri so najbolj ranljivi, posebno ti, ki prihajajo iz vojnih ali post-konfliktnih območij, kot otroci brez spremstva staršev ali skrbnikov. Otroci odhajajo iz vojnih žarišč s sanjami in upi o lepšem življenju, toda nemalokrat na poti v neznani svet končajo kot prisilni delavci ali spolni sužnji. Oropani so otroštva in človeškega dostojanstva.

"Stara sem bila 12 let, ko je družinska prijateljica obiskala moje starše. Povedala je, da pozna par v Parizu, ki bo dobil dojenčka in išče mladoletno varuško, ki bi skrbela zanj. Obljubili so mi, da bom dobila plačilo in da me bodo šolali. Mislila sem, da sanjam. Bila sem na poti v Francijo, da študiram", je povedala Olivia, ki je bila 9 let izkoriščana v Parizu kot hišna sužnja, brez plačila in brez šolanja.

Mreža organizacij Karitas po vsej Evropi, med njimi tudi Slovenska karitas, aktivno deluje na področju neposredne pomoči žrtvam trgovine z ljudmi, tudi žrtvam, kot je Olivia. Potrebno je zavedanje, da se niti Karitas niti civilna družba sami ne zmoreta boriti proti izzivu svetovne brezbrižnosti, ki prispeva k obstoju pojava trgovine z ljudmi. Caritas Europa ob tej priložnosti zato poziva vse članice Evropske unije, da ratificirajo in izvajajo Konvencijo Sveta Evrope o ukrepanju proti trgovini z ljudmi ter da usmerjajo vse svoje moči k odpravi temeljnih vzrokov trgovine z ljudmi. Slovenija je Konvencijo ratificirala leta 2009 in postala s tem ena izmed prvih podpisnic le-te. S tem dejanjem je Slovenija sprejela vrsto obveznosti za učinkovit pregon trgovcev ter ustrezno zaščito žrtev.

Slovenska karitas je ob podpori in sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Ministrstvom za notranje zadeve aktivna na področju neposredne pomoči in oskrbe žrtev trgovine z ljudmi že vse od leta 2006. Vsako leto skupaj pomagamo vrniti človekovo dostojanstvo vsaj nekaj žrtvam trgovine z ljudmi. Del svojih aktivnosti namenjamo tudi ozaveščanju mladih po osnovnih in srednjih šolah, strokovnih delavcev in širše laične javnosti o problematiki novodobnih oblik suženjstva. Na spletni strani je dostopen tudi kviz, kjer lahko mladi preverijo, ali s svojimi ravnanji lahko postanejo žrtve trgovine z ljudmi.

Dobro razvit most sodelovanja imamo prav tako z Uradom Vlade RS za komuniciranje, po katerem v letu 2016 / 2017 izvajamo projekt Bodi pozoren. Bodi previden, ki je namenjen učencem zadnje triade. Povezujemo se z mrežo Karitas v tujini (Coatnet, Caritas Europa, Caritas Internationalis idr.) in s pristojnimi domačimi vladnimi in nevladnimi organizacijami na tem področju.

V Sloveniji je trgovina z ljudmi še vedno najbolj prepoznavna na področju spolnega izkoriščanja, vendar se vse bolj opaža porast izkoriščanja delavcev, prisilnega beračenja tujcev ter prisilnega dela. V primeru, da se zazna tovrstno izkoriščanje, je potrebno takoj obvestiti policijo. Za pomoč pa se žrtve lahko obrnejo na dežurno telefonsko številko Slovenske karitas: 031 470 151.

Imre Jerebic
Generalni tajnik
Slovenske karitas

Koprski škof msgr. Jurij Bizjak na nedeljo Sv. pisma

"Ljubezen nikoli ne propade" (1 Kor 13,8)

Na nedeljo, posvečeno Sv. pismu, je koprski škof msgr. Jurij Bizjak daroval sv. mašo v cerkvi v Vipavi in med homilijo razvil misel "o treh izvirkih ali veletokih človeškega duhovnega sveta". To so: vera, upanje in ljubezen. Objavljamo njegovo razmišljanje.

Imamo tri najprej naravne kreposti, ki jih vsak človek prinese s sabo na svet: to so vera, upanje, ljubezen. To so trije izvirki in trije veletoki človeškega duhovnega sveta. S temi tremi izrazi označujemo ves naš notranji svet, vse naše notranje bogastvo, vse naše verovanje, vse duhovne zaklade naše duše in našega srca. Tudi Božja beseda, s katero se hranimo, stalno nadgrajuje vse, kar je v nas dobrega in plemenitega, in seveda nadgrajuje in žlahtni najprej omenjene tri naravne kreposti: vero, upanje, ljubezen. Tako iz naravnih kreposti nastajajo tako imenovane božanske kreposti.

Ljubezen nikoli ne mine, nikoli ne propade! Trditev se na prvi posluh zdi bolj malo verodostojna in malo verjetna, v naših časih še posebej, kajti: koliko ljubečih in ljubezenskih zgodb se nam dandanes in pred našimi očmi podira v razvaline in razbija v črepinje ter sesuva v prah! Koliko mladostnih sanj in veselih predstav, koliko življenjskih radosti in poročnih koračnic v današnji družbi potihuje in zamira, kakor piše prerok Jeremija: "Tedaj storim, da v Judovih mestih in po jeruzalemskih ulicah umolkne glas radosti in glas veselja, glas ženina in glas neveste, (glas mlina in luč svetilke); kajti dežela postane puščava"! (Jer 7,34; 16,9; 25,10; Bar 2,23; prim. Jer 33,10-11). Mar torej ljubezen res nikoli ne mine in ne propade, ne podleže in ne klone?

1. Ne, ne propade! Kajti: vera v večnosti ne bo več obstajala, ker bomo vedeli vse, kar je treba; upanje v večnosti ne bo več obstajalo, ker bomo dosegli vse, kar je treba; ljubezen pa bo večno obstajala, ker je Bog ljubezen (1 Jn 4,8) in ker v Njem že zdaj živimo in se gibljemo in smo (Apd 17,28). Kajti: "Bog je ljubezen in, kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu in Bog ostane v njem" (1 Jn 4,16).

2. Ne, ne propade! Kajti: Ljubezen je kakor grm, ki gori in ne zgori

(2 Mz 3,2-3). Mojzesov goreči grm je podoba Marijinega slavnega devištva (Odpev: 1 Več, 1 jan), pa tudi podoba brezkončne zaljubljenosti zaročenke, ki v Visoki pesmi poje: "Kajti močna kakor smrt je ljubezen, trda kakor podzemlje njena gorečnost. Njeni žari so žari ognja, njeni plameni, Gospodovi plameni. Velike vode ne morejo pogasiti ljubezni in je ne preplaviti reke. Če bi kdo za ljubezen ponujal vse imetje svoje hiše, bi ga zaničevali" (Vp 8,6-7). Naš pregovor: Prva ljubezen, če ne gori, pa tli – je večna!

Vse gre skozi ogenj in vse, kar ni ljubezen, zgori, samo ljubezen ostane, kakor piše apostol: "Kajti drugega temelja nihče ne more položiti razen tega, ki je položen, in ta je Jezus Kristus. Če pa kdo na ta temelj zida zlato, srebro, drage kamne – les, seno, slamo: delo vsakega bo postalo vidno. Tisti dan (Gospodov) ga bo namreč razkril, ker se bo razodel z ognjem, in kakšno je delo tega ali onega, bo preizkusil ogenj. Tisti pa, čigar delo bo zgorelo, bo trpel škodo. Sam se bo sicer rešil, vendar kakor skozi ogenj" (1 Kor 3,13-15). 'Tisti dan' je dan Gospodov, dan vesoljne sodbe, Sodni dan!

Ljubezen je zaklad, ki ga nikoli ni mogoče uničiti. Zgorijo vedno samo primesi in žlindra, žlahtna kovina nikoli ne zgori. In enako je z ljubeznijo: zgorijo primesi in žlindra, plemenita in žlahtna ljubezen ostane, ker je ni mogoče uničiti. Lahko jo poteptaš in pohodiš, lahko pljuješ in praskaš po njej – ne bo uspelo: biser ostane biser in diamant ostane diamant – in ljubezen ostane ljubezen! Poznal sem očeta, ki je vedno rekel: 'Še nikoli hudič ni vsega vzel, ampak samo, kar je njegovega'! "Kajti po hudičevi zavisti je prišla smrt na svet in izkusijo jo tisti, ki so njegovi" (Mdr 2,24). Takšna je Božja ljubezen, takšna je zlasti nadnaravna in božanska krepost ljubezni!

3. Ne, ne propade! Pa tudi naravna ljubezen bi morala biti in pogosto dejansko tudi je zanesljiva in trdna in ne propade, kakor piše apostol: "Kadar namreč pogani, ki nimajo postave, po naravi delajo, kar veleva postava, so sami sebi postava, čeprav so brez postave. Ti dokazujejo, da je delo postave zapisano v njih srcih: o tem pričujejo tudi njih vest in misli, ki se medsebojno obtožujejo ali pa zagovarjajo" (Rim 2,14-15). Tudi modri Salomon potrjuje navzočnost večnosti v človeku: "On (Bog) dela vse lepo ob svojem času; tudi večnost jim je položil v srce, samo da človek dela, ki ga je Bog napravil, ne more doumeti od začetka do konca" (Prd 3,11).

Judovska modrost je preizkušena: "Če se mož po smrti žene ponovno poroči, se vedno spominja dejanj prve žene" (Talmud Babilonski). "Če možu umrje žena za časa njegovega življenja, je kakor, če bi v času njegovega življenja bil porušen tempelj ... Če možu umrje žena za časa njegovega življenja, svet postane zanj temačen" (Talmud Babilonski). Rabin Elazar pravi: "Če mož odslovi svojo prvo ženo, tudi oltar toči solze zaradi njega" (Talmud Babilonski). "Ko ti umrjejo starši, izgubiš preteklost, ko ti umrjejo otroci, izgubiš prihodnost, ko ti umrje soprog, izgubiš sedanjost"! (Judovski pregovor). 'Kaj bi dali, pravijo Judje, da bi imeli prvo izdajo deseterih zapovedi, dve Mojzesovi razteščeni kamniti plošči! Kako spoštovane so črepinje dragocenega vrča! Tudi naš pregovor pravi: 'Celo življenje se greješ ob ognju svoje mladosti'!

4. Božanska ljubezen torej vedno preživi, človeška pa vsekakor lahko tudi propade! Takšna je tudi Kristusova napoved: "In ker bo brezvladje naraslo, se bo ljubezen mnogih ohladila" (Mt 24,12). Podobna je tudi Gospodova grožnja angelu Cerkve v Efezu: "Vendar imam zoper tebe to, da si opustil svojo prvotno ljubezen"! (Raz 2,4). In pred našimi očmi se uresničuje prerokba Daniela: "Da si videl železo pomešano z lončarsko glino, pomeni, da se bodo med seboj mešali z ženitvijo, pa se vendar ne bodo držali drug drugega, kakor se železo ne more zmešati z glino"! (Dan 2,43). Kaj naj torej naredimo, da nam toliko naravnih pa tudi nadnaravnih ljubezni ne bo propadalo pred našimi očmi? Kaj naj naredimo, da ne bi z umazano vodo zavrgli tudi dojenčka?

Številni današnji zakoni propadejo, ker si zakonci prehitro pustijo dopovedati, da je vse končano, in se premalo in preredko spominjajo svoje zaročne dobe in svojih 'medenih' ali srečnih tednov in mesecev in let! Hiba prekratkega spomina ni nova, saj odmeva skozi vso zgodovino izvoljenega ljudstva: "Samo varuj se in zelo pazi, da ne pozabiš reči, ki so jih videle tvoje oči, in da ti ne izginejo iz srca vse dni tvojega življenja"! (5 Mz 4,9; 6,12; 8,11). "Spominjajte se njegovih čudežev, ki jih je storil, njegovih znamenj in razsodb njegovih ust"! (Ps 105,5; 5 Mz 32,7; Iz 44,21; 46,9; 1 Krn 16,12). 'Zakoni se sklepajo v nebesih', pravi naš pregovor! Pa ne, ker se zakoni sklepajo v nebesih, ampak ker so nebesa v tistih, ki jih sklepajo! In vsem je znano, da peklenska vrata nebeških vrat ne bodo nikoli premagala! (Mt 16,18). Družinski člani so pogosto preobremenjeni in časa za skupno življenje ni več. Namesto da bi družino ovrednotili in jo postavili na pravo mesto, dodajamo k njenim obveznostim še kup obveznih svetovalnic in predvsem svetovalk, ki pogosto brezupno poskušajo prižgati že davno pregorele žarnice! 'Pri nas nismo mogli več, kajti vse je šlo narobe, dokler nisem ostala doma, potem pa je bilo vse rešeno'! (Izpoved mlade matere). "Svetega ne dajajte psom in svojih biserov ne mečite pred svinje, da jih morda z nogami ne pohodijo in se ne obrnejo ter vas raztrgajo"! (Mt 7,6). Velikim ljudem ni težko spustiti se do dna, ker gre njihova veličina z njimi!

Današnji zaročenci se premalo preizkusijo, iz kakšnega testa je kdo: kovina ali glina, zlato ali les, srebro ali seno, drag kamen ali slama? Kako naj postaneta eno meso dva, ki sta iz popolnoma različnega testa? (1 Mz 2,24). Po navadi zmanjka duh: "Če telo opeša, ga duh dvigne, če duh opeša, kdo ga bo dvignil"! (Prg 18,14). Razmerje med telesom in duhom, med telesnim in duhovnim očetovstvom in materinstvom, med telesnim in duhovnim otroštvom. Duh je tisti, ki nosi: "Sovražim namreč ločitev, govori Gospod, in njega, ki z nasiljem pokriva svojo obleko, govori Gospod nad vojskami. Varujte svojega duha in ne varajte"! (Mal 2,16).

Besedila SP se v zvezi s poroko in ločitvijo redno sklicujejo na moža: 'Mož bo zapustil ...' (1 Mz 2,24). 'Kdor se od svoje žene loči ...' (Mt 5,32). 'Kdor odslovi svojo ženo ...' (Mt 19,9). 'Vsak kdor se od svoje žene loči ...' (Lk 16,18). Rabin Hose je svojo ženo vedno imenoval: 'Moj dom'! Modri Sirah pravi: 'Kjer ni plotu, se ropa posest, in kjer ni žene, je vzdihovanje in blodnja" (Sir 36,25). Gospod ustvarja vedno ravnotežje: Ker je vloga žene v domu tako enkratna in na noben način nadomestljiva, je Gospod v svoji modrosti hotel nekaj dati tudi možu, zato ga je postavil za poglavarja družine ...

Jurij Bizjak,
koprski škof

Poslanica papeža Frančiška za 25. svetovni dan bolnikov 2017 (1)

Čudenje nad božjimi deli: "Velike reči mi je storil Mogočni ..." (Lk 1,49)

Dragi bratje in sestre,
11. februarja po vsej Cerkvi, še posebej slovesno v Lurdu, praznujemo 25. dan bolnikov. Tema letošnjega praznovanja je *Čudenje nad božjimi deli: "Velike reči mi je storil Mogočni ..."* (Lk 1,49). Ta praznik, ki ga je 11. februarja 1993 ustanovil moj predhodnik, sveti Janez Pavel II., je priložnost za razmislek predvsem o potrebah bolnikov in vseh trpečih. Praznik je tudi priložnost za tiste, ki iz dneva v dan pomagajo bolnikom, za svojce, zdravstvene delavce in prostovoljce, da se zahvalijo za božji klic k spremljanju naših bolnih bratov in sester. Ob tem praznovanju ima Cerkev tudi priložnost za duhovno prenovo, po kateri lahko še rodovitneje opravlja temeljno poslanstvo, ki je v služenju revnim, bolnim, trpečim, izključenim in potisnjenim v ozadje (prim. Janez Pavel II., O trpečih ljudeh – tistim, ki skrbijo za trpeče, 11. februar 1985, 1). Nov in pomemben delež k temu praznovanju prispevajo trenutki molitve, evharistična bogoslužja, maziljenje bolnikov, solidarnost z bolniki ter delavnice o bioetiki in teologiji, ki se v teh dneh vrstijo v Lurdu.

V duhu sem v skalni votlini Massabiele, pred kipom Brezmadežne, v kateri je *velike reči storil Mogočni* (prim. Lk 1,49) za odrešitev človeštva. Izrazil bi rad, kako zelo se čutim povezanega z vami, našimi trpečimi brati in sestrami in vašimi družinami, in se zahvalil vsem

tistim, ki v različnih vlogah po vseh zdravstvenih ustanovah po svetu strokovno, odgovorno in predano skrbijo za vašo nego, zdravljenje in vsakodnevno blagostanje. Spodbuditi želim vse vas, bolne, trpeče, zdravnike, medicinske sestre, svojce in prostovoljce, da bi v Mariji, *Zdravju bolnikov*, videli nezmotljivo znamenje božje ljubezni do vsakega človeškega bitja in zgled izročanja njegovi volji, da bi tudi v času bolezni znali v veri, ki se hrani z Božjo Besedo in zakramenti, vedno najti moč, ki je potrebna za ljubezen do Boga ter bratov in sester.

Kakor sveta Bernardka stojimo pred motrečim Marijinim pogledom. Ponižna deklica iz Lurda nam sporoča, da jo je Devica, *Lepa Gospa*, kakor jo je imenovala, gledala, kot gledamo človeka. Te preproste besede opisujejo polnost odnosov. Revna, nepismena in bolna Bernardka je čutila, da Marija nanjo gleda kot na osebo. Lepa Gospa je z njo spregovorila zelo spoštljivo in brez pomilovanja. Iz tega lahko razberemo, da vsak človek vedno ostaja človeško bitje, s katerim je treba tako tudi ravnati. Bolniki in invalidi, tudi tisti, ki so močno prizadeti, imajo neodtujljivo dostojanstvo in življenjsko poslanstvo. Nikoli niso zgolj predmet; in četudi se včasih zdijo zelo pasivni, v resnici niso.

Bernardka je po obiskovanju votline v moči molitve svojo krhkost spremenila v pomoč drugim. V moči ljubezni je bogatila svoje bližnje in predvsem darovala življenje za odrešenje človeštva. Lepa Gospa jo je prosila, naj moli za grešnike, kar nas opominja na dejstvo, da si bolniki in vsi trpeči ne želijo le zdravja, ampak tudi živahnega krščanskega življenja, gredo celo tako daleč, da postanejo pristni Kristusovi misijonarski učenci. Marija je Bernardko poklicala k služenju bolnim in jo pozvala, naj postane sestra usmiljenka. To poslanstvo je opravljala tako vzorno, da je postala zgled vsem zdravstvenim delavcem. Prosimo torej Brezmadežno za milost, da bi na bolnike vedno znali gledati kot na ljudi, ki včasih tudi pri najpreprostejših stvareh potrebujejo pomoč, vendar pa tudi oni nas lahko obogatijo s svojimi darovi.

/ dalje

Kratke

Gorica / Posvet o Vittoriu Periju

Na željo goriškega nadškofa Carla R. M. Redaellija bo v petek, **17. februarja**, ob 17.45 v dvorani Fundacije Ca. Ri. Go. v Gosposki ulici 2 v Gorici predavanje z naslovom "Vittorio Peri. Preko meja". Govorili bodo predsednica Inštituta za družbeno in versko zgodovino prof. Liliana Ferrari, prefekt Vatikanske apostolske knjižnice msgr. Cesare Pasini in prof. Sergio Tavano. Peri (Gorica 1932 - Rim 2006) je bil eminentna osebnost na področju zgodovinskega raziskovanja o življenju vesoljne in oglejske Cerkve. Po maturi na goriškem klasičnem liceju Alighieri je študiral na Katoliški univerzi v Milanu, kjer je tudi diplomiral. Leta 1961 je pristal v Vatikanski apostolski knjižnici, kjer je bil zaposlen kot "scriptor graecus" do leta 1999. Pomembni so izsledki njegovega zgodovinskega raziskovanja, veliko je tudi objavljal. Posebne omembe vredno je njegovo ekumensko prizadevanje, saj je bil kot edini laik član komisije za teološki dialog med katoliško in pravoslavno Cerkvijo.

Iz beležke goriškega nadškofa

Nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli se bo 16.2. ob 20. uri v župniji sv. Jožefa srečal z mladimi, ki se pripravljajo na birmo. V petek, 17.2., bo ob 16. uri maševal v sanatoriju Pineta del Carso v Nabrežini. V soboto, 18.2., bo ob 18. uri podelil zakrament sv. birme v župniji sv. Kancijana v kraju Crauglio, v nedeljo, 19.2., ob 10. uri pa v župniji sv. Jožefa v Tržiču. V nedeljo se bo popoldne udeležil srečanja mladinske pastorale v Romansu, ob 15.30 pa bo maševal v goriški bolnišnici Sv. Janeza od Boga.

Miren / Katehetski simpozij

47. katehetski simpozij z naslovom Skupaj na poti vere bo potekal na Mirenskem Gradu **med 19. in 23. februarjem**. V dogajanje simpozija bo vpeljalo predavanje dr. Stanka Gerjolja o svetovih današnjih otrok in mladih: kje so, kako navezati osebni stik in komunikacijo z njimi. Nato bo mag. Špela Strniša Tušek spregovorila o etični vzgoji otrok, razvijanju dobrih navad in pomenu vzgojnih ukrepov, g. Jani Jeriček pa o pogledu na telesnost z vidika krščanske antropologije in spolni vzgoji. Predavanja bomo sklenili z razmislekom o načrtovanju, logiki malih korakov in aktualnosti procesa, kar bomo povezali z nastajajočim katehetskim načrtom in nekaterimi modeli, ki se že izvajajo znotraj slovenskega pastoralnega prostora.

SREČANJE POD LIPAMI Ob 80. obletnici mučeniške smrti

Lojze Bratuž je še vedno živ med nami!

V tednu, ko se na Goriškem na poseben način spominjamo 80. obletnice mučeniške smrti Lojzeta Bratuža, sta Kulturni center Lojze Bratuž in krožek Anton Gregorčič priredila posebno *Srečanje pod lipami*, posvečeno prav njemu, ki ostaja - kot je pisalo v naslovu večera - *Še vedno živ med nami*. Lep obisk v komorni dvorani je v ponedeljek, 13. februarja, to tudi potrdil; še posebno razveseljivo pa je bilo videti sredi občinstva precej mlajših obrazov.

Erika Jazbar, Renato Podbersič, Dario Bertinazzi, David Bandelj, Jurij Klanjšček, David Grinovero in g. Karel Bolčina (foto dpd)

Kot je povedala novinarka in povezovalka večera Erika Jazbar, je Bratuž del naše identitete in bi zato lahko povabili najrazličnejše goste, da bi kaj povedali o njem. Tokrat pa so se odločili za predstavnike t. i. srednje generacije, angažirane osebe, ki so in še bodo zavestno, s srcem dejavne v našem slovenskem prostoru. Vsak po svoje je povedal, kaj mu pomeni lik Lojzeta Bratuža.

G. Karel Bolčina, škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji in, med drugim, član upravnega odbora KC Lojze Bratuž, je najprej obudil svoje prve spomine na Bratuža. Še zdaj ima živo pred sabo njegov portret, delo Jožeta Ceja, ki je visel v mali dvorani Katoliškega doma. To, kar se je Bratužu zgodilo, pa je Bolčini "lepo opisal" njegov oče, po rodu iz Podgore, po pripovedovanju starih staršev, ki so bili pri maši tisti dan, ko so ugrabili Bratuža. "To me je močno pretreslo", njegov lik pa je ostajal svetinja v okolju, v katerem je odraščal in ki je tedaj bilo "nezaupljivo do italijanskega življa". G. Bolčina se tudi rad spominja, kako je v 80. letih prejšnjega stoletja sodeloval v zboru Lojze Bratuž: to so bila najlepša leta zbora, ki je tedaj doživljal največji - kakovostni in količinski - vzpon. "Bili smo ponosni, da pojemo v zboru, ki nosi ime po Lojzetu Bratužu". Še en spomin: ko je bil g. Karel l. 1991 imenovan za župnijskega upravitelja v Podgori in je stopil v cerkev, ni pomislil, da stopa v cerkev, kjer je bil krščen njegov oče in kjer je odrasla njegova družina, ampak se je zavedal, da stopa v "cerkev Lojzeta Bratuža". Čutil se je skoraj "moralno odgovornega", saj to je za nas "svečeniška, mučeniška cerkev". Posebno tople besede je štandreški župnik namenil Ljubki Šorli: "Njena podoba mi ostaja zelo visoko v časti". Bila je "zelo mila in ponižna oseba", "iz njenih ust nisem nikdar slišal sovražne besede, kljub temu, kar je doživela". Kot vzgojiteljica in sodelavka pri Pastirčku je bila "prej mati kot učiteljica".

Jurij Klanjšček, mlajši zgodovinar, ki živi v Podgori, se je v svojem posegu osredotočil na politične razmere tedanjega časa. Tudi on se je "že od mladih nog srečeval z likom Lojzeta Bratuža", zborovodje in glasbenika, ki je umrl mučeniške smrti. Njegove človeške razsežnosti je poglobil v višješolskih letih, ko je spoznal, da je bil tudi učitelj, kulturnik, organizator itd. Kot član podgorskega zbora vsakič, ko stopa na cerkveni kor, čuti "moralni dolg" do njega, "da aktivno obnavljamo našo identiteto in zgodovinski spomin". Fašizem je prišel na vlado "po legalni poti" in od 20. let prejšnjega stoletja dalje začel počasi jemati politične in državljanske pravice. V ta okvir spada erozija pravic, še posebej na naših tleh. V tajno zaupnem pismu ministra za notranje zadeve upraviteljem našega ozemlja je bilo med drugim zapisano, da ne bo smelo več obstajati nobeno slovensko društvo, da slovenska beseda mora izginiti, da slovenski narod mora biti popolnoma asimiliran. Naša beseda se je lahko ohranjala v javnosti le še v cerkvi, ukiniti pa so skušali tudi cerkveno petje. Bratuža se moramo danes spominjati tudi tako, da ostajamo "pozorni in kritični" do nacionalistov in populistov, sploh pa do neofašistov in tistih, ki nekdanje ideale obujajo tudi z novimi, spletnimi sredstvi. Hudo je namreč, da se to mišljenje - tudi na tak način - prenaša na mlade rodove. Skrajne desnice pridobivajo moč na evropski ravni, secesija Velike Britanije je "nevaren precedens za celotno EU".

David Bandelj je slavist, šolnik, besedni ustvarjalec in, zadnji dve leti, dirigent mešanega pevskega zbora Lojze Bratuž. Kot večina goriških Slovencev, ki spadajo v katoliški krog, je tudi sam zrasel z likom Lojzeta Bratuža. Njegova zgodba je bila "eno prvih srečanj s preteklostjo", doživel jo je, ko je doma našel knjižico *Čisti žrtvi svetal spomin*. Bratuž je "razdajal samega sebe v naravni skrbi za svoj jezik, za vrednote, ki jih je gojil, za skupnost, ki ji je pripadal". Pripadniki fašizma, "zločinskega druženja, so ga prisilili, da je sam umoril pesem v sebi, kar je čisto barbarstvo". Srečanje z Bratužem je v Bandlju prebudilo "atavično mržnjo do skupnosti, ki je hotela našo slovensko govorečo skupnost izničiti, uničiti, izbrisati z obličja Goriške in Furlanije Julijske krajine". Lik Lojzeta Bratuža je zgleden že zato, ker sovraštva ni nikdar čutil, mržnje pa ni bilo niti v njegovih potomcih. Že zato je "vpisan v martirologij primorskih Slovencev". To je hkrati čist uporniški lik, kakršne so bile tudi druge velike osebnosti, kot npr. Gandhi in, konec koncev, Jezus Kristus. Z glasbo in umetnostjo je pripomogel k temu, da je v težkih časih tam, kjer se je le dalo, uporabljal slovenski jezik. "Zaradi te naravne pravice vsakega človeka je moral umreti". Bandelj je povedal, da se večkrat sprašuje, ali je Bratuž umrl zaman. Vzpenjajo se nove desnice, mi se tiho in postopno asimiliramo, veliko naših priimkov je bilo poitalijančenih, s težavo uveljavljamo naše pravice... "V vsem tem se mi zdi, da Lojze Bratuž umira znova in znova, morda zaman". Vodenje zbora, ki se po njem imenuje in v katerem pojejo navdušenci z obeh strani meje, je v Bandlju še dodatno okrepilo njegovo identiteto Goričana. Ko je sprejel njegovo vodstvo, je takoj razumel, da gre za zbor s posebnim poslanstvom: nadaljevati delo, ki so ga opravljali Bratuž in njegovi idealni nasledniki, Mirko Filej, Emil Komel, Stanko Jericijo itd. Kljub nezadržnemu višanju starosti pevcev zbor izžareva posebno moč prav zato, ker nosi ime po Lojzetu Bratužu.

Dario Bertinazzi, ki je na čelu Združenja cerkvenih pevskih zborov Gorica nasledil prof. Lojzko Bratuž, je učitelj in odgovoren za šolo v Romjanu, ki je bila pred nekaj leti poimenovana po Ljubki Šorli. Tudi njega lik Lojzeta Bratuža in njegove družine spremlja že od rosnih otroških let pa vse do danes. Stari starši so redno pripovedovali o fašizmu, ko je bil nono v vasi organist. "S kolesom se je ob koncu 20. let in v začetku 30. let prejšnjega stoletja vozil v Gorico na lekcije k Lojzetu Bratužu". Njegovo družinsko tragedijo je tako Bertinazzi poznal, preden bi o njem kaj bral. Doma še hranijo harmonij, ki ga je Bratuž priskrbel nonotu, da se je lahko učil. "Še danes, ko stopim do njega in nanj igram, imam pred sabo vso to zgodovino". Bratužev lik je dalje spoznaval v šoli; še zdaj se spominja, kako je prišel v spremstvu profesorjev na pogreb Ljubke Šorli. Na učiteljišču je imel Andreja Bratuža za profesorja filozofije: vzpostavila sta "prijateljski odnos", z njim se je lahko pogovarjal o marsičem. Ko je nato pel pri zboru Hrast in postal organist v Doberdobu, pa ga je neki večer poklicala Lojzka Bratuž in privabila v odbor ZCPZ. "Bil sem počaščen". Že štirinajsto leto poučuje Bertinazzi na šoli v Romjanu. Po Ljubki Šorli so jo poimenovali, ker je pesnica veliko pisala za otroke, ker je po vojni nekaj let poučevala tudi v Ronkah, predvsem pa zaradi popolne odsotnosti maščevanja in zakrknjenosti v družini. Ljubka Šorli je tudi danes za otroke iz mešanih in tudi povsem italijanskih družin v Laškem zgled ne le strpnosti, temveč tudi plodnega sožitja dveh kultur in odprtosti do vseh.

V podgorskem zboru že vrsto let poje tudi družbenokulturni delavec **David Grinovero**, ki sicer ni doma v Podgori. Lik Bratuža ga je prevzel, ker je umrl nasilne smrti, pa čeprav ni nikomur nič slabega naredil. Petje v Podgori je v njem vzbudilo posebno čustvo, saj je sedanji vaški zbor nekako naslednik zbora, ki ga je vodil Bratuž; sploh pa je bila Podgora kot vas na udaru že takrat in je to danes še bolj. Za zbor v Podgori se je Grinovero odločil "ne zaradi petja", temveč zato, ker ga je k temu spodbudil nekdanji pokrajinski tajnik Slovenske skupnosti, pokojni Mirko Špacapan. V Podgori je bilo treba nekaj narediti, da bi vas ne bila izgubljena. "Ta narodnoobrambni element me še zdaj žene, da pojem v Podgori". Ta zbor je namreč tam še zadnja in "edina slovenska postojanka". Špacapan se je kot družbenopolitični delavec razdajal in "je tudi prav videl. Kar se je ohranilo slovenskega v Podgori, je v veliki meri njegova zasluga. Bratuža kot glasbenika je zelo cenil in zato smo radi peli njegove pesmi". In vendar po Grinoverovem mnenju premalo poznamo njegov lik, vse to, kar je delal v času življenja. "Naše šole žal, na splošno, premalo vzgajajo Slovence, ampak vzgajajo bolj slovensko govoreče Italijane. Ne oblikujejo narodne zavesti, kar je veliko pomanjkanje".

V nekaterih italijanskih krogih, zlasti med katoliškimi izobraženci, je Bratuž poznan, v preteklosti mu je bilo posvečenih nekaj posvetov. Znan je tudi marsikateremu politiku, "nihče se mu ne more izogniti, vsi se zavedajo, da je bil nedolžna žrtev". O njem morda premalo govorimo in bi bilo mogoče prav, da bi ob okrogli obletnici namenili podobno srečanje tudi italijanski publiki. Veliko se govori o fojbah in dnevu spomina, "malokdo v Italiji pa hoče kaj slišati o tem, kaj se je dogajalo 20 let prej".

Koliko pa Bratuža poznajo v Sloveniji? Zgodovinar **Renato Podbersič**, po rodu iz Vrtojbe, je povedal, da je zrasel "v okolju, kjer se je o Lojzetu Bratužu govorilo na vsakem koraku". Starejši sorodniki so veliko pripovedovali o fašizmu in Bratužu. "V intimnem družinskem osebnostnem izkustvu je bil vedno prisoten, na javni, manifestativni ravni ga ni bilo". V šolah - v Vrtojbi, Novi Gorici in Ljubljani - Podbersič o njem ni slišal "niti ene same besede". V osrednji Sloveniji so ga poznali tisti, ki so ponavadi prihajali s podeželja ali iz katoliškega sveta, celo Štajerci in Prekmurci. Čeprav je danes omenjen v marsikaterem šolskem učbeniku, pa ga mlajša generacija v Sloveniji ne pozna, njegov lik je skoraj popolnoma odsoten iz zgodovinskega spomina. Še vedno so spomeniki, ulice, šole in vrtci poimenovani po zločincih in morilcih, po Lojzetu Bratužu pa ne, je dejal Podbersič. Zaslužil si je doprsni kip na Erjavčevi ul. v Novi Gorici, ki ga je postavilo Društvo goriških študentov, "naših prednikov, ki so še čutili enotno Goriško". Ko bi bil Bratuž pripadnik večjega evropskega naroda, "bi danes bil v drugem položaju, z drugo avreolo okoli glave". Imel je to "napako", da je spadal v "kategorijo žrtev, ki so bile na nepravi strani". Bil je "apolitičen in nepolitičen", zato je bilo bolje ga postaviti "v ropotarnico zgodovine, da ne bi delal škode in da slučajno ne bi opozoril na to, da je antifašizem obstajal, vsaj na Primorskem, že pred 6. aprilom 1941".

Podatke o njem je Podbersič našel tudi v vatikanskih arhivih, v katerih vsi obsojajo kruti umor Lojzeta Bratuža. Kaj je v današnjem svetu mogoče narediti zato, da se lik Lojzeta Bratuža primerno ovrednoti in postavi za zgled prihodnjim rodovom? Vsi totalitarni sistemi 20. stoletja so si prizadevali človeku vzeti spomin, "to je najhujše". Ko narod izgubi spomin, je obsojen na propad. Dokler se spominjamo na Bratuža, "spomina še nismo izgubili".

Marsikdo iz občinstva je v ponedeljek obudil še kakšen spomin ali izrazil povezano misel. Med drugim je prišlo na dan, da je bil zelo priljubljen med ljudmi na Vipavskem, pa tudi na italijanski strani. Hilarij Lavrenčič je poudaril, da so bili glasbeniki v Bratuževem času veliki prijatelji, med njimi Cesare A. Seghizzi, Rodolfo Lipizer, "eminenca Emil Komel, ki je bil profesor za vse". Ni pa še jasno, pri kom se je Bratuž izobraževal; Lavrenčič meni, da je morda imel - po slogu sodeč - "še več odnosov s Seghizzijem kot s Komelom". Vsa Bratuževa družina nasploh je bila umetniška družina, ki je dala močan pečat širšemu prostoru, je še poudaril Bolčina, ki je tudi pozval zgodovinarje, naj poskrbijo za natančno znanstveno biografijo, "saj je še nimamo". Zanimivo je tudi, da je Lojzeta Bratuža nadškof imenoval za glasbenega cenzorja, nadziral je cerkveno glasbo in zbore. Tako je prekolesaril celo Goriško, je dejala predsednica Kulturnega centra Franka Žgavec, ki je tudi na kratko orisala, kako je delo Bratuževe družine prepleteno z zgodovino katoliških prosvetnih organizacij v Gorici. "Po vojni je bil vsa leta prisoten v naši duši, v našem delu", a šele 60 let po njegovi smrti so lahko Katoliški dom preimenovali po njem. Danes je to "veliko, vsestransko kulturno središče, na katerega smo ponosni, hvaležni vsem, ki pri tem delu pomagajo. Nadaljujemo pot z ideali, s katerimi so se za našo skupnost borili Lojze Bratuž in drugi naši predniki". / DD

KLEPETALNICA GORIŠKEGA LOKA Slovenski občinski svetniki

Povezani novim izzivom naproti!

foto dpd

Prva letošnja klepetalnica Goriškega loka je 9. februarja v Trgovskem domu povezala združenje Darko Bratina in krožek Anton Gregorčič. Skupaj sta namreč organizirala zanimiv večer s štirimi slovenskimi občinskimi svetniki, ki so bili izvoljeni (med drugim z najvišjim številom osebnih preferenc!) na listi Demokratske stranke in v mandatu župana Romolija sedijo v opoziciji. Z Davidom Sancinom so se v umirjenem in konstruktivnem vzdušju pogovarjali občinski svetnik DS David Peterin in trije svetniki Slovenske skupnosti Marilka Koršič, Walter Bandelj in Božidar Tabaj. Na prvo vprašanje o začetkih mandata in uporabi slovenščine v občinskem svetu je Tabaj povedal, da se še spominja ostrih napadov in svetnikov, ki so zapuščali dvorano. To, da so lahko vlagali interpelacije v našem jeziku, je bil velik dosežek, čeprav je še vedno premalo. Koršičeva je opozorila, da je le prišlo do premika, saj je bilo v prejšnjem mandatu huje, "napadi so bili skoraj fizični". V začetku nekateri v znak protesta niso uporabljali slušalk, s časom pa se zdi, da slovenske posege bolj sprejemajo. Za to ima zasluge tudi župan, je dejala svetnica, ki je v svetu "utišal svoje bolj skrajne svetnike". Raba slovenščine je po Peterinovem mnenju "največji simbolen rezultat, ki so ga dosegli v tem mandatu", potrebnega je bilo veliko potrpljenja. Kdor bo sedel v svetu v naslednjem mandatu, se bo moral truditi še za formalno priznanje, saj v statutu in pravilniku ni niti besedice o rabi slovenščine. Odborniki in svetovalci nimajo veliko teže, glavno besedo ima župan, ki vse odloča, je potrdil tudi Bandelj. Določeni koraki so bili storjeni, "čaka pa nas še veliko dela". Potrebna je dobra ekipa, ki naj usklajeno deluje še naprej.

Peterina v občinskem svetu najbolj moti počasnost pri delu oz. upočasnjevanje postopkov. Do onemoglosti morajo ponavljati isto. To se dogaja z vidno dvojezičnostjo, dokumenti, šolstvom itd., primerov je veliko. Glede marsičesa je pokrajina naredila več dobrega kot občina. Tudi Koršičeva se sprašuje, ali ima sploh smisel vztrajati, saj na občini, če le morejo, ne upoštevajo tega, kar je že bilo doseženo, in ljudi skoraj "navajajo", da ne komplicirajo in zahtevajo preveč. V taki upravi ni mogoče pričakovati velikih dosežkov, "veseli smo tudi za majhne konkretne rezultate". Tabaj je izrazil razočaranje treh svetnikov Slovenske skupnosti, ker jim ni uspelo obnoviti rajonskih svetov. Boli tudi ("nenamerna"?) ukinitev poštnih uradov v Štandrežu, Pevmi in Podgori, predmestnih četrtih, kjer živimo Slovenci. "Nam ni šlo za to, da bi tam delali politko, temveč interese naših ljudi". Bandelj je omenil, da ga je delo v rajonskem svetu osebno zaznamovalo: kot izvoljen predstavnik se čuti blizu ljudem, teritoriju in vsemu, kar se na njem dogaja. To pogreša v občinskem svetu, ki je bolj "politično prizorišče". Predsednik rajonskega sveta je v občinskih uradih lahko marsikaj dosegel za svoj rajon; tega še zdaleč ne morejo delati društva, ki so nastala po ukinitvi krajevnih skupnosti.

Na občinsko t. i. "konzulto za probleme mestne etnične manjšine" je Koršičeva gledala pozitivno, kot občinski svetnik se je udeleževala njenih sej. Obžalovala pa je dejstvo, "da njeni člani niso bili vedno prisotni", "mogoče so jo vzeli premalo zares". / DD

/ str. 14

Štandrež / OŠ F. Erjavec

Šolarji so se poklonili Prešernu

Verjetno je malo prireditev ob dnevu slovenske kulture, na kateri je toliko otrok, kot jih je bilo 7. februarja v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Veliko dvorano so napolnili učenci osnovne šole Frana Erjavca iz Štandreža v spremstvu svojih učiteljev. Najprej so na oder postavili sliko Franceta Prešerna in šopek z nageljni, roženkravtom in rožmarinom, ki je značilen slovenski "pušeljc". Učiteljica Barbara Rustja je postavljala otrokom razna vprašanja. Najprej to, zakaj smo se danes vsi zbrali v dvorani... Veliko je bilo dvignjenih rok, ki so z raznimi poudarki povedali, da so se zbrali, ker je 8. februarja umrl France Prešeren, največji slovenski pesnik. Ta dan je praznič za vse Slovence in je zato prav, da se ga spomnijo tudi učenci, ki obiskujejo slovenske šole. Prešeren je napisal veliko lepih slovenskih pesmi, tudi za otroke, ki jih je imel zelo rad. Zato ga moramo tudi mi imeti radi in se naučiti katero njegovo pesem. Na težko vprašanje, kaj je kultura, smo slišali različne odgovore. Kultura je poezija, branje knjig, lep govor, lepo obnašanje, učenje, uboganje staršev, lepe slike, petje in drugo. Učiteljica je povzela odgovore z ugotovitvijo, da je kultura vse, kar je lepo, plemenito in nas bogati. Zato moramo posebno ceniti take ljudi, kot je bil Prešeren, ki so mam dali veliko kulturnega bogastva in lepote nasploh. Mladi so slovesno obljubili, da bodo vedno imeli radi Prešerna.

Stoje so pod vodstvom učitelja Martina Srebrniča pogumno zapeli *Zdravljico*, ki je tudi slovenska himna.

Nato so se odprle odrske zavese in

Foto DP

Majda Zavadlav ter Božidar Tabaj sta prikazala veder prizor *Gremo v teater*, ki sta ga za to priložnost priredila in takoj izpostavila sodelovanje z otroki v dvorani, ki so se zabavali in nasmejanih obrazov odhajali iz dvorane.

Tudi tokrat se je izkazalo, da je sodelovanje med šolo in kulturnim društvom, ki deluje v kraju, v katerem je šola, zelo koristno.

DP

Pravljična urica v Feiglovi knjižnici

Vsakdo potrebuje nekoga, ki ga ima rad!

Približno petindvajset otrok je v ponedeljek, 31. januarja 2017, prihitelo v Feiglovo knjižnico v Gorici, da bi se spet srečali s pravljičnimi vsebinami, ki so tako prisrčne in ogrejejo mala in velika srca. Pravljično ozračje v mladinski sobi, ki jo vsepovsod

obdajajo otroške in mladinske knjige, je ustvarila Vesna Tomsič, ki je pred leti z raznimi ljubiteljskimi skupinami, učenci in dijaki postavila na oder marsikatero posrečeno in odmevno gledališko stvaritev.

Ko je zajadrala v "politične vode", je opustila to svojo dejavnost, zato je bilo prijetno presenečenje jo spet srečati kot oblikovalko pravljične urice. V tej vlogi se je odlično znašla. Pozornost otrok je priklicala s čarobnimi zvončki, ki drobno zacingljajo in znajo marsikaj "povedati" in primerno uvesti malčke v pravljični svet. Tokrat so izvedeli, da tudi mladički gozdnih živalic pod večer v brlogih in gnezdih radi pred spanjem poslušajo pravljico za lahko noč, ki jim jo pripovedujejo mamice ali očki ali babice... Pač nekdo, ki jih ima rad. A kaj, ko pri njih začnejo izginjati njihove najljubše knjige. Nekdo jim jih krade! Pogumna zajčica Liza Rjavoglava iz Zajčje Dobrave sklene, da bo ujela tatu. In res ga! To je prav majhno bitje Knjigotap, ki je tako sam: nikogar nima, ki bi mu bral pravljice! Liza ima takoj rešitev: Knjigotap bo vrnil lastnikom vse knjige, prišel pa bo tudi vsak večer k eni izmed živalskih družinic in poslušal pravljico za lahko noč.

Morda pa se Knjigotap – v katerega so se štirje otroci prelevili, ko so iskali ukradene knjižice - včasih skrije tudi v kakšen kotiček vaše sobice in posluša pravljice, je Tomsičeva dejala otrokom, potem ko je živo pripovedovala zgodbico in se z mimiko, kretnjami in menjavanjem tona glasu učinkovito spreminjala v pravljične junake, ki jih je opisala avtorica Helen Docherty. Ob koncu je povabila otroke, naj si izberejo in izposodijo slikanice, da jim ne bo zmanjkalo pravljic za lahko noč. Ta prisrčni obred imajo vsi otroci radi, preden jih sen ne zaziba v sladke sanje.

IK

Obvestila

V četrtek, 16. februarja, ob 16. uri, se bo Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica poklonilo Lojzetu Bratužu na goriškem pokopališču. Predstavniki izvršnega odbora bodo položili šopek cvetja, predsednik Dario Bertinazzi bo imel krajši nagovor. Zapel bo moški zbor Mirko Filej.

Moški pevski zbor Mirko Filej vabi v petek, 17. februarja, ob 20. uri v komorno dvorano KC Lojze Bratuž. Na prijateljskem srečanju bodo predstavili zgoščenko ob jubilejnem praznovanju 50-letnice zbora.

Župnijski dom Štandrež prireja delavnico "makrame", namenjeno odraslim in mladim, in sicer 17. in 24. februarja, 3. in 10. marca ob 20. uri v veroučni sobi župnijskega doma Štandrež. Tečaj vodi Fabiola Torroni. Za prijave in informacije: Nanut Joana (0481 21419).

Kulturni dom Gorica tudi letos prireja niz abonmajskih gledaliških predstav Komigo 2017. Program se bo začel 2. marca. Lanski abonenti lahko potrdijo abonma do 20. februarja, ko ga lahko vpišejo tudi novi, pri blagajni Kulturnega doma (ul. Brass 20, tel. 0481/33288), od ponedeljka do petka, od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00. Več informacij na www. kulturnidom. it; info@kulturnidom. it.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v torek, 7. marca, ob dnevu žena, celodnevni izlet z avtobusom v Pedaveno (Belluno) za ogled znamenite pivovarne Antica Birreria Pedavena s pokušnjo piva. Sledili bosta kosilo v spremstvu glasbe in tradicionalno druženje. Informacije in vpisovanje po tel. 0481-884156 (Andrej F.), 0481-20801 (Sonja K.), 0481-882183 (Dragica V.), 0481-78138 (Sonja Š.).

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakažete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERŠEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Darovi

Za MoPZ Mirko Filej: ob smrti sestre Ive daruje Joško Maraž 150 evrov.

Sožalje

Ob slovesu ljubljenih mam Ivanke Čevdek in Marte Lozar sočustvujejo z Marinom in Matjažem pevci MePZ Lojze Bratuž iz Gorice in jima s pevovodjo Davidom Bandljem izrekajo iskreno sožalje.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 17.2. 2017 do 23.2.2017)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 17. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 19. februarja, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in ziljskem narečju.

Ponedeljek, 20. februarja (v studiu Sanja Vogrič): The Beatles' beat, ritem 60. let.

Torek, 21. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 22. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Črna liska z belo liso - Izbor melodij.

Četrtek, 23. februarja (v studiu Andrej Baucon): Četrtkov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

PREMIERA V NEDELJO, 19. FEBRUARJA OB 19.00,
PONOVITEV V PONEDELJEK, 20. FEBRUARJA OB 20.00
Za boljši sedež:
+393458547803 ms.dramske.druzine@sedej.org

KATOLIŠKA KNJIGARNA vabi na kavo s knjigo

sodelavci novogoriške Raziskovalne postaje ZRC SAZU bodo predstavili novo številko

IZVESTJA

ob skorajšnji 70-letnici izgradnje mesta Nova Gorica

v četrtek, 23. februarja 2017, ob 10. uri v prostorih knjigarne na Travniku 25

Pod pokroviteljstvom JAK JAVNA AGENCIJA ZA KNJIGO RS

Kavo bo ponudilo podjetje PrimoAroma CAFFÈ PER AMORE TRIESTE

Založba Mladinska knjiga / Knjižni prvenec N'toka

Samoumevni svet

V zadnjem desetletju tradicionalne medije vse bolj izpodrivajo novodobni, med katerimi prednjačijo družbena omrežja, spletni časopisi, blogi in drugi. Tudi revolucije na Bližnjem vzhodu in v arabskem svetu so takoj po letu 2010 nastale in se razvile prav po zaslugi interneta. Konstelacija spletne komunikacije je seveda zelo razvejena, nekateri uporabljajo Twitter, drugi Facebook, tretji Instagram, nemalo pa je takih, ki še vedno vztrajajo pri že skoraj nekoliko zastareli obliki bloga, torej nekakšne internetne beležke.

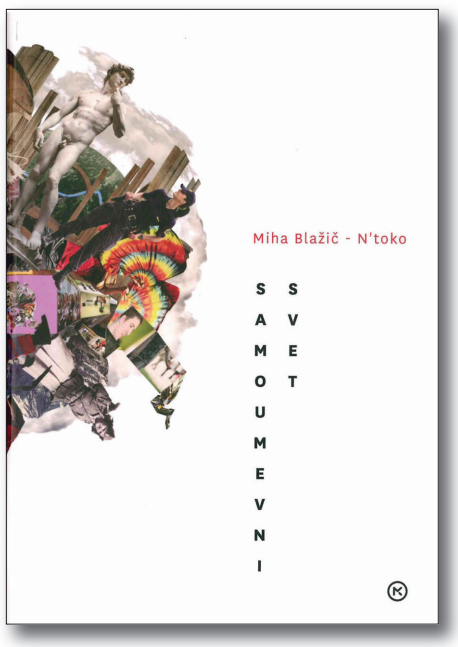

Med njimi je tudi slovenski raper in aktivist Miha Blažič, bolj znan pod umetniškim imenom N'toko. Konec lanskega leta je pri največji slovenski založbi Mladinska knjiga izšel njegov knjižni prvenec *Samoumevni svet*. Večina besedil, ki so objavljena v knjigi, prihaja namreč prav z njegovega bloga, druge pa je objavil na straneh revije Mladina. N'toko se je rodil v Novem mestu leta 1980, širši javnosti pa je postal znan med vseslovenskimi vstajami, med letoma 2012 in 2013. Val protestov, ki so se začeli v Mariboru in na muho vzeli tedanjega župana Franca Kanglerja, je postopoma zajel celotno Slovenijo in odnesel vlado Janeza Janše. N'toko je bil tedaj med najglasnejšimi protestniki in, čeprav se je njegov aktivizem začel takrat, tudi po Janševem odstopu in nastopu vlade Alenke Bratušek svoje dejavnosti ni odnehal.

Pravzaprav je zanimivo opazovati, kako je Blažič v obravnavi današnje slovenske in svetovne situacije, kljub svojemu angažiranemu aktivizmu, kolikor je mogoče nepristranski. Družbe namreč ne kritizira z nekih hudo političnih ali ideoloških pozicij, ki so na prvi pogled lahko res zelo radikalne, največkrat pa jih zastopajo tako imenovani salonski levičarji, z angleškim izrazom jim pravimo "radical chic". N'toko je namreč kritičen do sodobnega časa nasploh, zanimivo pa je, da tudi religijam, če seveda te niso ekstremne, priznava pomembno vlogo v družbi. Na koprski predstavitvi je dejal, da bi po mnenju marsikoga rešili veliko težav, če bi zaprli cerkve, ukinili vaške veselice in utišali turbofolk glasbo. Sam se s tem seveda ne strinja, saj segajo korenine današnjega družbenega stanja veliko globlje.

Knjiga *Samoumevni svet* je zanimiva tudi zaradi zunanje podobe, saj nam njena naslovnica nakazuje notranjost. V glavnem gre za fotografske kolaže. Vsak razdelek – v zbirki jih je poleg uvoda in konca skupno osem – premore svoj barvni ton. Na nekaj več kot stopetdesetih straneh se torej beseda prepleta s podobami.

Čeprav je knjiga tematsko razdeljena, je rdeča nit družbene kritičnosti prisotna povsod. Besedila so v glavnem kratka, kot je za kolumne značilno, avtor pa jih objavlja brez kakega posebnega naslova. V Kopru, kjer mu je sredi januarja prisluhnilo lepo število udeležencev, je N'toko še posebej poudaril, kako je današnja slovenska družba vse bolj razslojena. Elite jo namreč po njegovem mnenju obvladujejo tako, da znajo med ljudi vnašati razdor. Tako se razvnema generacijski boj med tistimi, ki so zdajšnjo slovensko družbo ustvarili, ter onimi, ki morajo v vse bolj težkih razmerah danes živeti in iskati svoj prostor pod soncem.

N'tokove teme so seveda različne, posebej obravnava pereč problem bega možganov, saj je v današnjem času fraza 'če ti tu ni v redu, pojdi kam drugam' postala že prava stalnica. Na tak način, predvsem pa z vse večjo individualizacijo, se izgublja čut za družbo in skupno blaginjo, ki je temelj vsake civilizacije. Prekarni delavci, največkrat mladi, danes živijo v stalni nedorečenosti, predvsem pa v strahu pred izgubo virov preživetja. Utrip življenja mladih avtor spremlja predvsem po družbenih omrežjih, na katerih je moč zaznati nekatere prakse, ki postajajo danes že stalnica. Veliko mladih namreč objavlja zapise v slogu "I love my job" (Ljubim svoje delo), N'toko pa ne verjame, da bi se za takim izražanjem skrivalo neko resnično navdušenje oziroma ljubezen, ampak predvsem eksistencialna prisila, če ne že bližnji živčni zlom. Po koncu socialističnega sistema sta liberalizem in kapitalizem očitno postala edina možnost družbene ureditve. V njiju pa je vrsta predpostavk, ki delajo družbo vse manj človeku prijazno. Nekateri kopičijo bogastvo, drugi pa se morajo zadovoljiti z malim. Pravo umetnost pa v tem oziru odigravajo mediji, ki skušajo ljudi prepričati (in jim v večini primerov to uspeva), da je stanje, v katerem se je znašel posameznik, le sad njegovih odločitev in da lahko le sam svojo usodo dejansko 'popravi'.

Religijam pa N'toko priznava skoraj neko družbenozdravilno vlogo. Predvsem new age gibanja, ki so posameznika želela prepričati, da je sam bog, ne morejo dati odgovora na marsikatero vprašanje. Tako je čaščenje neke višje sile oziroma entitete, v tem primeru Boga, ki je zunaj človeka, predvsem način, kako preseči dušljivi individualizem in brezizhodno samoreferenčnost.

Primož Sturman

Slikarska razstava Irene Jelenčič v Mestni knjižnici Izola

Irena Jelenčič je doma v Škofijah; je mama in tudi že štirikrat nona. Zelo rada bere, predvsem romane o ljubezni. Od nekdaj je imela ustvarjalno žilico, rada se je ukvarjala z ročnimi deli, kot so pletenje in vezenje, risala je in se preizkusila tudi v oblikovanju gline. Že v osnovni šoli je razmišljala, da bi se vpisala na srednjo oblikovno šolo in potem izbrala še kakšno likovno smer. A življenje je šlo svojo pot. Mlada je postala mama in si ustvarila družino. Zaposlila se je kot ekonomistka, vendar je čutila, da ji v pisarniškem delu nekaj manjka. A ob službi in skrbi za otroke ni imela nikoli dovolj časa, da bi se posvetila svojim konjičkom. Ko se je upokojila, jo je mož spodbudil, naj se vpiše v likovno društvo LIK v Izoli. Zdaj je članica društva že več kot trinajst let. V teh letih je poslikala že čez sto platen. Vesela je, da lahko ob prijetnem druženju s člani slikarske skupine ustvarja, veliko pa riše in slika tudi doma. Najraje slika z akrilnimi barvami na platno, všeč ji je tudi risanje s svinčnikom in ogljem. Na stene knjižnice je obesila del slikarskega opusa, ki je nastajal v lanskem letu. Prevladujejo tihožitja, prizori iz narave, morje, tudi kmečka arhitektura. Slikala je tudi že portrete, a pravi, da ji ti ne ležijo preveč. Rada slika v naravi, včasih po spominu ali ob opazovanju fotografij, prizori se pojavijo tudi v njeni domišljiji. Ko izbere motive, izbere tudi format platna in naredi serijo slik na isto temo. Rada ima velike površine, kjer njeni motivi zasijejo v močnih, živih barvah, ki jih nanaša z odločnimi potezami čopiča.

Foto Tjaša Jazbec

Irena Jelenčič je sodelovala že na veliko skupinskih razstavah in imela tudi nekaj samostojnih razstav.

Sodelovala je na več ekstemporih v slovenski in hrvaški Istri. Najbolj ji je všeč vsakoletni Ex tempore v domu upokojencev v Kopru in Izoli. Takrat člani društva LIK slikajo v prostorih doma, stanovalci hodijo naokrog in si ogledujejo nastajajoče slike, klepetajo s slikarji, marsikdo pa tudi sam prime za čopič in ustvari svojo sliko. Ob koncu dneva postavijo razstavo, da si lahko slike ogledajo prav vsi. Navadno eno od slik tudi podarijo domu. / ŠP

"J'ACCUSE (obtožujem)"

Doklej še sramotno poigravanje s Kocjančičevo nagrado?

Kratek historiat nagrade

Leta 1993 se je pisatelj Marjan Tomšič ob prejemu nagrade Prešernovega sklada za literaturo odpovedal svečanemu sprejemu, vključno z darilom (sliko), ki ga je ob tej priložnosti načrtoval Obalni izvršni svet, in to v korist nekemu skladu v okviru civilne družbe za nagrajevanje literarnega ustvarjanja slovenskega kulturnega prostora v Istri. Iz te pobude je potem ob sodelovanju Obalnega izvršnega sveta in Kulturnega kluba Istra iz Kopra (KKI) nastala nagrada, poimenovana po duhovniku in pesniku Alojzu Kocjančiču (1913-1991), starosti in ikoni slovenskega literarnega ustvarjanja v Istri, ki se mu je ob nagradi oddolžila tudi s simpozijem in zbornikom o njegovem življenju in delu ter z doprsnim kipom ob cerkvi v Koštaboni, kjer je dolga leta služboval kot cerkveni pastir. Prvi sponzor nagrade je bil Obalni izvršni svet, po njegovi ukinitvi pa so to obveznost prevzele tri obalne občine, z namenom, ki ga je nakazal že Marjan Tomšič, da bi namreč nagrada kasneje prerasla v samostojen sklad. Dobro desetletje je potekalo podeljevanje nagrad nemoteno, dokler ni leta 2005 politika surovo posegla v sklep žirije, ko je peščici svetnikov italijanske skupnosti in takratne Združene liste izolske občine uspelo preprečiti podelitev nagrade avtorju tega prispevka z ničimer dokazano utemeljitvijo, da je proti sožitju, čeprav je npr. samo v letih 1990-2005 kot redek posameznik objavil in podpisal na desetine tekstov v obrambo pravic in dostojanstva italijanske in slovenske manjšine ter priseljencev iz drugih republik (gl. knjigo *Razpotja, izbire, spopadi*, Mladika, Trst, 2006). Kulturni škandal se je ponovil leta 2010, ko se je žirija nagibala k podelitvi nagrade pesniku in publicistu mag. Bertu Pribacu, a so koprske občinske oblasti dale vedeti članom žirije, da Pribac v svetu MO Koper ne bo potrjen, češ da je član regionalne stranke Oljka, ki je bila kot opozicija oster kritik občinske politike. Žirija se je iz stiske rešila tako, da je za nagrado izbrala igralko Sašo Pavček, ki z istrsko kulturo ni imela kaj dosti skupnega. Ob tej priložnosti je učiteljica in pesnica Vera Vezovnik takole opisala svoje občutke, ki jih je doživljala v gledališču ob podelitvi nagrade Pavčkovi (PN, 13. 10. 2010): "Že ob vstopu sem zaslutila, da nekaj ni v redu. Le kje so vidnejši kulturniki, ki jih srečujem v knjigarnah in na predstavitvah knjižnih del ...Tako osamljena se mi je zdela na odru ugledna igralka Saša Pavček in podelitev priznanja je bila brez prave topline ... Podobno so doživeli večer tudi drugi iz moje družbe ... Morda pa bi se morala spoštovana gospa Pavček ... le vprašati, ali je res ona tista, ki ji zdaj pripada to priznanje ..." In na koncu je bila nagrada ponovno povaljana v blato leta 2012, ko je žirija izbrala za nagrajenca mag. Berta Pribaca in spet avtorja tega sestavka, ki pa ga je približno isti peščici izolskih svetnikov kot leta 2005 v pristojni občinski komisiji ponovno uspelo izločiti nič manj kot z utemeljitvijo, "da je treba na nagrajenca gledati s političnega vidika, to je, kateri opciji pripada oz. katerega predsedniškega kandidata podpira" (Mandrač, 8. 11. 2012). Ravno takrat so namreč potekale predsedniške volitve in je pisec tega sestavka v prvem krogu javno podprl dr. Milana Zvera. Nič ni pomagalo niti to, da pa je v drugem krogu javno podprl Boruta Pahorja. Tako so nikomur odgovorni odločevalci iz svojega varnega in zahrbtnega zakulisja na nedemokratičen in strahopeten način ponovno pohodili predlagatelje kandidatov in žirijo, nagrajenca pa spet popljuvali in okradli, saj ni bila ne enim ne drugim dana najmanjša možnost, da bi se lahko branili. Iz incidenta so namreč potem nastali resni zapleti, tudi med občinami, s posledico, da leta 2012 nagrada sploh ni bila podeljena ter je ob avtorju tega prispevka tudi ubogi Pribac, ne kriv ne dolžen, spet izvisel kot kolateralna škoda tega škandala. In ne nazadnje se tri obalne občine samovoljno, neodgovorno in v nasprotju s svojimi odloki poigravajo z nagrado, jo več let tudi ne razpišejo (2008, 2009, 2013, 2014, 2015, 2016), čeprav piše v odlokih, "da se priznanje (nagrada) podeljuje praviloma enkrat letno", in zgolj komisija (žirija) "lahko sprejme sklep, da se priznanje v posameznem letu ne podeli".

Saša Pavček

Sporni in dvoumni členi občinskih odlokov kot rakasta rana nagrade

Kmalu po prvem škandalu v zvezi z nagrado je KKI, kot eden od ustanoviteljev nagrade, leta 2008 ob sprejemanju zdajšnjih občinskih odlokov o nagradi opozoril tri obalne občine na nekatere sporne in dvoumne določbe v odlokih ter predlagal ustrezne dopolnitve, ki jih pa občine niso upoštevale, čeprav je dopolnitve podprlo, kot bomo videli v nadaljevanju, veliko število kulturnih in drugih civilnodružbenih organizacij in vidnih posameznikov slovenske Istre in Primorske. Ob drugih manjših predlaganih dopolnitvah naj spet in spet opozarjam na tri temeljne in bistvene. Kot prvo je treba izbor nagrajencev iztrgati iz krempljev politike in prepustiti žiriji, kot je to bilo mišljeno ob ustanovitvi nagrade in se je to korektno izvajalo eno polno desetletje. Drugič je treba jasno določiti, kaj se nagrajuje. Pri ustvarjanju, vezanem na jezik, se lahko nagrajujejo le dela v slovenskem jeziku in slovenskih istrskih narečjih. Podobno kot se pri vsakoletnih nagradah "Istria nobilissima" nagrajujejo dela, pisana v italijanskem jeziku in romanskih istrskih narečjih. S tem da so lahko avtorji teh jezikovnih dosežkov tudi ne-Slovenci, kot so pri nagradah "Istria nobilissima" lahko tudi ne-Italijani. In kot je to primer pri nagradah, ki jih Hrvaška v Istri priznava za podobna dela v hrvaškem jeziku in hrvaških narečjih. Na področjih, ki niso vezana na jezik (likovno ustvarjanje, glasba ipd.), pa ta omejitev odpade, ker je njihov jezik univerzalen. In, končno, prvotni pravilnik je predvideval ob nagrajevanju uveljavljenih kulturnih ustvarjalcev tudi ločeno nagrajevanje ljubiteljstva, kar je kasneje pri sprejemanju občinskih odlokov izpadlo iz besedila. Tako je ljubiteljstvo ostalo praznih rok, kar je bilo za neutrudne animatorje na podeželju tako veliko razočaranje, da se mnogi podelitev nagrad sploh niso več udeleževali ter so očitali, da jim je mesto ukradlo Kocjančiča. Celo številni vidni kulturniki, kot smo lahko prebrali iz zapisa Vere Vezovnik, so zadnja leta prenehali prihajati na podelitev nagrade. Tudi to jemlje nagradi del njenega smisla, saj nosi ime po človeku, ki je avtentičen predstavnik ravno podeželske Istre in njenih ljudi.

Nekaj sklepnih misli

Morebitna samovoljna ukinitev nagrade bi pomenila napad na ta prostor in žalitev njegove kulture in njegovih ljudi. Zato je treba nagrado nemudoma oživiti in jo postaviti na zdrave temelje. Kajti, če ostane taka, kot je, z določbami, ki predstavljajo anahronizem in omogočajo vsakršno politično zlorabo, je bolje, da je ni, ali pa, da počaka na boljše čase. Zato je treba določbe spremeniti. Kot že navedeno, je KKI že leta 2008 pripravil predlog nekaterih bistvenih sprememb, jih dal v javno razpravo in naletel na veliko podporo ter z njimi seznanil tudi tri obalne občine. Podprlo jih je več kulturnih društev na podeželju (Škofije, Šmarje, Puče-Koštabona, Movraž, KD Gledališka skupina Dekani in KD Beseda slovenske Istre) ter več drugih kulturnih in družbenih organizacij, in sicer: KKI Koper, Mnenjsko gibanje za Slovensko Istro, Koper, Društvo TIGR Primorske, Koper, Izvršni odbor Združenja borcev in udeležencev NOB, Koper, Slavistično društvo, Koper, Društvo za trajnostni razvoj Istre, Portorož, Društvo slovenskih izobražencev, Trst, Klub krščanskih izobražencev, Koper, Društvo Hadriaticum, Koper, Škofijski ordinariat Koper po svojih predstavnikih mag. Renatu Podbersiču, mag. Božu Rustji in Alojzu Subanu, dekanu Dekanije Dekani. Predlog sprememb je podprlo tudi več vidnih kulturnih in javnih delavcev ter dozdajšnjih nagrajencev, med njimi npr. Boris Pahor, Marjan Tomšič, mag. Bert Pribac, Rožana Koštial, Nada Morato, Dušan Jakomin, Alberto Pucer, Jože A. Hočevar, Sergij Pahor, Rožana Špeh, Rafael Vidali in drugi. Kocjančič bo sicer s svojimi deli, z nagrado ali brez nje, preživel vse župane ter se bo njegov spomin prenašal iz roda v rod tudi takrat, ko ne bo nihče več vedel, kdo in kdaj in kje je bil župan. Zato pozivam kulturno in demokratično javnost, da se dvigne in stopi v bran nagradi, kajti "nič storiti in nič tvegati pomeni služiti", kot je to nekje lepo zapisal Drago Jančar.

Milan Gregorič

Osrednja Prešernova proslava v Ljubljani

"Umetnost ne postavlja zidov, ampak jih ruši!"

Letošnja osrednja Prešernova proslava v Cankarjevem domu v Ljubljani je dodobra razburkala slovensko javnost, saj je pisatelj Vinko Möderndorfer kot glavni govornik ostro in brez dlak na jeziku obsodil slovensko politiko, da nima posluha za slovensko kulturo in ne za ljudi, ki se z njo ukvarjajo.

Vinko Möderndorfer

Naslov letošnje Prešernove proslave v režiji Nede R. Bric je bil *Pevcu vedno sreča laže*. Program lepe proslave ob kulturnem prazniku so povezovali igralci, ki so upodobili za slovensko kulturo pomembne zgodovinske like, Franceta Prešerna, Primoža Trubarja in Janeza Vajkarda Valvasorja. Z naslovom *Pevcu vedno sreča laže*, verzom iz Prešernove *Glose*, je združila posodobljena razmišljanja Franceta Prešerna (Matej Puc), Primoža Trubarja (Gregor Čušin) in Janeza Vajkarda Valvasorja (Rok Vihar) o lastnih usodah in letošnjih nagrajencih. Scenarij Nede R. Bric je sledil kritičnemu premisleku družbe in kulture, ki na primerih Prešerna, Trubarja in Valvasorja kaže, da se zgodovina, tudi kar zadeva odnos do velikih, prevratnih osebnosti ponavlja. *Zdravljico* je pred podelitvijo velikih Prešernovih nagrad slikarki Metki Krašovec in prevajalcu Alešu Bergerju interpretirala Milena Zupančič.

Književnik Aleš Berger je svojo nagrado posvetil veliki dami slovenske frankofonije Radojki Vrančič, ki jo je ta nagrada obšla. Del zahvale je bila tudi hudomušna pesem Jacquesa Preverta, s katero je nagovoril občinstvo. Izjemno pomemben pa je bil njegov komentar za slovensko televizijo, ko je v osrednji informativni oddaji *Odmevi* spregovoril tudi o našem prostoru, o naši prisotnosti v Italiji in dejal, da bi morala osrednja Ljubljana imeti odnos do celotnega narodnega telesa, tudi do nas, ki živimo izven meja domovine.

Metka Krašovec se je upravnemu odboru zahvalila, da so nagrado podelili slikarstvu. Prepričana je, da umetnost iz človeka izvabi tisto, kar je v njem najlepšega, najbolj plemenitega in blizu Enemu.

Nagrade Prešernovega sklada so prejeli skladateljica Nina Šenk, multinštrumentalist in skladatelj Boštjan Gombač, pisateljica Mojca Kumerdej, skladatelj Mitja Vrhovnik Smrekar, stripar Tomaž Lavrič (namesto njega je nagrado prevzel kreativni urednik Mladine Robert Botteri) in Arhitektura Krušec. Vse nagrajence so pospremili video portreti.

Res je, proslava je minila v odzvenu nagovora predsednika upravnega odbora Prešernovega sklada Vinka Möderndorferja, ki ni olepševal razmer v kulturi in umetnosti. Po njegovih besedah slovenska umetnost umira. Kultura s slovenskimi politiki nima sreče, nikogar zares ne zanima, ker ni dovolj tržno uspešna.

Möderndorfer je poudaril, da kultura in umetnost v Sloveniji živita zgolj zaradi notranje nuje ustvarjalcev, ki so idealistični. A s tem se ne da plačati položnic, je povedal novi predsednik upravnega odbora. Möderndorfer je prepričan, da so bile v zadnjih 25 letih vse slovenske vlade iste. Še najbolj iskrena je bila, tako Möderndorfer, tista vlada, ki je ministrstvo za kulturo preprosto ukinila. Podobno, se zdi, mislijo vse vlade, le da tega ne povedo jasno in glasno.

Aleš Berger in Metka Krašovec

Möderndorfer je povedal, da bi morali biti politiki kulturni. Ker če je človek kulturen, je tudi etičen. Umetnost ne postavlja zidov, ampak jih ruši. In ni vse v poslušnosti velikih, pomembna sta pokončna in etična drža, je politikom na srce položil pisatelj in režiser Möderndorfer.

Če kdo ni dobro razumel več razsežnosti govora, je bil Möderndorfer še bolj jasen: z denarjem, ki ga je država vložila v krpanje bančne luknje, bi slovenska kultura in umetnost živeli 35 let. Tako pa životarita, njene ustvarjalce ponižujejo, ponujajo jim drobtine z velike kapitalistične mize. Möderndorferjev govor so večkrat prekinili aplavzi, čeprav, kot je na koncu povedal predsednik upravnega odbora, bodo njegov govor politiki pozabili že jutri.

Založba Mladika, Založništvo tržaškega tiska in TS360 so na Prešernov dan priredili recital slovenske poezije. Udeležilo se ga je ogromno ljudi, med njimi so bili tudi mladi, ki so jih pripeljali profesorji, petošolci Tehniškega zavoda Žige Zoisa, njihovi sošolci smeri gradnje, okolja in prostora ter Izobraževalnega zavoda Jožef Stefan. Urednica Nadia Roncelli je povezovala lepo srečanje, pesnice in pesniki pa so spregovorili misel o Prešernu ter nato prebrali nekaj svojih pesmi. Nastopili so: Marij Čuk, Marija Kostnapfel, Marko Kravos, Ace Mermolja, Zlatka Obed, Silvana Paletti, Jurij Paljk, Janez Povše, Aleksij Pregarc, Irena Žerjal in Miroslav Košuta. Nabrežinski osnovnošolci so z domačimi mladimi godbeniki presenetili vse s petjem pesmi. Bil je lep kulturni dogodek in praznik, Tržaško knjižno središče je namreč bilo pretesno za vse.

Statistika

V Sloveniji je bilo leta 2015 več kot 26.000 kulturnih prireditev

Ob slovenskem kulturnem prazniku je Statistični urad RS (Surs) objavil podatke o dogodkih v kulturi v letu 2015. V gledališčih, koncertnih dvoranah, kulturnih domovih in muzejih so zabeležili 26.200 prireditev, založbe so izdale 5411 knjig in brošur, od tega skoraj 1670 leposlovnih del. Slovenija je kulturi namenila 0,8 odstotka BDP.

Uradni statistični podatki o kulturnem dogajanju v Sloveniji za leto 2015 kažejo, da so založbe izdale 1668 naslovov leposlovja, od tega 901 izvirno slovensko delo ter 767 prevodov. V slovenskih gledališčih je bilo uprizorjenih 6544 predstav, od katerih jih je 83 odstotkov nastalo v lastni produkciji, 17 odstotkov pa jih je bilo gostujočih. Uprizoritve si je ogledalo okoli 850.370 gledalcev, od tega 49 odstotkov dramske predstave.

Poklicni orkestri in zbori so v svojih matičnih hišah izvedli 170 koncertov, ki jih je obiskalo skoraj 101.100 poslušalcev. Zazvenelo je 1860 glasbenih del, od tega 42 del slovenskih skladateljev; 223 koncertov so izvedli na gostovanjih.

Filmarji so ustvarili 22 celovečernih filmov, 13 igranih in devet dokumentarnih ter 67 kratkometražnih in srednjemetražnih filmov. V Sloveniji je leta 2015 delovalo 58 kinematografov, v katerih si je filme ogledalo okoli 2,1 milijona gledalcev.

Muzeji, galerije in likovna razstavišča so pripravili 3502 razstav, ki so privabile okrog 2,6 milijona obiskovalcev, od tega 612.000 mladih. Kulturni domovi so pripravili 15.763 kulturnih dogodkov. Od tega je bila približno četrtina glasbenih, malo manj kot četrtina pa filmskih in video predstav. Vseh prireditev se je udeležilo več kot štiri milijone obiskovalcev.

V splošne knjižnice je bilo vpisanih 479.452 članov, kar je nekaj več kot 23 odstotkov prebivalcev. Izposojenih je bilo 25,8 milijona enot knjižničnega gradiva, piše v poročilu Sursa.

Slovenija je od l. 1999 namenila za kulturne storitve - za delovanje knjižnic, muzejev, galerij, gledališč, za koncertno, odrsko in filmsko produkcijo, za umetniške prireditve - letno večinoma 0,8 odstotka BDP. V strukturi vseh javnih sredstev pa se je v tem 15-letnem obdobju delež izdatkov slovenske države za kulturne storitve gibal med 1,3 do 1,8 odstotka, leta 2015 1,5.

Slovenija je za kulturne storitve v l. 2015 namenila 133 evrov na prebivalca, kar je 6 evrov manj kot leta 2014. Vsak prebivalec je za kulturo porabil povprečno 157 evrov - enako kot v letu prej. Državni izdatki za kulturo, preračunani na prebivalca, so se od 2010 do 2015 zniževali, posamezni prebivalec Slovenije pa je v tem obdobju porabil za kulturo povprečno od 151 do 157 evrov na leto.

Kot so zapisali na Sursu, kultura ni le strošek. Delež dodane vrednosti kulture v BDP je med 2010 in 2013 znašal 1,2 odstotka, v 2014 in 2015 pa 1,1 odstotka BDP, pri čemer je bila upoštevana le kultura v ožjem smislu, ne pa tudi njeni posredni učinki na gostinstvo, turizem in trgovino.

Vladka Tucovič

JEZIKOVNICA 7

V sržu ali srži?

V zadnjem času sem naletela na kar nekaj samostalnikov, za katere tisti, ki so jih zapisali, niso vedeli, katerega spola so, zato so jih napačno sklanjali. Npr.: to ni *moj raven* (pravilno: ni moja raven, v pomenu 'ni moj nivo'), *v sržu* (pravilno: v srži, v pomenu 'v bistvu, jedru, središču'), iz Žiri prihajajo čipke in *finale so bile uspešne* (pravilno: finale je bil uspešen).

V čem je težava, zakaj prihaja do takih napak? Večinoma zato, ker si nekako po svoje predstavljamo, katerega spola je posamična beseda, zgledujemo se po vzorcih, ki pa nam ne pridejo vedno prav. Nasprotno, zavedejo nas. Oglejmo si prvo besedo – raven. V imenovalniku ima t. i. ničto končnico, to je táko, ki na prvi pogled ne izraža spola, kot je prepoznavno izražen npr. v besedi delavec za moški spol (z obrazilom -ec) ali besedi delavka za ženski spol (z obrazilom -ka). Če besedo delavec ali delavka sklanjamo, dobimo prepoznavne končnice: delavec, delav*ca*, delavc*u*, delavc*a*, pri delavc*u*, z delavc*em*; delavk*a*, delavk*e*, delavk*i*, delavk*o*, pri delavk*i*, z delavk*o*. Samostalnik raven nas mogoče spominja na take besede, kot sta npr. koren ali bazen. Za njiju verjetno ne bi pomislili, da sta katerega drugega spola kot moškega, kajne? Vendar samostalnik raven ni moškega spola, temveč ženskega. Ste presenečeni? Sodi v tisto skupino samostalnikov ženskega spola, ki se ne sklanjajo po prvi ženski sklanjatvi. V rodilniku torej nimamo e-ja kot pri lipi (lip*a*, lip*e*), pač pa i (tako se sklanjajo npr. še samostalniki nit, miš, perut, smrt, ljubezen, prijaznost, sluz, moč, peč itd., pa tudi plesen in prikazen, ki se končujeta z *en* kot raven). Samostalnik raven torej pravilno sklanjamo takole: to je *visoka raven* znanja, ne morem si predstavljati *njegove ravni* znanja, to je primerno *njegovi ravni* znanja, prepoznavam *visoko raven* znanja, *pri taki ravni* znanja je lahko ponosen, *s tako ravnjo/ravnijo* znanja bo uspešen.

V čem je skrivnost? V tem, da spola ne določamo po prvem sklonu, torej imenovalniku, temveč po drugem, rodilniku, zato besedi koren in bazen, ki sta moškega spola, v rodilniku sklanjamo tako, da dobimo prepoznavno končnico za samostalnike 1. moške sklanjatve, to je -a: koren*a* in bazen*a* (enako kot očet*a*, brat*a*, korak*a*, avtomobil*a*, ps*a* itd.). Ne moremo pa sklanjati raven – ravena, ker je pravilno raven – ravni. Torej samostalnik raven ni moškega spola, saj v rodilniku nima končnice -a, pač pa -i, ki je prepoznavna končnica za samostalnike ženskega spola t. i. 2. ženske sklanjatve oz. i-jevske sklanjatve. Je prezapleteno?

Oglejmo si še druga dva primera. Tudi samostalnik srž ni moškega spola, pač pa ženskega in sodi v isto i-jevsko sklanjatev kot raven ali nit, zato bomo pravilno sklanjali takole: to je *prava srž* problema, ni videl *resnične srži* problema, ni se znal približati *ustrezni srži* problema, prepoznal je *dejansko srž* problema, o *tej srži* problema je veliko govoril, s *to sržjo* problema se je veliko ukvarjal.

Krajevno zemljepisno ime Žiri so tiste Žiri, ne pa tisti Žiri, torej samostalnik ženskega spola v množini. Pravilno sklanjamo: Žiri so blizu Idrije, iz Žirov so čevljarji, Žirem se približamo iz Škofje Loke, vidim Žiri, v Žireh izdelujejo čipke, z Žirmi so težave pri sklanjanju.

Samostalnik finale pa je večni problem športnih poročil. Čeprav se beseda finale zaključuje z e-jem, oblika finale ni samostalnik v množini, temveč ednini (množina samostalnika finale je finali), in ni ženskega spola, kot so tekm*e* ali tekmovalk*e* ali smučarske prog*e*, pač pa moškega spola. Pravilno ga sklanjamo po 1. moški sklanjatvi, enako kot korak ali brat: *letošnji finale* je bil zanimiv, do *napetega finala* niso prišli, *lanskemu finalu* so se približali, na *ta finale* so dolgo čakali, *v razburljivem finalu* so končno zmagali, *z uspešnim finalom* so bili zadovoljni. V to skupino samostalnikov moškega spola sodijo še: faksimile in konklave, pa tudi osebna imena, kot so npr. Cene, Ceausescu ali Solce.

Ne nazadnje tudi samostalnik avto ni srednjega spola, temveč moškega, pa čeprav se v imenovalniku končuje na -o kot samostalniki srednjega spola (jabolko, kolo ali drevo). Jezik ima pač svoja pota, njegovi govorci pa na teh poteh/potih vedno znova odkrijemo kaj novega, kajne?

Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si.

Kratke

Zamenjava organista in mladostni pridih pri zboru Sv. Vincencija – Trst

Na praznik Gospodovega razglašenja, 6. januarja, se spominjamo na to, kako je zvezda repatica vodila pastirje in sv. tri kralje do Jezusove štalice. Pri sv. Vincenciju se je tudi ustavila zvezda in k nam pripeljala mladega organista. Od novembra 2011 je pri nas orglal profesor Andrej Pegan. Zaradi zdravstvenega stanja je za božične praznike izostal od

rednega orglanja. Irma Ozbič Piščanc, ki skrbi za zbor, je poskrbela za nadomestnega organista v odsotnosti Andreja Pegana. Prosila je pevovodjo Marka Štoka, ali bi njegov sin Borut lahko prišel orglat k sv. Vincenciju. Fant ima 16 let in se uči, poleg drugega instrumenta, tudi orgle pri Zvezi cerkvenih pevskih zborov. Med lanskim poletnim seminarjem v Šmarjeških Toplicah, avgusta 2016, je sodeloval na seminarju za mlade organiste. Tako je mladi Borut rade volje sprejel povabilo in 6. januarja 2017, na praznik Sv. treh kraljev, je prvič orglal ob 8. uri pri praznični slovenski sveti maši. Upamo, da s tem omogočimo mlademu fantu igranje orgel in s tem istočasno izpopolnitev njegovega znanja tako lepega instrumenta, kot so orgle, nam pa on pomaga olepšati slovensko bogoslužje in dajati slavo Bogu v središču mesta Trst. / Za zbor Sv. Vincencija Irma Ozbič Piščanc

Predstavitev knjige Pavleta Borštnika Moj čas v Ljubljani

Antonov dom in založba Mladika iz Trsta vabita **v nedeljo, 19. februarja 2017, ob 19. uri** v dvorano Antonovega doma (Tržaška cesta 85, Ljubljana-Vič) na predstavitev knjige spominov 91-letnega viškega rojaka, časnikarja in javnega delavca med ameriškimi Slovenci v Clevelandu Pavleta Borštnika Moj čas. O avtorju in njegovi navezanosti na domači kraj, o njegovih razmišljanjih in pomenu takih pričevanj za naš čas, njegovih dragocenih opisih tako mladostne izbire za slovenske četnike kot življenja v povojnih vojaških taboriščih v Italiji in Nemčiji ter položaja v zdomstvu bodo spregovorili urednik knjige Ivo Jevnikar, domačin p. Anton Jerman in zgodovinarja dr. Jože Možina ter dr. Helena Jaklitsch. Srečanje bo uvedel župnik p. Pepi Lebreht. Nekaj odlomkov iz knjige, ki bo na voljo na predstavitvi, bo prebrala gospa Breda Zadnikar.

Koncert Synthesis 4 in druge pobude v Miljah

Društvo Slovencev miljske občine (DSMO) "Kiljan Ferluga" prireja v soboto, 18. februarja, ob 20. uri v Verdijevem gledališču v Miljah koncert harmonikarskega orkestra Synthesis 4. Znana skupina deluje od 1978 v sklopu tržaške GM, imela je številne koncerte tudi v sosednjih državah. Sestavljajo jo izkušeni mladi talenti iz FJK in Slovenije. Dirigent Fulvijo Jurinčič je za sobotno gostovanje pri miljski, večjezični publiki izbral več skladb iz klasičnega in sodobnega repertoarja (J. C. Bach, K. Ehme, C, Porter, A. Piazzolla, W. Solotarev). Le-ta lepo ponazarja vse tonalne in ritmične razsežnosti glasbila, ki ga bolj redko lahko poslušamo v tako bogatem sestavu.

DSMO K. Ferluga vabi vse glasbene ljubitelje na večer, ki se uokvirja v širše proslavljanje slovenskega kulturnega praznika. V petek, 17. februarja, bo v zadružnem domu Škofije, ob 19. uri, že sedmo leto skupna Prešernova proslava, ki jo prirejajo tri obmejna društva, KD Istrski Grmič Škofije, KD Hrvatini in slovensko društvo iz Milj. Program pod geslom Kultura nas združuje in bogati bo uvedel kot slavnostni govornik pesnik Marko Kravos.

Dne 16. marca bo odprtje pregledne razstave slovenskega fotografa Janeza Bogataja Fotografi(j)e na dveh miljskih prizoriščih, v muzeju Cara' in dvorani Negrisin, v priredbi DSMO K. Ferluga in tržaških društev Juliet, PhotoImago, Občine Milje ter Galerije Fotografije in Muzeja za novejšo zgodovino Slovenije iz Ljubljane.

DRUŠTVO SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV Predstavitev knjige Tone Kralj in prostori meje

Človek, ki je 'risal' mejo med tedanjo Jugoslavijo in Italijo

Tone Kralj je "fenomen markacije, ki glede na sistematičnost cerkvenih poslikav etnično izpostavljenega obmejnega prostora v Evropi nima primerjave". Tako je bistvo svojega predavanja v Društvu slovenskih izobražencev povzel zgodovinar, prof. dr. Egon Pelikan, ki je pred kratkim izdal knjigo *Tone Kralj in prostori meje*.

Foto damj@n

Predmet njegove analize je ideologija v prostoru, saj smo v 20. stoletju v Srednji Evropi lahko priče radikalnim nacionalno-ideološkim posegom v urbani in neurbani prostor z načrtno uporabo semiotike domnevnih nacionalnih bistev. Spopad za prostor je lahko "vertikalen", tj. kronološko zaporeden ali "horizontalen", tj. sočasen, kot neposreden spopad dveh istočasnih ideologij v istem času in prostoru.

Tone Kralj se spopada s prostorom in z ideološko markacijo v idejnih koordinatah, ki so antifašizem, katolicizem, nacionalizem in iredentizem. Na brutalnost represije režima je odgovoril s subtilno gesto, tj. s cerkveno poslikavo. Največja zanimivost je prav ta, da cerkev kot najbolj uraden, kulturen prostor postane prostor za družbeno subkulturo, ideološko markacijo, saj je vsaj delno ostajal izven kompetenc fašističnega režima.

Poslikal je petdeset cerkva z ideološko markacijo - družbeno funkcionalno kot biblia pauperum. Umetniško-narativna oblika zgodbe v slikah je kot strip, socialno subverzivna kot grafit.

Kot prvo je poslikal cerkev sv. Helene na Premu leta 1921, kjer so vidna kodirana sporočila, in sicer združitev s Kraljevino SHS, jugoslovanska cirilica, starodavnost naroda, ki tu prebiva, in iredentizem. Nadaljeval je v Volčah, s cerkvijo sv. Lenarta. Tu sta upodobljena sv. Peter in Pavel. Vidni sta univerzalnost katoličtva in nacionalna ideja. Oče naš je zapisan v stari slovanščini, Marija z detetom pa je v nacionalnih barvah. Ciril in Metod sta izenačena s sv. Petrom in sv. Pavlom.

Tone Kralj je risal jugoslovansko mejo: od Triglava do Jadrana, od Sv. Višarij do Trsta. V Avberju leta 1927-28 je več detajlov, kot so utapljajoči se Mussolini, glagolica in ricinus kot "zdravilo" za Slovence v Furlaniji Julijski krajini. Na poslikavah v Tomaju so izpostavljene nacionalne barve, rešetka pa kot simbol slovenstva. Na Sv. Višarjah, v podružni cerkvi Matere Božje, so mučitelji upodobljeni v barvah italijanske zastave, mučenci pa v slovenskih barvah.

Na dobro obiskanem predavanju v Peterlinovi dvorani je dr. Egon Pelikan predstavil Kraljevo zapuščino preko bogatega slikovnega materiala in tegale obdelal z vidika kodiranih sporočil. Poslikave so po navadi na bolj neopaznih oz. skritih mestih, na primer za korom ali orglami; so polne simbolike ter s skritimi figurami Mussolinija.

Kralj je bil zelo izobražen človek. Razstavljal je po celi Evropi, trikrat zaporedoma pa na beneškem Bienalu. Nekaj let pred smrtjo je prejel Prešernovo nagrado, a je bil kot umetnik zagrenjen. Izhaja iz srednjeevropske tradicije, razvije svoj slog, nato pa se izpoje.

Metka Šinigoj

Občinska svetnika Igor Svab in Valentina Repini

Konstruktivno srečanje z županom Dipiazzo

Vprašanje dvojezičnih otroških jasli na zahodnem Krasu, ki je bilo sicer deležno negativnega odziva s strani tržaške odbornice za šolstvo Angele Brandi in je bilo sproženo v obliki soglasno odobrene resolucije zahodnokraškega rajonskega sveta, je vredno nadaljnjega soočanja in konstruktivne obravnave. "Resolucija, ki v svojih vsebinskih smernicah poudarja prednosti kulturno integrirane družbe ter spodbujanje kognitivnega razvoja otroka, ki je povezano z učenjem dveh jezikov in ki obenem omogoča večjo fleksibilnost v mišljenju in sposobnost oblikovanja pojmov", sta poudarila Repini in Svab v pogovoru z županom, "je vredna nadgradnje in skupnega razmisleka o pomembnosti predloga in predvsem o tem, da jasli za slovenske otroke na Krasu predstavljajo eno nerešenih vprašanj slovenske manjšine v tržaški občini". V zvezi s tem vprašanjem je tržaški župan Dipiazza, kot že omenjeno deželnemu svetniku Stefanu Ukmarju, pokazal pripravljenost za preureditev prostorov civilne zaščite v Križu, kjer bi lahko nastale nove jasli na Krasu.

Igor Svab in Valentina Repini sta župana zaprosila za širše srečanje s predstavniki staršev občinskih vrtcev Sv. Ivan, Greta in Dijaški dom z namenom, da se poišče dolgoročna rešitev na vprašanje števila vzgojno-izobraževalnih delavcev z znanjem slovenskega jezika v občinskih vrtcih, jaslih in integrirani šolski službi, ki je v letošnjem šolskem letu dobilo začasno rešitev z odprtjem dodatnih seznamov izven uradnih lestvic. Tržaška svetnika sta opozorila župana, da je nujno opremiti vrtec Oblak Niko pri Sv. Ivanu s slovenskimi napisi in bazoviško osnovno šolo z novim nosilcem drogov za zastave, ki je pred kratkim popustil.

Nadalje sta seznanila župana s projektom *Žogarija – Football Fun*, ki z igro in kulturnimi nastopi spodbuja medsebojno spoznavanje mladih v duhu sožitja in prijateljstva. Projekt, ki je bil leta 2006 in 2010 po izboru UEFA nagrajen kot najboljši v Evropi za promocijo športa in njegovih vrednot med mladimi in je bil zato tudi vključen v poseben program evropske nogometne zveze z naslovom Grassroots, je v zadnjih letih zaživel na trgu Sv. Antona v Trstu v sodelovanju z Občino Trst. Župana Dipiazzo sta svetnika nagovorila, naj omogoči novo izvedbo projekta *Žogarija – Football Fun 2017*.

Beseda je tekla tudi o ureditvi openskega strelišča na Pikelcu in o tem, da bi se v čim krajšem času izvedla potrebna dela za ureditev spominskega parka, ki je posvečen žrtvam drugega tržaškega procesa.

Pomembno točko srečanja predstavlja tudi ureditev vhoda v tržaški Kulturni dom. Župan je pokazal velik posluh in interes za to vprašanje in je predlagal možnost preureditve ulice v tako imenovano "prijazno cono" omejenega prometa s tlakovanimi površinami, ki bi ovrednotile slovensko hišo kulture in mestni predel ob trgu Perugino. Župan je predlagal, da bi se preurejena ulica pred Kulturnim domom lahko poimenovala po uglednem slovenskem kulturniku.

Srečanje se je končalo s pozivom županu, naj se v čim krajšem času sprejme resolucija in določi termin za podelitev priznanja krovnima organizacijama SKGZ in SSO v okviru 60. in 40. obletnice delovanja.

Tržaška občinska svetnika Igor Svab (SSk - DS) in Valentina Repini (DS) pozitivno ocenjujeta srečanje z županom Robertom Dipiazzo, ki je ponovno zagotovil svojo pripravljenost za sodelovanje s slovensko manjšino in za reševanje vseh problematik, ki zadevajo našo narodnostno skupnost v tržaški občini.

Pomembna vloga Slovenske Vincencijeve konference

Skrb za ostarele in bolne

Člani in članice dobrodelnih organizacij Vincencijevih konferenc se po vsem svetu držijo smernic, ki jih je v 19. stoletju utemeljil blaženi Frederik Ozanam po zgledu sv. Vincencija Pavelskega. Svetnik je mnogo stoletij prej kot duhovnik začutil, da ga Bog kliče k delu za duhovno in materialno revne, za bolne in zapuščene. Vincencijevo delo nadaljujejo na vseh celinah člani organizacij, ki se po njem zgledujejo. Papež Leon XIII. je namreč velikega moža razglasil za zavetnika vseh društev krščanske dobrodelnosti. Vincencijeva konferenca je bila ustanovljena leta 1833 ravno po Ozamanovi zaslugi: poslanstvo organizacije je bilo nudenje pomoči najbolj zanemarjenim slojem v družbi. Danes je prisotna v 130 državah na vseh petih celinah, ima 50.000 konferenc oz. društev, v katerih deluje več kot 900.000 članov. Konference so v Sloveniji začeli ustanavljati pred drugo svetovno vojno, že več desetletij je tudi v našem zamejskem prostoru zelo dejavna Slovenska Vincencijeva konferenca, ki ji predseduje gospa Ivica Švab. Kot organizacijska roka Področnega sveta slovenskih vernikov iz Trsta in Milj je SVK prirejala svete maše v slovenskem jeziku v domu za ostarele ITIS dvakrat na leto, v predbožičnem času in po Veliki noči. Razveseljivo novico, da bodo odslej svete maše v naši materinščini potekale redno enkrat mesečno (vsak drugi torek), nam je posredovala ravno predsednica Švab.

Tako je bilo v torek, 14. februarja, ko je sveto mašo daroval g. Franc Vončina. Duhovnik se je navezal na sporočilnost Papeževe poslanice za 25. svetovni dan bolnikov, ki je bil 11. februarja na temo *Čudenje nad Božjimi deli: Velike reči mi je storil Mogočni.* Svetovni dan bolnikov je leta 1992 ustanovil papež Janez Pavel II., prvič pa ga je Cerkev obhajala 11. februarja 1993 v Lurdu. Kot piše v poslanici papež Frančišek, je dan priložnost, da pozornost usmerimo na bolnike in trpeče. Obenem vabi vse, ki jim pomagajo, od svojcev, zdravstvenih delavcev do prostovoljcev, da se zahvalijo za Gospodov klic k spremljanju teh bolnih bratov in sester.

Papež izraža v poslanici svojo bližino vsem, ki živijo izkušnjo trpljenja, in njihovim družinam. Zahvaljuje se tudi tistim, ki si v različnih vlogah in v zdravstvenih strukturah po vsem svetu prizadevajo s strokovnostjo, odgovornostjo in predanostjo lajšati trpljenje ter skrbeti za bolnike in za njihovo dobro počutje. Vse spodbuja, naj premišljujejo o Mariji, ki je Zdravje bolnikov, porokinja Božje nežnosti do vsakega človeka in zgled izročitve njegovi volji; prav tako naj v veri, ki se hrani z Besedo in zakramenti, vedno najdejo moč za ljubezen do Boga in bratov. Ker vemo, da nas Marijin milostljiv pogled spremlja tudi ob hudih preizkušnjah, papež dodaja, da vsak bolnik vedno ostaja človeško bitje in ga je kot takega tudi treba obravnavati: *"Bolniki, tudi s težkimi prizadetostmi, imajo svoje neodtujljivo dostojanstvo in svoje življenjsko poslanstvo. Nikoli niso zgolj predmeti; in četudi se včasih zdijo zgolj pasivni, v resnici to niso nikoli".* Prav tako moramo vedeti, da nas vedno spremlja tudi Jezusova toplina: Jezusovo obličje je namreč izraz usmiljenja Božje vsemogočnosti, ki se razodeva v našem življenju – predvsem kadar je slabotno, ranjeno, ponižano, izključeno in trpeče – in vanj vnaša moč upanja, ki nas ponovno dviguje in nas podpira.

Fotografski arhivski posnetek

Sveti oče v poslanici izpostavlja, da nam veliko bogastvo človečnosti in vere mora pomagati, da se soočimo s svojimi človeškimi slabostmi in obenem z zdajšnjimi izzivi na zdravstvenem in tehnološkem področju. *"Ob svetovnem dnevu bolnikov lahko najdemo nov zagon za prispevanje k širjenju spoštljive kulture življenja, zdravja in okolja; obnovljeni zagon za boj za spoštovanje integritete in dostojanstva oseb, tudi preko pravilnega pristopanja k bioetičnim vprašanjem, zaščiti najšibkejših in skrbi za okolje".*

IG

Dokumentarni portret Marka Sosiča o Aleksandru Vodopivcu

Kot izvajalec in avtor je povsod zapustil svoj pečat

Med prepoznavne slovenske glasbenike zamejskega in slovenskega prostora nedvomno sodi tudi maestro Aleksander Vodopivec. Njegovo bogato življenjsko in predvsem poklicno pot je težko strniti v dovršeno pripoved, zlasti filmsko dokumentarnega značaja. Ob gledanju televizijskega dela Marka Sosiča z naslovom *Maestro*, posvečenega ravno Vodopivcu, lahko sklepamo, da je režiserju to uspelo.

Scenarij se prepleta na dveh pripovednih ravneh: na sedanjosti, v katero je vpet dialog med Sosičem in Vodopivcem, in na memoarskem nivoju. Spodbujevalec te ravni je sam režiser, ki spodbuja maestrovo pripoved in gradi pričevanjsko razsežnost Vodopivčevih spominov. Ti nas popeljejo v ključne postaje in dogodke ter kraje njegovega življenja. Začenši z rojstno Bazovico, nato Trstom, Ljubljano. V sedanji slovenski prestolnici je Vodopivec, takrat nastanjen v domu Ivana Cankarja, preživel izredne trenutke. Pripoved razčlenja nato maestrovo izobrazbo na tamkajšnji akademiji, na kateri je študiral kompozicijo, klavir, klarinet in violino. Intelektualni humus, ki si ga je nabral v Ljubljani, je unovčil nato na Tržaškem, kjer je postal ena ključnih oseb glasbenega življenja v slovenskih in italijanskih krogih. Povsod je kot izvajalec in avtor zapustil svoj pečat. Njegov edinstveni glasbeni izraz je bil žanrsko zelo razvejen, vodil ga je od klasične preko jazzovske glasbe, od šansona do lahke glasbe. Televizijski portret Aleksandra Vodopivca so v tem vidiku ovrednotila pričevanja najrazličnejših umetnikov, ki so kdaj z maestrom sodelovali. Gledalec se tako sooči med drugim s spominskimi utrinki Miroslava Košute, ki je z maestrom sodeloval v sklopu SSG v snovanju šansonov, Borisa Kobala, ki je v slavnem kabaretnem duu s Sergejem Verčem bil deležen Vodopivčeve glasbene spremljave in improvizacije, Igorja Košute, ki je s skupino Ano ur'co al' pej dvej spoznal maestrovo tankočutno žilico v snovanju ljudskih glasbenih različic in priljubljenih popevk. O Vodopivčevem skladateljskem zanosu pa sta pričala nastop Mešanega pevksega zbora Rdeča zvezda iz Saleža pod vodstvom Rada Miliča.

Foto Henrik Sturman

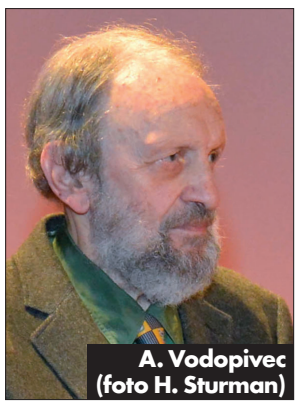

A. Vodopivec (foto H. Sturman)

Velikega pomena je bila namreč izkušnja, ki jo je Vodopivec doživel v svetu klasične glasbe. Med drugim v skandinavskem in nemškem glasbenem okolju, pa tudi tržaškem, ko je v 70. letih po obdobju tudi mukotrpnih odnosov s tržaškim delom Glasbene matice našel zaposlitev kot prvi pianist opernega gledališča Verdi. Maestro se je ves ta čas uveljavljal kot umetnik 'belih in črnih tipk' ter dirigent. Nastopil je na neštetih koncertih, plodno je sodeloval tudi z RTV Slovenija in Radiom Trst A. In ravno slovenski program deželnega sedeža RAI je poveril režiserju Marku Sosiču nalogo, da izdela njegov nekaj več kot 50-minutni dokumentarni portret. Delo so predstavili v avditoriju državne televizije v Trstu v četrtek, 2. februarja, ob prisotnosti samega Vodopivca, snemalca in montažerja Alexa Puriča, ki je pripoved oblikoval za Studio trak, maestrovih prijateljev in sorodnikov.

V filmu nastopata tudi Vodopivčeva družina, pa kraška gmajna, ki se je glasbeniku zapisala v dušo in kamor se še rad zateka, usidrajo se spomini na očeta, ki je s svojim glasbenim zanosom (bil je tamburaš in orglar) prvi usmerjal mladega Aleksandra v to umetniško zvrst; docela pa pride do izraza maestrova sposobnost v preseganju ene same izrazne govorice: kot virtuoz in mojster v improvizaciji se je Vodopivec podal tudi v svet filma, in to na najžlahtnejši način, kot sodelavec pri glasbeni kulisi enega najpomembnejših filmov italijanskega režiserja Sergia Leoneja. Za njegov slavni *Nekoč v Ameriki* je Vodopivec med snemanjem v luksuznem hotelu Excelsior na beneškem Lidu na povabilo samega režiserja nemudoma priredil slovito skladbo Amapola Ennia Morriconeja.

Dokumentarna pripoved Marka Sosiča se konča ravno v beli dvorani ekskluzivnega hotela s prepletanjem Vodopivčevih spominov in izvlečkov iz Leonejevega filma. Dokumentarna in fikcijska razsežnost pa vendar nikoli ne prekineta glasbene zaslombe: glasba vedno ostaja izrazni imperativ Aleksandra Vodopivca!

IG

Občine / Predavanje Društva Finžgarjev dom

Dr. Nada Trtnik o kakovosti življenja

"Vsi si želimo prinesti na ta svet več ljubezni in spoštovanja, zato moramo gojiti pozitivne in dobre misli". O tem je prepričana dr. Nada Trtnik, specialistka zakonske in družinske terapije, doma iz Celja, ki je v Izoli in Postojni ustanovila Terapevtski inštitut Odnos. V četrtek, 19. januarja, je bila gostja Društva Finžgarjev dom v sklopu predavanj za kakovost in polnost življenja v vseh starostnih obdobjih. Spregovorila je o temeljih ljubečih medosebnih odnosov in o tem, kako razumeti samega sebe, da prinesemo novo kakovost v medsebojne odnose.

Po uvodnih besedah Lučke Susič je predavateljico na svojstven in prisrčen način predstavila Loredana Gec. Dr. Nada Trtnik se je izobrazila na ekonomskem področju v Mariboru, Kranju in Ljubljani, podiplomski študij pa je lani končala na teološki fakulteti z doktoratom. Ustanovila je Terapevtski inštitut Odnos, kjer skupaj z možem Boštjanom Trtnikom, sistemskim terapevtom po metodi Berta Hellingerja, izvaja psihoterapije. Opravila je več kot pet tisoč terapij za zakonce in družine ter nad sto dvajset predavanj in delavnic.

Na dobro obiskanem predavanju se je dr. Trtnik osredinila na odnose (tako s partnerjem kot s starši, prijatelji, z otroki), ker so prav ti bistvo našega bivanja, in predstavila pet izhodišč. Kot prvo moramo imeti jasne cilje in vizijo za ljubeče odnose, zato je pomembno, da se zavedamo svojih čustev; ne smemo jih tlačiti. Ali znamo spregovoriti o svojih občutkih in čustvih? Smo mojstri ali rušilci odnosov? 80 % rakavih bolnikov ima zametke v tem, da se ne znajo soočati s svojimi čustvi, kar je naravnost skrb vzbujajoč podatek. Predavateljica je postregla tudi z dejstvom, da se v prvih sedmih letih pari ohladijo. Tretjina teh životari, tretjina parov se loči, tretjina pa je mojstrov odnosov. Vse je stvar ciljev: kakšno komunikacijo hočeva imeti? Se znava pogovarjati?

Drugo izhodišče predstavlja vpliv samopodobe na ljubeče odnose, in sicer, kako se izražamo in obnašamo, kako sprejemamo poklone. Če imamo negativno sliko o sebi, to prelivamo tudi na druge. Večkrat se moramo znati pohvaliti in se zamisliti nad tem, kaj smo že dosegli. Na ljubeče odnose odločilno vplivajo gibanje, hrana in zabava. Za svoje zdravje lahko marsikaj naredimo, saj je naše telo prepleteno z mišicami. Dobra prekrvavitev pride v naše možgane in izboljša se imunski sistem. Če gojimo pozitivne misli, se to opazi tudi navzven, saj se iz misli razvijejo besede, ki vodijo v dejanja.

Pomembna točka je tudi moč samoumiritve. Ko se počutimo napadeni, začne srce hiteje biti, utrip se nam poveča, slabše slišimo in hitreje izrečemo besede, za katere nam bo kasneje žal. Treba pa se je znati ustaviti. Moramo se umakniti, iti stran, da umirimo svoje telo in možgane. Prevzeti moramo odgovornost za to, kar smo naredili, saj brez dialoga ni osebne rasti.

Ob koncu večera je dr. Nada Trtnik z več primeri spodbudila prisotne k pravilnemu vedenju za dobre in ljubeče odnose. Negovati moramo dobre spomine, saj s temi spodbujamo dobra pričakovanja. Vsak dan rabimo drobne pozornosti. Večkrat se moramo znati zahvaliti sebi ali pohvaliti partnerja oz. mu dati točno to, kar si najbolj želi.

Metka Šinigoj

Vabljeni v Mačkolje!

Pravljično prešerna čajanka

Februar je v slovenskem prostoru mesec kulture in njenih izraznih oblik. Dvema od teh - knjižnemu ustvarjanju, še posebej njegovi pravljični plati, ter pevskemu poustvarjanju - je namenjen dogodek, ki ga Slovensko prosvetno društvo Mačkolje prireja v soboto, 18. februarja, ob 17. uri v dvorani vaške Stare šole. Gost prireditve bo pesnica in literarna ustvarjalka Majda Artač Sturman. Predstavila bo nekaj pravljic iz svoje zbirke *Pravljice za Niko, pravljice za malo in veliko*, ki je lani izšla na pobudo Sklada Mitja Čuk z izvirnimi ilustracijami grafične oblikovalke Dunje Jogan. Spregovorila bo tudi o nastajanju same knjige in o pisateljskem zanosu, ki jo je povedel od poezije do pravljic, o lepoti pisanja in odzivu publike, otroške in odrasle, saj so njene zgodbe za vse, za male in velike. Program prireditve bodo sooblikovale male pevke in pevci domače otroške skupine "z Ul'ce", ki jo vodi Breda Sosič. Pevski nastop bodo obogatili z igranjem na različne, znane in manj znane instrumente.

Prisrčno vabljeni v Mačkolje na popoldan pravljične ustvarjalnosti in otroške glasbene živahnosti.

NT

Obvestila

Skupina 85 - Slovenski klub v Trstu - v sklopu projekta Mesec slovenske kulture v središču bo v četrtek, 16. februarja, ob 18. uri v knjigarni UBIK v Tergesteju predstavitev dvojezične pesniške zbirke Marka Kravosa L'oro in bocca – Zlato ustje, ki jo je izdala založba Beit v Trstu. Poleg avtorja bodo sodelovali Claudio Grisancich, Darja Betocchi in Nikla Petruška Panizon. Vabljeni!

Gledališki vrtiljak vabi v nedeljo, 19. februarja, na predstavo ŽOGICA MAROGICA v izvedbi Lutkovnega gledališča Maribor. Prva predstava bo na sporedu ob 16. uri, druga ob 17.30. Za animacijo bo poskrbelo društvo Melanie Klein. V dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, Ul. Brandesia 27.

Društvo rojanski Marijin dom v sodelovanju z Glasbeno matico in Klubom prijateljstva vabi na Prešernovo proslavo v nedeljo, 19. 2. 2017, ob 16. uri. Nastopili bodo učenci Glasbene matice, recitatorji, sopranistka Tamara Stanese in altistka Mara Žerjal ob spremljavi Tomaža Simčiča ter MePZ Tončka Čok pod vodstvom Manuela Purgerja. Priložnostno misel bo podala Martina Repinc. Prireditev bo v Marijinem domu v Rojanu, ul. Cordaroli 29.

Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm v sodelovanju z Generalnim konzulatom Republike Slovenije in Tržaškim knjižnim središčem prireja večer, posvečen Francetu Prešernu in njegovi epsko-lirski pesnitvi Krst pri Savici v ponedeljek, 20. februarja, ob 18. uri v prostorih TS360 - Oberdankov trg 7. Na večeru bo spregovoril akademik Matjaž Kmecl, celotno pesnitev pa bo recitiral gledališki igralec Anatol Štern. Toplo vabljeni!

Gospa z izkušnjami išče delo: likanje, pospravljanje in pomoč starejšim. Zaželjena okolica Opčin, Bazovice ali Doline. Tel. št. 00386 41 297566.

Iščem delo, zelo rada likam in imam pri tem izkušnje. Delo lahko opravljam tudi pri vas doma. Sem upokojenka iz Kozine, znam pogovorno italijanščino. Več informacij na mobi 00386 40 621424, za Slovenijo: 040 621424.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Jelka Terčon Šah 20, Magdalena Kresnik 20, Marija Čurin 15 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na:
ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO
IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948
Codice BIC: CCTSIT2TXXX
Misijonski krožek Rojan
ul. Cordaroli 29
34135 Trst

KD Drago Bojan v Gabrovcu

Svojevrsten večer z Marijem Čukom in Mefovo glasbo

Dan slovenske kulture v obliki razpoznavnega združevanja in druženja v zavezi slovenstvu in umetnosti. Tak je bil večer v Gabrovcu, kjer je na pobudo krajevnega slovenskega kulturnega društva Drago Bojan potekala prireditev *Privoščite si svobodo*, ki so se je udeležili številni obiskovalci vseh ideoloških in političnih prepričanj, kar je še dodatno oplemenitilo smisel praznovanja v Prešernovem imenu. K dogodku sta organizacijsko pristopili še Društvena gostilna Gabrovec in založba Mladika.

Marij Čuk

Jedro prireditve je bila predstavitev romana Marija Čuka *Molk koloradskih hroščev*, ki ga je tržaška založba Mladika izdala konec prejšnjega leta. Beseda o romanu, ki je v kratkem času postal uspešnica in zelo berljiva vsebina, tokrat namenoma ni poglobila njegovih literarnozvrstnih in slogovnih posebnosti, bolj se je osredotočila na družbeno in kritično nit pripovedi, ki posega v manjšinsko tkivo z izostrenim pogledom v številne absurde, ki ga oblikujejo. Urednica Nadia Roncelli je sicer izpostavila tri tematske kroge Čukovega romana, ki ga je umestila med prodornejša umetniškega pričevanja časa, a je raje prepustila besedo avtorju, ki je prebral nekaj odlomkov in se v svojem izvajanju zamislil nad usodo slovenske narodne skupnosti v Italiji in njenim skrajno površnim odnosom do umetnosti in umetnikov.

Usoda ljudi in skupnosti, drobni izseki iz vsakodnevnega življenja, pripovedna domišljija s pridihi baladnega melosa so bili tudi vsebinska sestavina drugega gosta večera v Gabrovcu. S Čukom je namreč nastopil tudi znan primorski kantavtor Drago Mislej - Mef, tokrat prvič v zamejstvu, ki je na odru slovenske popevke prisoten že več desetletij. Mef je znan predvsem kot pisec besedil številnih uspešnic, nastopa pa tudi samostojno in njegovi koncerti ob spremljavi tenkočutnih kitaristov Armanda Sturmana in Gorasta Radojevića so vedno posebno doživetje. Tako je bilo tudi v Gabrovcu, kjer je kantavtor postregel s širokim razponom svoje ustvarjalnosti in ponudil izbor svojih uspešnic, kot npr. *Ljubezen je v zraku*, *Junak Prekomorskih brigad*, *Svoboda*.

Prepletanje Čukovih in Mefovih misli, besed, melodij, izpovedi in neposrednosti je ustvarilo posebno razpoloženje sproščenega vabila k razmišljanju o nas in svetu. Uvodno misel o Prešernu je podala podpredsednica SKD Drago Bojan Mirella Zgonc, sklepno pa odbornik Boris Rebec. Obiskovalci večera, ki so povsem napolnili veliko dvorano gostišča v Gabrovcu, pa so imeli na razpolago tudi Prešernovo večerjo. Skratka, kultura ni okostenela stvar, ampak dinamična in izzivalna struktura, ki ljudi združuje v celoto istih hotenj in ciljev.

Kulturni praznik v Devinu

Brecljeva knjiga o trojnem umoru na ulici Rossetti

Na sedežu zborov v Devinu so v petek, 10. t. m., v poklon dnevu slovenske kulture priredili večer, ki je bil že tradicionalno namenjen domačemu avtorju. Predstavili so knjigo Martina Breclja *Anatomija političnega zločina*, ki je pred nekaj meseci izšla pri Založbi Mladika. Z avtorjem se je o tem zagonetnem primeru pogovarjal zgodovinar in publicist Primož Sturman in s tehtnimi vprašanji vodil večer v smer odkrivanja preiskave, ki jo je opravil Martin Brecelj, ko je zbiral gradivo za svoje delo. Zbral je vrsto pričevanj in arhivskih dokumentov, med drugim je tudi odkril in objavil prstne odtise, ki jih je na prizorišču trojnega umora v hiši v ulici Rossetti v Trstu zbrala policija. Prav ta najdba je razlog za upanje, da bo mogoče kdaj z gotovostjo povedati, kdo je ubil priznanega primorskega kulturnika in pesnika Stanka Vuka, njegovo ženo Danico Tomažič in njunega slučajnega gosta dr. Draga Zajca. Družina in nekateri predstavniki ustanov, pri katerih je deloval Vuk, so namreč tako na italijansko kot slovensko sodstvo vložili prošnjo za ponovno odprtje primera. Zelo zanimive so bile tudi fotografije žrtev in dokumenti, ki so jih med pogovorom predvajali na stenskem ekranu.

Kulturni praznik v Devinu je bil tudi priložnost, da so Svetlana Brecelj, Mira Tavčar in Arianna Moro, ki so povezovale večer, uvodoma prebrale kratko razmišljanje prof. Aleša Breclja o Möderndorferjevem govoru na osrednji prireditvi v Ljubljani na predvečer državnega praznika. Ugotavljal je, da je v marsičem imel prav, saj se ne da vsemu določiti cene, vse spremeniti v potrošno blago. Obžaloval pa je, da govornik ni namenil niti besedice prejšnjemu obdobju, ki tudi ni bilo zelo prijazno do kulture. Če je res tako, potem mu marsikdo po tisti poti ne more slediti. V zadnjih dveh desetletjih in pol je v Sloveniji vendarle vsaj prisotna svoboda združevanja, govorjenja in pisanja.
Dekleta so obenem opozorila na 30-letnico začetka obnavljanja devinskega sedeža. Tedanja dela je vodil zidarski mojster Franc Antonič, podpredsednik in pobudnik ter eden ustanovnih članov zbora Fantov izpod Grmade. Povedale pa so tudi, da so se te dni začela nujna vzdrževalna dela teh prostorov, kar je mogoče, zahvaljujoč se prispevkom, ki so jih Fantje izpod Grmade s pomočjo krovne organizacije SSO, geometra Marka Legiše in seveda agilnega predsednika zbora Igorja Antoniča, prejeli od Dežele Furlanije Julijske krajine.
Sam praznični večer, ki je v Devin privabil številno občinstvo, pa je s tremi pesmimi uvedel Moški zbor Fantje izpod Grmade, ki je pod vodstvom Hermana Antoniča zapel Vrabčevo *Zdravljico* in Lo Nigrovo uglasbitev Prešernove *Luna sije* ter Vodopivčevo *Pobratimijo*, ter s sklepno mislijo te pesmi o zvestobi potrdil, da trdno vztraja na okopih slovenske kulture, besede in pesmi, kar je med drugim omenil tudi predsednik Slovenske prosvete Marij Maver, ki je nagovoril prisotne tudi v imenu založbe Mladika, ki je izdaja Brecljevo uspešnico.

LT

Uspehi naših mladih ustvarjalcev

Z zlatom ovenčani tolkalist Tine Lestan

V petek, 3. februarja 2017, na 20. regijskem tekmovanju mladih glasbenikov Primorske, ki je potekalo na Glasbeni šoli Nova Gorica, je učenec Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel Tine Lestan dosegel zlato priznanje. Enajstletni tolkalist, ki že šest let študira tolkala v razredu profesorja Patricka Quaggiata, je v kategoriji 1a prejel 92 točk. S tem si je prislužil vstop na 46. tekmovanje mladih glasbenikov Republike Slovenije, ki bo v marcu na Gorenjskem. Na tekmovanju se je pomerilo 15 mladih tolkalcev različnih starosti 1a, 1b in 1c kategorije z Glasbenih šol Nova Gorica, Tolmin, Sežana, Koper in Izola, Postojna, SCGV Emil Komel Gorica in iz godbene šole Pihalnega orkestra Ricmanje in Kulturnega društva Pihalna godba Vrhpolje Vipava. Mlade tolkaliste je ocenjevala strokovna žirija tolkal, ki so jo sestavljali predsednik Tomaž Lojen ter člana Simon Klavžar in Jože Bogolin. Žirija je bila nad mladimi zelo navdušena. Presenetili so jo njihovo znanje, osebna nota pri interpretacijah in profesionalnost.

Izreden uspeh mladega baletnika Thomasa Perica

Več kot dvesto plesalcev se je udeležilo baletnega natečaja CND Concours de Danse v nedeljo, 29. januarja, v Tržiču. Plesalci so predstavili koreografije klasičnega baleta, modernega in hip hop baleta. Žirijo so sestavljali Lorella Reboa, predsednica italijanske baletne konfederacije, Artemis Plaja de Pico, predsednica španske baletne konfederacije, in Jean Pierre Lamperti, podpredsednik francoske baletne konfederacije. Večina plesalcev je dobila prizanje, le redki pa so dobili 1er "Prix unanimite" (s soglasjem žirije) ali 1er "Prix felicitation du jury" (s čestitkami žirije) in s tem pridobili možnost, da zastopajo Severno Italijo na finalu v Španiji v Tarragoni 5., 6., in 7. maja. Med zmagovalci je tudi Slovenec Thomas Peric, ki obiskuje tretji razred znanstvenega liceja Gregorčič. Balet redno trenira petkrat na teden pri plesni šoli Cenacolo Arabesque v Ronkah. Večkrat pa tudi soboto in nedeljo namenja baletu z različnimi predstavami in staži. Zastopal bo Italijo v Španiji in se potrudil, da bo dosegel čim boljši rezultat. Poleg tega vrhunskega dosežka je pridobil še neposreden vstop za avdicije DIP Dance Intensive Program. To je pripravna šola znane nizozemske plesne univerze Codarts v Livornu.

VIPAVSKI PRIIMKI (28)

ČRNIGOJ

Priimek Črnigoj je isti kot priimek Černigoj. Gre samo za dve različici zapisa. Eni Črnigoji so postali Černigoji pred nekaj desetletji, drugi pa pred stoletji. In obratno. Odvisno od tistega, ki je priimek zapisal. Največkrat je bil to duhovnik oziroma župnik. Obstaja tudi tretja različica tega priimka, Črnogoj. Ker za besedo črn ne pišemo polglasnika, lahko rečemo, da je Črnigoj pravilnejši zapis kot Černigoj.

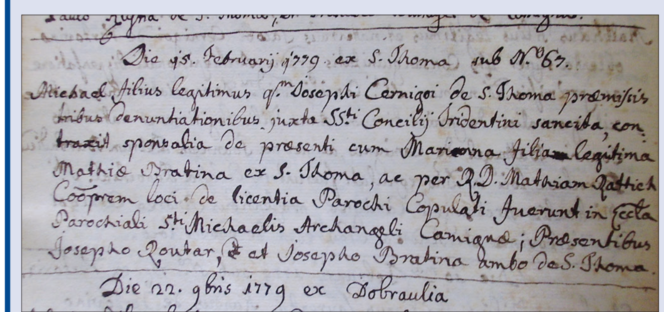
Die 15. Februarij 1779 ex S. Thoma sub N.o 67.
Michael filius legitimus q.m Josephi Cernigoi de S. Thoma praemissis tribus denuntiationibus juxta SS.ti Concilij Tridentini sancita, contraxit sponsalia de praesenti cum Marianna filia legitima Mathiae Bratina ex S. Thoma, ac per R.D. Mathiam Rattich Cooprem loci de licentia Parochi Copulati fuerunt in Ecclesia Parochiali S.ti Michaelis Archangeli Camignae; Praesentibus Josepho Routar, et Josepho Bratina ambo de S. Thoma.
Die 22. 9bris 1779 ex Dobraulia

Zapis poroke Mihaela Černigoja 15. februarja 1779, sina Jožefa Černigoja, ki je živel pri Stomažih na hišni številki 67.

V Sloveniji je priimek nastal na različnih krajih, kar pomeni, da ni nujno si niso vsi Černigoji in Črnigoji v sorodu. V Sloveniji živi 456 ljudi s priimkom Černigoj: največ na Goriškem, 60%, in v Ljubljani z okolico, 20%. Število malce upada. Po pogostnosti je priimek uvrščen na 709. mesto. Črnigojev je precej manj, 191. Večina jih živi na Goriškem (64%), drugi pa drugod po Primorskem. Izven Primorske Črnigojev skorajda ne najdemo. Po svetu najdemo še 60 Černigojev v Argentini, 20 v Kanadi, 8 v ZDA in 3 v Italiji.
Gre za enega najstarejših slovenskih priimkov, saj ga najdemo prvič zapisanega že v 13. stoletju, in to med naseljenci v Reziji, zapisanega kot Zernigoy. Takrat najdemo tudi njegovega "nasprotnika", Beligoja. Nastal je, ko so nekomu sosedje zaradi temnejše polti ali las nadeli ta priimek. Končnica priimka je zelo zanimiva. Gre za besedo gojiti, ki pa je počasi izgubila svoj pomen, postala navadna pripona oziroma končnica, kot EK ali IČ. Prav priimki s končnico GOJ pa veljajo za najstarejše slovenske priimke. In imena.
Jezikoslovec Pavle Merku' pravi, da je Črnigoj bil najprej slovensko in slovansko osebno ime, in to še v času pred sprejemom krščanstva. Med ženskimi imeni smo takrat imeli imeni Črna in Črnika, med moškimi pa Črnigoj ali Črnogoj, Črnel, Črnomisel, Črnomir in Črni. Prvič ga najdemo že v Čedajskem evangeliju ali Štivanskem rokopisu. Takrat, okoli leta 900, je v Štivan priromala neka Črna, ki jo je tamkajšnji menih vpisal na rob knjige kot Cherna. Ne gre pa sem mešati Črta ali Črtomira, saj gre za koren stare besede, ki pomeni sovraštvo. Ime je izginilo po tridentinskem koncilu (1563), ki je za krste namesto slovanskih imen zapovedal latinska imena svetnikov.
Imena so otroci včasih dobili tudi po lastnosti. Mogoče je zato ob rojstvu dobil tako ime tudi naš Pračrnigoj. Mogoče je imel temne lase, temne oči ali temno polt.
Enak pomen priimka lahko iščemo pri priimkih Černe, Černoja, Černet, Černetič, Černeka, Černic, Černič in Černivec. V Kamnjah, kjer imajo ene od najstarejših matičnih knjig na Vipavskem, najdemo prvega Črnigoja 23. februarja 1631. V latinščini to izgleda takole: Gregorius Zernigoi duxit in uxorem per verba de praesenti Mariam filia (m) Petri Beuer de vertoino. V prevodu to pomeni, da se je Gregor Črnigoj poročil z Marijo Bever iz Vrtovina.
V 17. stoletju je bil Črnigoj največkrat omenjen priimek v kamenjskih matičnih knjigah, je ugotovil Peter Pavel Bratina iz Kamenj. Kamenjska župnija je takrat obsegala tudi Skrilje in Stomaž, kjer je Črnigojev največ. Ker je pri Stomažih še danes zaselek Černigoji, lahko sklepamo, da je to prvotno gnezdo priimka. Posebej, ker so toponimi največkrat starejši od priimkov. Ni pa izključena tudi povezava med Črnigoji in vasjo Črniče, ki imata isti besedni koren. Prvo omembo kraja najdemo že leta 1220 kot Zernitschach.

Zaselek Černigoji pri Stomažih iz leta 1822

Zdi se, da je poleg vipavskega gnezda Črnigojev bilo vsaj še eno, briško. Pavle Stres je namreč našel ime Ellar Zernigoi že v zapisu leta 1507 v Števerjanu, stoletje kasneje pa še v Hruševljah.
Sicer pa lahko rodovniku Pavla Črnigoja, ki je bil rojen okoli leta 1620 nekje pod Čavnom, sledimo vse do današnjih dni. V 13 generacijah je popisanih njegovih 169 potomcev, kar pa se bo v naslednjih letih še precej povečalo. Popisovanje pa je precej zapleteno in nepregledno. Pavel Črnigoj je, denimo, moj pra-pra-pra-pra-pra-pra-pra-pra-praded, kar se prebere precej težko. Zato raje preštejemo in okrajšano napišemo 9-kratni-praded.

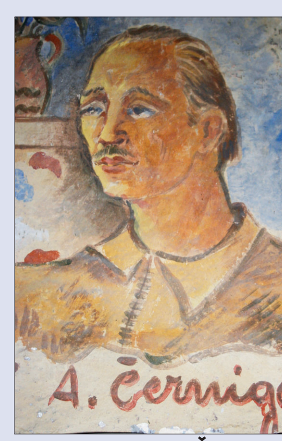

Avtoportret Avgusta Černigoja v cerkvi v Košani, ki jo je poslikal s freskami.

Znanih osebnosti s tem priimkom je kar nekaj. Najbolj znan v Sloveniji je gotovo Dušan Črnigoj, ki je potopil ajdovskega gradbenega giganta Primorje in je kariero končal v zaporu. Njegovi predniki so s Ceste, še prej pa iz Skrilj in še prej od Stomažev. Družina je zelo zanimiva, saj je Dušanova stara mati Marija Batagelj rodila kar 15 otrok. Eden od njenih devetih sinov je bil duhovnik Vinko Črnigoj (1918-2001), ki je dolga leta služboval v Piranu.
Znanih Črnigojev je še nekaj. Knjigovezec Josip Črnigoj (Dobravlje 1839-1922) je imel dva sinova duhovnika: Henrika (1874-1946), zaslužnega za izgradnjo Fabianijeve cerkve v Lokavcu, in Franca Antona (1887-1965), ki je postavil novo cerkev sv. Mihaela v Kamnjah. Tretji znani sin je bil politik, Karel Črnigoj (1876-1974), župan v Sv. Križu (danes Vipavskem), ki so ga fašisti odstavili, a je bil na volitvah ponovno soglasno izvoljen.
Znanih Černigojev je malce več. Najbolj znan je gotovo tržaški slikar in grafik Avgust Černigoj (1898-1985), leksikoni pa omenjajo tudi njegovega sina, gospodarstvenik Teodorja (Trst 1936). Poznamo še pesnika Franca Černigoja (Predmeja 1948), zbiratelja ljudskega izročila z Gore, ki mu je posvetil več knjig. Njegov rod je na Goro prišel od Stomažev. Tu so še: brata arhitekta Jaroslav in Milan Černigoj (Bovec 1905 in 1912) in kulturno-prosvetna delavka Pavla Černigoj (Selo 1889). Pa še trije bratje po krvi in z glasbo v krvi iz Šturij pri Ajdovščini: dirigent Mirko Černigoj (1912), operni pevec Polde Černigoj (1922) in duhovnik Slavko Černigoj (1921).

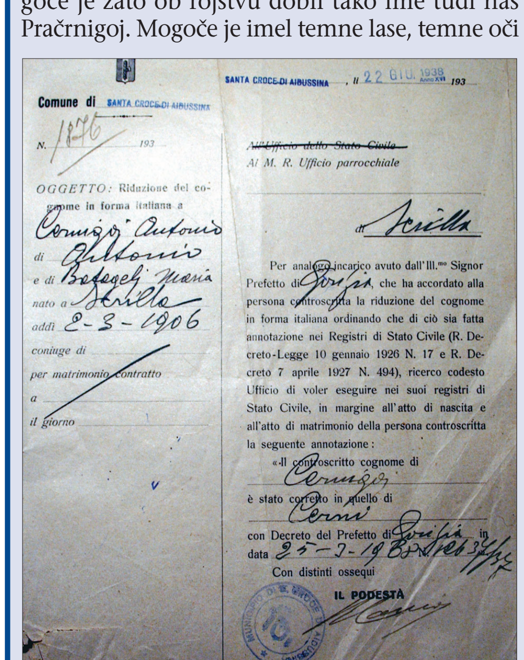
SANTA CROCE DI AIBUSSINA, li 22 GIU. 1938 Anno XVI 193
Comune di SANTA CROCE DI AIBUSSINA
N. 1876 193
OGGETTO: Riduzione del cognome in forma italiana a
Cernigoi Antonio
di Antonio
e di Batagelj Maria
nato a Scrilla
addì 2-3-1906
coniuge di
per matrimonio contratto
a
il giorno

~~All'Ufficio dello Stato Civile~~
Al M. R. Ufficio parrocchiale
di Scrilla

Per analogo incarico avuto dall'Ill.mo Signor Prefetto di Gorizia, che ha accordato alla persona controscritta la riduzione del cognome in forma italiana ordinando che di ciò sia fatta annotazione nei Registri di Stato Civile (R. Decreto-Legge 10 gennaio 1926 N. 17 e R. Decreto 7 aprile 1927 N. 494), ricerco codesto Ufficio di voler eseguire nei suoi registri di Stato Civile, in margine all'atto di nascita e all'atto di matrimonio della persona controscritta la seguente annotazione:
«Il controscritto cognome di Cernigoi
è stato corretto in quello di Cerni
con Decreto del Prefetto di Gorizia in data 25-7-1938 N.
Con distinti ossequi
IL PODESTÀ

Dokument o poitalijančenju priimka Černigoj v Cerni iz župnijskega arhiva Kamnje. Eden od petnajstih otrok Antona Černigoja in Marije Batagelj iz Skrilj je bil Anton, ki so mu dodelili novo ime in priimek: Antonio Cerni. Uradne vrnitve imena v izvorno obliko ni doživel, saj je umrl tik pred zlomom Italije. V družinski knjigi piše, da "so ga ustrelili partizani avgusta 1943".

Slovenski kandidati in kandidatke za svetniške osebnosti

Trditve o uspešnosti vlade, hkrati pa pričevanja o slabi državi!

V Sloveniji se nadaljujejo razmere, v katerih javnost, politika in ustanove ter druge oblike civilne družbe zelo različno ocenjujejo stanje in vzdušje v sami državi. Časnikar v vlogi spremljevalca dogajanj seveda ne more biti tudi v vlogi razsodnika o tem, kdo ima prav, pač pa lahko navaja zgolj dejstva in domneve, ki morda vodijo k ugotavljanju resnice, tiste najbolj očitne in prepričljive. Zdaj je tako, da premier Miro Cerar in drugi predstavniki vladne koalicije vztrajno zatrjujejo, da je zdajšnja oblast uspešna, da je predvsem premagala krizo, in tudi, da je utrdila položaj in ugled Slovenije v mednarodnih odnosih in politiki.

Vladna služba za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je v nekem dokumentu, ki obravnava dolgoročno vizijo za utrjevanje in napredek Slovenije, celo navedla, "da smo Slovenci, ali pa še bomo, srečni ljudje, ker da živimo kakovostno, bolje kot kdaj prej, bolj zdravo in dlje". Optimizem, ki ga razširjajo vlada, koalicija, pa deli civilne družbe, tudi Borut Pahor, predsednik Slovenije, pa je v popolnem neskladju in v nasprotju z vsem, kar je bilo ugotovljeno in poudarjeno na osrednji slovesnosti ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarja. Primer še vedno odmeva in ga komentirajo bodisi v politiki kot tudi v politično osveščenem delu t. i. preproste javnosti. Naj spomnim, da je v Cankarjevem domu imel oster govor predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada, Vinko Möderndorfer. V njem je dejal tudi naslednje: "Vse vlade po vrsti z lahkoto mečejo naš denar v naročje tajkunov, bank, slabih investicij, prostodušno ga odmerjajo tujcem, zavoženim naložbam, provizijam, kulturi in umetnosti pa z velike mize kapitalistične požrtije namenjajo drobtinice, in še te drobtinice so vsako leto žaljivo bolj drobne". Njegov govor so spremljali ponavljajoči se aplavzi udeležencev slovesnosti v Cankarjevem domu. Govornik je zadel v živo, kar sta potrjevala tudi obraza Milana Brgleza, predsednika državnega zbora, in predsednika vlade, Mira Cerarja, ki sta polagoma zbledela v kamniti maski. Pozneje se nista udeležila sprejema, ki ga navadno prirejajo za udeležence proslave. Javna občila pa so iz govora predsednika Prešernovega sklada izločila tisti del, kjer je omenil tudi razkrajanje države in možnost, da Slovenija s sedanjo politiko razpade v globaliziranem svetu.

Vinko Möderndorfer

Nekdo iz kroga razmišljujočih je na spletu takole zapisal: "Slovenska kultura in umetnost umirata, pa tudi suverenost države umira. Dolžni smo okoli 35 milijard evrov in vsak novorojenček se rodi z dolgom v višini 17 tisoč evrov. Okoli nas pa plapolajo zastave svobode. Kakšna svoboda neki. Ni svobode. Slovenija se zaradi nekontroliranega zapravljanja v javnem sektorju še naprej zadolžuje in izgublja svojo suverenost".

S tako politično popotnico je državni poglavar Borut Pahor krenil na novo potovanje, tokrat v Nemčijo, Rusijo in Ukrajino. Voditelje teh držav je seznanil s svojimi pogledi in stališči za reševanje krize, navzoče na raznih območjih. V Rusiji je naš predsednik, ki ga je spremljala skupina poslovnežev z raznih področij, pridobil nova naročila za slovensko gospodarstvo, domnevno v vrednosti okoli 500 milijonov evrov. Borut Pahor je cilje obiska v Nemčiji, Rusiji in v Ukrajini utemeljil, "ker slovenska stališča želimo primerjati s stališči in politiko naših prijateljev in partnerjev". Ob obisku je na prvi strani časnika Delo nekaj pomenljivih misli zapisala Barbara Kramžar, dopisnica Dela v Nemčiji. Meni, "da ima z obiskom v Nemčiji, Rusiji in v Ukrajini sedaj tudi predsednik Borut Pahor priložnost, da izkoristi diplomatsko ponudbo notranje stabilne, gospodarsko napredujoče in zunanjepolitično zrele države, kakršna si želi biti Slovenija. Vendar pa mora Slovenija v pogovorih s svojimi sogovorniki vendarle vztrajati pri vrednotah, na katerih sta bila utemeljena tudi naša samostojnost in članstvo v EU: demokraciji, pravni državi, dobrososedskih odnosih in v zavračanju agresivnega obnašanja".

Pustim vnemar mnenje dela slovenske politike, da hoče Borut Pahor s svojimi obiski na tujem in z raznolikimi dejanji in potezami doma v Sloveniji predvsem povečati možnosti za vnovično izvolitev na položaj državnega poglavarja, na volitvah letos jeseni. Vendar naj opozorim na pridržek glede zunanjepolitične usmeritve Slovenije, ki ga je navedel nekdanji slovenski zunanji minister, dr. Dimitrij Rupel. Ugotavlja namreč, "da je za Slovenijo zaskrbljujoča sedanja brezbrižna, zaničljiva in celo žaljiva politika do Združenih držav Amerike, še bolj pa naraščajoča vdanost in ubogljivost do Rusije. Slovenski novejši razred je pozabil ali celo potlačil leto 2001, ko sta se v Sloveniji srečala predsednika Bush in Putin".

V slovenski družbi in državi, prežeti s spori, intrigami in sovraštvom, pomirljivo deluje knjiga z naslovom *Vi ste luč sveta, Sveti na Slovenskem*, ki jo je naročnikom daroval katoliški tednik Družina. Izšla je v nakladi 30.000 izvodov. Besedilo je prispeval dr. France M. Dolinar, pregled *Ob svetih* pa je pripravilo uredništvo založbe Družina. Predstavljenih je 33 svetniških zgledov: 13 svetnikov, ki so bili v preteklosti na poseben način povezani z našimi predniki, 7 blaženih iz slovenskega prostora, ki jim je Cerkev na podlagi vere ljudstva priznala ta častni naslov, da bi nam bili "svetilnik" na poti življenja, in 13 Božjih služabnikov, ki so na duhovnem področju tako zelo zaznamovali naš čas, da zanje poteka uradni postopek za beatifikacijo, to je za razglasitev za blaženega ali za svetnika.

Ob koncu tega prispevka, ki obravnava nekatere izmed najpomembnejših dogodkov v Sloveniji v zadnjem času, še o novem zakonu o TV Slovenija, ki ga pripravljajo na ministrstvu za kulturo. Nekdanji voditelj TV dnevnika časnikar Janez Čuček je v Pilotu, prilogi časnika Nedeljski dnevnik, zapisal: "Podrobnosti o zakonu, ki curljajo na dan, so strašljive in nekatere napovedi vzbujajo strah. Slišati je celo mnenja, da vse diši po severnokorejskem vzorcu. Se pravi, da bo politika dobila še večji vpliv in moč na TV Slovenija. Če bi se to res zgodilo, bi me imelo, da se izselim iz te države. In ne bi bil edini".

Marijan Drobež

Izola / Lep kulturni dogodek v knjižnici

Predstavitev najnovejšega romana Kristine Menih

Kaj imajo skupnega lešnikova torta in usodne vezi? *Lešnikova torta usodnih vezi* je naslov novega romana pisateljice, publicistke, novinarke, pravljičarke in umetniške ustvarjalke Kristine Menih iz Izole, ki so ga pred dnevi premierno predstavili v Mestni knjižnici Izola. Osnova za nastanek romana je resnični dnevnik o prepovedani ljubezni med precej starejšim moškim in mlado Eleonoro, ki je svojo bolečo izkušnjo začela zapisovati 1. septembra leta 1956. Njuno zgodbo dopolnjujejo življenjski pogledi več rodbinskih članov in pisateljice Pie, ki dnevnik najde in začne o njem pisati roman. Knjiga vsebuje tudi citate priznanih mislecev, nekaj krajših pesmi in družinske kuharske recepte, ki jih vsekakor velja preizkusiti.

Z avtorico se je pogovarjala Špela Pahor, knjigo pa je izdala primorska založba Meander. Večer je glasbeno obogatil akademski glasbenik in skladatelj Vladimir Hrovat. Kot violinist je bil zaposlen v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija, kjer je bil dolga leta tudi član komornega orkestra. Poleg violine igra še na

akordeon, klavir, bas kitaro, tenor banjo, mandolino in ustno harmoniko. Je umetniški vodja Mednarodnega koncertnega tria in ansambla Sorarmonica, redni član Društva slovenskih skladateljev in prejemnik Prešernove nagrade za umetniške dosežke. Njegov skladateljski opus zajema široko paleto najrazličnejših glasbenih zvrsti. Na literarnem večeru je med drugim odigral tudi *Čmrljev let* Nikolaja Rimskega Korsakova in z njim povsem očaral poslušalce.

Kristina Menih se sicer lahko pohvali z bogato bero knjižnih izdaj. Njeni priročniki *Igrajmo se ekologijo, Potovanje v tišino – sprostitvena vzgoja za otroke, Sprostitve – praktični napotki za boljše telesno in duševno počutje, Prebujena trata – aktivne zgodbice, Na krilih domišljije – domišljijska potovanja* so izšli v devetdesetih letih in sodijo med prve tovrstne priročnike pri nas. Kot pravljičarka se ukvarja tudi s poustvarjanjem ljudskega izročila Istre in na to temo izdala slikanico *Skrivnostna Bela golobica* in knjižico *Golobica in Rex – istrske zgodbe, pripovedke in pričevanja*. Avtorske zgodbe je zbrala na CD-jih *Škratek kvadratek in druge pravljične zgodbe* in *Riba, raca, rak – pravljične zgodbe za otroke*. V Kopru zbrane življenjske zgodbe je izdala v monografiji *Koprčani*, njen vodič po Izoli pa je še v pripravi. Bila je tudi pobudnica likovnega projekta TrentArs. Svoje najnovejše delo, roman *Lešnikova torta usodnih vezi*, je Kristina Menih posvetila svojemu sinu Ptahu, izšel pa je ravno 60 let po tistem, ko je glavna junakinja Eleonora začela pisati svoj dnevnik. Knjigo sta z uvodno besedo na knjižne police in med bralce pospremili Vesna Mikolič in Vlasta Nussdorfer.

Špela Pahor

Kratke

Predstavitev knjige Les Goriciennes v Bevkovi knjižnici

Goriška knjižnica Franceta Bevka vabi **v četrtek, 16. februarja 2017, ob 18. uri** na predstavitev knjige Darinke Kozinc Les Goriciennes. Avtorica v knjigi s pronicljivo tankočutnostjo upodablja prepletanje različnih občutij in doživetij mladih deklet in žena, ki jih je življenjska usoda potegnila iz domačega vipavskega okolja v bližč neznanega egiptovskega sveta. Pogovor o knjigi bo z avtorico vodila dr. Megi Rožič. V nadaljevanju večera, ki bo v celoti namenjen ženski migraciji in fenomenu aleksandrinstva, bosta najnovejše izsledke raziskav o aleksandrinkah predstavila novinarka Vesna Humar in Rok Bavčar, kustos Goriškega muzeja. Večer bo pestrila prisotnost članic in članov Društva žena Prvačina ter Društva za ohranjanje kulturne dediščine aleksandrink Prvačina.

Kot neizbrisna sled se avtoričini spomini razpirajo ob podobah vipavskih ženic, ki so "po svoji volji in proti njej" odhajale v svet "z upanjem v srečo". Taka je bila pač usoda aleksandrink ... (iz spremne besede Majde Cibic)

Prijazno vabljeni!

Predstavitev zbirke pesmi Vaš Terčelj v Šturjah

Terčeljev odbor župnije Šturje in Goriška Mohorjeva družba vabita na predstavitev zbirke uglasbenih Terčeljevih pesmi Vaš Terčelj **v soboto, 18. feruarja 2017, ob 19. uri** v Marijinem domu v Šturjah. Ob urednici zbirke Mariji Pegan bosta večer oblikovala MePZ župnije Šturje in MePZ Frančišek B. Sedej iz Števerjana.

V Solkanu so postavili spominsko ploščo slikarju Vladimirju Makucu

Na hiši sredi Solkana, v kateri je solkanski rojak in priznan slovenski slikar Vladimir Makuc preživel svojo mladost, so odkrili spominsko ploščo. Umetnik naj bi v Solkanu dobil tudi galerijo, ki jo želijo poimenovati po njem, vendar je uresničevanje te zamisli nekoliko zastalo. "Glede na to, kaj je Vladimir Makuc predstavljal v slikarstvu in kar je naredil za svoj kraj, za donacijo svojih del, ki jih hrani Goriški muzej, smo dolžni, da se oddolžimo vsaj na neki simbolični ravni", je obrazložitev zamisli za postavitev spominskega obeležja predstavila predsednica Krajevne skupnosti Solkan Darinka Kozinc. V prihodnosti pa bi v Solkanu radi uredili t. i. alejo spomina, na kateri bi bil prostor za vse znane Solkance in Solkanke, na katere želijo ohraniti trajen spomin, saj so se "zapisali v ta kraj in prostor". Darinka Kozinc je povedala še, da so že v preteklosti načrtovali ureditev galerije Vladimirja Makuca, ki naj bi jo postavili v kompleksu vile Bartolomei ob stavbi Goriškega muzeja. "Ta ideja trenutno stoji, iz tega kompleksa se je zgradila zgolj upravna stavba, kustodiat Goriškega muzeja. To je velik projekt, za katerega mora skrbeti Mestna občina Nova Gorica tudi glede na sprejete dokumente", je dodala. Ker se trenutno na tem območju nič ne dogaja, bodo odgovor na to temo iskali pri novogoriškem županu Mateju Arčonu.

Vladimir Makuc, ki je preminil lani v 92. letu starosti, je za svoje dosežke prejel številna priznanja, med njimi leta 1979 Prešernovo nagrado in odlikovanje red dela z zlatim vencem, leta 1987 pa nagrado Riharda Jakopiča. Lani je za življenjsko delo prejel Župančičevo nagrado in srebrni red za zasluge. Rodil se je v Solkanu pri Gorici. Po šolanju na goriškem učiteljišču je odšel v partizane, po vojni pa je končal Šolo za umetno obrt, doštudiral na ljubljanski likovni akademiji ter po diplomi opravil še specialko za restavratorstvo. Izpopolnjeval se je tudi v Parizu. Četrt stoletja se je posvečal predvsem grafičnemu ustvarjanju, pozneje pa tudi slikarstvu in snovanju tridimenzionalnih objektov. Njegova umetnost izhaja iz navezanosti na primorski oziroma mediteranski svet. Posvetil se je različnim tehnikam ter ikonografskim in simbolnim motivom. Njegova dela zaznamujejo prizorišča in bitja iz narave, prostori in navade odmaknjenega, podeželskega življenja in starodavne tradicije.

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (49)

Mariza Perat

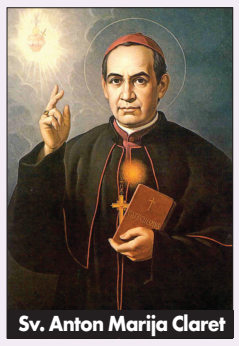
Sv. Anton Marija Claret

Sv. Benedikt

Kljub razdejanju pa sta svetišče in samostan na Montserratu kmalu znova zaživela. Pri njuni obnovi, tako duhovni kot praktični, ima poleg benediktinskega opata in montserratskega prelata Muntadasa zaslugo tudi več cerkvenih, pa tudi svetnih osebnosti. K obnovi Marijinega češčenja na Montserratu je mnogo pripomogel tudi sv. Anton Marija Claret (1807-1870), apostol katalonskih družin in misijonar Katalonije. Češčenje Matere Božje se je širilo tudi po časopisu "Glas Montserrata", ki se je pozneje preimenoval v "Glas Katalonije".

Samostan na Montserratu vodijo benediktinci, ki se v skladu s pravilom svojega ustanovitelja sv. Benedikta (480-543), čigar vodilo je bilo: "Moli in delaj"! poleg duhovne oskrbe vernikov, za katere prirejajo duhovne vaje, pa tudi razna srečanja in predavanja, ter poleg praktične oskrbe svetišča in samostana ter prostorov ob njem, saj je Montserrat tudi počitniški kraj, posvečajo še poučevanju, študiju ter izdajanju raznih publikacij, za kar jim služi tiskarna v sklopu samostana. Nadaljujejo tako tisto poslanstvo, s katerim so prav benediktinci, zlasti v prejšnjih stoletjih, v veliki meri pripomogli k verskemu, kulturnemu in tudi gospodarskemu napredku Evrope.

Gojenci "Escolanie"

Na Montserratu so že v 13. stol., nekateri trdijo še prej, v sklopu samostana odprli "Escolanio", šolo za glasbo in koralno petje. Šola, ki še vedno deluje, daje romarskemu svetišču na Montserratu prav poseben pečat. Dečki, ki jo obiskujejo, imenujejo jih tudi "Paži Device Marije", živijo v zavodu in tu, poleg drugih predmetov, študirajo glasbo, kompozicijo in petje. Vsak dan opoldne zadonijo njihovi lepi glasovi, ko zapojejo "Pozdravljena, Kraljica", kar je edinstven dogodek, kateremu z največjim veseljem prisluhnejo romarji in turisti. Šola traja tri leta in je javno priznana. Izobrazba, ki jo gojenci tu dobijo, odgovarja nižji srednji šoli v skladu z njihovo starostjo, namreč od 10 do 14 let. Predvsem pa postavlja šola poudarek na glavno poslanstvo, zaradi katerega je nastala, namreč, da gojenci s študijem glasbe in petja čim lepše opevajo čast Device Marije na Montserratu. Biti član "Escolanie" je za gojence, pa tudi za njihove starše, prav posebna čast. "Escolanio" lahko štejemo tudi za najstarejši Konservatorij v Evropi.

Svetišče na Montserratu je v stoletjih obiskalo več znamenitih osebnosti, tako cerkvenih kot svetnih. Kraljice in kneginje so bose romale k temu svetišču, o cesarju Karlu V. pa poročajo, da je kar devetkrat poromal na to božjo pot. Don Juan d'Austria, zmagovalec v znameniti bitki pri Lepantu 7. oktobra 1571, ko so kristjani premagali mnogo močnejše turško brodovje, je v svetišče na Montserrat poslal sulico, ki jo je zaplenil na turški admiralski ladji, saj je bil prepričan, da je do te presenetljive zmage prišlo, ker so verniki, po naročilu tedanjega papeža Pija V. (1566-1572), v ta namen molili rožni venec. Kot piše A. Strle, je Beneški senat pod sliko, ki predstavlja omenjeno bitko, dal napisati: "Ne moč, ne orožje, ne poveljstvo, vse to nam ni pridobilo zmage, ampak jo je pridobila roženvenska Marija".

Iz zgodovine vemo, da je bila zmaga kristjanov v bitki pri Lepantu odločilnega pomena, saj je pomenila konec prodiranja Turkov po morju proti Zahodu.

Pij V. je takrat odredil, naj Cerkev v znak hvaležnosti 7. oktobra obhaja "Spomin sv. Marije Zmagovalke". Njegov naslednik, Gregor XIII. (1572-1585), pa je še dodatno določil, naj bo 7. oktober posvečen prazniku "Naše ljube Gospe rožnega venca".

/ dalje

Cesar Karel V.

Don Juan d'Austria

Papež Pij V.

Papež Gregor XIII.

S 7. STRANI Klepetalnica Goriškega loka

Povezani novim izzivom naproti!

Taka konzulta bi več pomenila, ko bi imela njena stališča več teže pri odločanju vsaj na nekaterih področjih; zgolj posvetovalna vloga je premalo, trdi Tabaj. Problematično je že ime (konzulta za "probleme"...), je dejal Peterin. Še prej kot ime pa bi morali spremeniti pristop do takih organov. Konzulta bi lahko bila pomemben organ za poglobitev različnih vprašanj in iskanje predlogov za najprimernejše rešitve. Lahko bi bila tudi vezni člen z Novo Gorico in Slovenijo na sploh. Ker je konzulta v neposrednem stiku z občinskim svetom, bi lahko bila pomembna, meni Bandelj. Njena stališča pa žal pogosto niso bila upoštevana. Imela bi lahko pomembno vlogo, še posebno v primeru, če se bo število občinskih svetnikov v prihodnje zmanjšalo od 40 na 24, kot napovedujejo.

Kako pa naprej? Desnica se na upravne volitve pripravlja enotno in z močnim županskim kandidatom. V levosredinskem taboru mrgoli strank, list in kandidatov. Tako je bolj možno, da pridemo na balotažo, je rekel Bandelj. Ključna bo faza po balotaži, ko bo treba nastopiti enotno. Po Tabajevem mnenju razcepljenost na levici ni koristna, bolj učinkovita je enotnost desnice. Če je G5Z v Gorici tako močno kot na vsedržavni ravni, tvegamo ne priti niti do balotaže. Marilka Koršič podpira zamisel različnih list, ki - vsaka v svojem okolju - "razgiba", saj je za politiko vedno manj zanimanja. Ob pravem času pa bo nujno potrebno najti sintezo, skupen jezik. Naj bo kar več skupin, županski kandidat pa mora biti eden in dobro viden. Peterin pravi, da ljudje vedno manj volijo stranko, vedno bolj se odločajo za programe ali osebo. Idealno bi bilo imeti v levi sredini močnega kandidata in dober načrt. Tudi tokrat ni šlo tako. Zato naj različne liste nujno najdejo sintezo in enega samega županskega kandidata.

Kakšne so perspektive za prihodnost? Po Bandljevem mnenju ne moremo mimo čezmejnega povezovanja z Novo Gorico. Tega v zadnjem mandatu ni bilo veliko, je pa vedno bolj potrebno, saj Gorica v deželi FJk ostaja osamljena. Gotovo je pomemben EZTS, a o njem na naši strani malo vemo. Sam župan Romoli v svetu zelo malo poroča, je dejala Koršičeva; "vse moramo izvedeti iz medijev". Vizije mesta ni, v svetu imajo opravka z vsakdanjimi zadevami, mestna uprava ni sposobna gledati daleč. Do težav npr. v zdravstvu prihaja že zato, ker ima mestna uprava eno barvo, deželna pa drugo, je dodal Tabaj. Politiki različnih taborov se ne znajo dogovarjati! Gorica sama si ne zna izbrati svoje vloge v deželni stvarnosti, je dodal Peterin; tudi Nova Gorica ni posebno pomembna v Sloveniji, "skupaj pa sta lahko zanimiv projekt. Vprašanje pa je, ali v to verjamemo in vlagamo". Veliko bi lahko skupaj naredili zlasti na področju zdravstva in turizma. "Potreben je mentalni preskok od sodelovanja do skupnega načrtovanja in ustvarjanja".

V pogovoru s publiko je bilo še marsikaj povedanega o omenjeni konzulti, o fragmentaciji v levi sredini in potrebi po institucionalni prisotnosti slovenskih predstavnikov v izvoljenih organih, o EZTS-ju kot formalnem organu upravljanja tega teritorija, o tem, kako mestno središče umira itd. Rudi Pavšič je med drugim poudaril, da bi morala imeti naša dežela - v duhu pozitivne recipročnosti - odbornika za manjšinska vprašanja. Livio Semolič, ki je izrazil veliko zadovoljstvo, da je Goriški lok povezal dva prireditelja, je podčrtal strateško nujo, da kot manjšina izpostavimo nekaj prioritet in jih kot občinski svetniki, politika in civilna družba redno ter vztrajno predočamo županu. Julijan Čavdek je opozoril, da je Gorica glavni član medobčinske zveze, ki pravzaprav še ni zaživela: ta občina bo s svojo strategijo zato odločno pogojevala vizijo in razvoj širšega prostora. Bandelj pa je čisto na koncu pozval vse Slovence, naj segajo po dvojezičnih izkaznicah, saj zaman kritiziramo upravitelje, če še sami ne uveljavljamo svojih pravic!

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (143)

DRENAŽA TKIV IN ORGANOV V NATUROPATIJI

Drenaža vezivnega tkiva je prvi korak k učinkovitemu prečiščenju telesa.

Vezivno tkivo je tisti del telesa, na katerem naturopat največ dela in kjer lahko najučinkoviteje vpliva na vse telesne procese. Gube, celulit, strije in bolečina so izrazi telesnega stanja preko vezivnega tkiva, ki ga lahko razumemo kot sistem komunikacije telesa, saj povezuje mišice, kosti in organe, skratka komunikacija teče preko njega po celem telesu. Celice vezivnega tkiva, fibroblasti, ki se nahajajo v kosteh, hrustancu in organih, proizvajajo kolagen. Fibroblasti sestavljajo tako imenovano matriko, bazično tekočino, kjer se nahajajo celice imunskega sistema, celice živčnega sistema in maščobne celice. V tem predelu tkiva se pogosto pojavi bolečina, ki jo zdravnik nemalokrat povezuje s starostjo, stresom ali reče, da je bolečina psihosomatskega izvora. Vezivno tkivo je kot mreža, ki se prepleta skozi celo telo, obdaja in prodre v vse organe: črevesje, srce, jetra, vene in celo možgane. Vezivno tkivo mora ohraniti svojo prožnost, zaradi poškodbe ali pomanjkanja gibanja se lahko pojavijo bolečine in tudi huda obolenja.

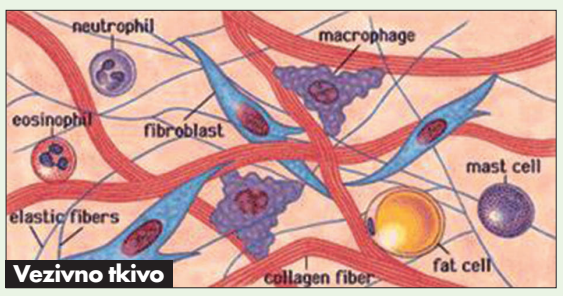

Vezivno tkivo

Pljuča: vezivno tkivo pljuč zagotavlja prožnost. Če le-te ni, se lahko pojavi bolečina v tem predelu.

Srce: ko srčna mišica popušča, je dokazano, da je vezivno tkivo poškodovano.

Črevesje: vezivno tkivo črevesja se odziva in vpliva tudi na sindrom razdražljivega črevesja.

Mielinska ovojnica je sestavljena iz treh plasti vezivnega tkiva, ki prekrvavijo možgane.

Revmatoidni artritis je patologija, vezana na poškodbo vezivnega tkiva.

Zdravnik v telesu večkrat ne loči, kje se konča organ in kje se začne vezivno tkivo, tako je prepleteno. Vezivno tkivo je najmočnejši čutni organ našega telesa, saj se kar 80 % živčnih končičev konča v vezivnem tkivu. Pri bolečini križa, rame idr. je del telesa trši, kar pomeni, da je prožnost vezivnega tkiva manjša. Vzroki bolečine torej niso samo v mišicah in sklepih, ampak v vezivnem tkivu in njegovi prožnosti.

Krčne žile, bruksizem, bolečine črevesja, pljuč, kolka, kolena lahko izvirajo v okrnjeni elastičnosti vezivnega tkiva, najhujši stadij te okrnjenosti pa predstavlja rakavo obolenje.

Zdravje je odvisno od tega, koliko so naša tkiva prožna. Sestavni deli vezivnega tkiva se nahajajo v matriki, sestavljeni iz vezi proteinov in sladkorjev. Vezivno tkivo je tesno povezano z limfnim sistemom, zato ju navadno obravnavamo skupaj. V tem tkivu se nahajajo tudi encimi, hormoni, protitelesa itd. Fibroblasti imajo dve poglavitni nalogi v luči protibolečinske kure, in sicer določajo, ali bo tkivo trdo ali mehko oziroma prožno ali rigidno. Fibroza je obolenje, ko fibroblasti ne delujejo pravilno in proizvajajo preveč kolagena, takrat predel telesa otrdi. Vezivno tkivo dejansko sodeluje tudi pri rasti rakavega obolenja.

Dobra drenaža vezivnega tkiva je predpostavka za zdravje. Naturopat obravnava vezivno tkivo kot organ, ki po telesu prenaša hranila, in kot depozit toksinov.

Nekateri znanstveniki zatrjujejo, da je vezivno tkivo tisto, ki uravnava homeostazo celotnega telesa in povezuje našo notranjost z zunanjim okoljem. Ko je vezivno tkivo zdravo, je naš imunski sistem močan, saj smo celota in naše telo je povezano. Skozi vezivno tkivo celice našega telesa komunicirajo z okoljem.

Celice našega telesa delujejo pravilno, če je vezivno tkivo zdravo, zato je priporočeno izvesti drenažo telesa vsaj 1-krat letno.

/ konec

www.saeka.si

NOVI GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail **paljk@noviglas.eu**
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - **Pravni zastopnik** Marko Tavčar
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail **gorica@noviglas.eu**
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail **trst@noviglas.eu**
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail **uprava@noviglas.eu**
www.noviglas.eu
TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it
LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - **Poštni tekoči račun** 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov
Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 000000730643, **SWIFT** ali **BIC koda**: ICRAITRRES0
ali **IBAN:** IT 67 M 05484 12401 001570069280, **SWIFT** ali **BIC koda:** CIVIIT2C
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 – 34170 GORICA.
OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B – Videm.
Tel. št. 0039 0432 299664 – Faks 0039 0432 512095 – E-mail info@publistarudine.com
Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.
Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tednikov v Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
To številko smo poslali v tisk v torek, 14. februarja, ob 14. uri

Odsev časov, ki jih ni več

Vse manj je dobrih gostiln ..., a v Britofu je ena (2)

Vse manj je dobrih gostiln, ena pa je vendarle v Britofu, je na facebooku napisala prijateljica Irena, potem ko smo prednovoletni večer, pa tudi del noči, preživeli skupaj v gostilni v Britofu, nekje na sredi Idrijske doline ali, kot ji pravijo Italijani, Valle dello Judrio. Britof je čisto nepomembna vas z lepo cerkvico, v objemu gozdov in za nekaj metrov na slovenski strani. Zares samo za nekaj metrov, kajti Britof dejansko ni niti Slovenija niti Italija, je Benečija in je skrajni rob Brd in je Idrijska dolina. Tista nesrečna, lepa, a še vedno žalostna Idrijska dolina.

Tudi sama živim na obronkih te doline, veliko bolj spodaj, pod Staro Goro. In vsak dan čutim to samoto, to odrezanost od sveta, to žalost, ki skoraj moreče teži te kraje, kjer je nekoč potekala ne samo meja, ampak tudi železna zavesa. Za gostilno v Britofu, okrepčevalnica ji pravijo lastniki, sem izvedela seveda po facebooku. Tu, kjer ni časopisov, pošto pa nam prinašajo vsakih osem dni, je internet pravzaprav edina povezava s svetom. Prijateljica Tamara je objavila posnetek z odprtja, z Benečani, ki so veselo nategovali mehe svojih harmonik, in takoj sem si zaželela veselja, ki ga tu pri nas ni, saj ni niti društev niti kulturne dejavnosti niti druženja in seveda niti dobrih, pravih gostiln. In tako sem šla po cesti, ki gre s Praprotnega v Podrskije in nato naprej proti Melini in nekdanjemu mejnemu prehodu, od koder vodi navkreber v Kambreško in Kanal.

Britof je pozabljena vas, za katero ne moreš kaj, da ne bi rekel, da je lepa. Čisto na robu vsega, tam, kjer cesta že prehaja v makadam, pa je naša okrepčevalnica, okrepčevalnica Britof, ki so jo, ne vem po katerem čudnem naključju, lani našli Kumarjevi. Pred tem so dolgo po Primorski iskali lokal, primeren za gostinsko dejavnost.

Zgodovina te male, lične gostilne je obenem zgodovina doline, ki še danes ne more polno zaživeti ravno zaradi raznarodovanja, nasilja, pritiskov in osamljenosti. Idrija, ne Idrijca, kot razume marsikateri Slovenec, ampak Judrio, je že iz časov stare Avstrije mejna reka. Po drugi svetovni vojni je imel tu svoje enote Gladio, ki je krajane na italijanski strani oborožil in jih postavil v obrambo vzhodne meje. Strah pred neznanim, pred slovanskim svetom in morda najbolj pred komunizmom je razgrnil nad dolino železno zaveso sovraštva in bolečine. Tu so posebne oborožene enote stražile mejo, ki je ločevala družine, sorodnike, brate, tu so, baje, skrivali jedrsko orožje. Ti kraji, lepi v svoji divji neokrnjenosti, so bili nezanimivi za turiste in izletnike. Samo tišina, robida in grmičevje. Samota, ki je ljudi silila k odhodu. In meja, ki je ločevala in odtujevala.

Karavla, ki je leta 1991 odslužila, je po padcu Jugoslavije postala gostilna in v njej je dolina ponovno zaživela. Ob pijači je prijateljstvo lažje, meja je počasi izginjala in Benečani so prihajali sem z glasbili. Pripovedujejo, da so godci ponoči parkirali svoje avtomobile na italijanski strani in se potem mimo zapornice splazili na slovensko stran.

Do gostilne je bilo le nekaj metrov navkreber. Tu so nato igrali do jutra. Večkrat so se potem vračali s pijačo pod pazduho. Če jih je zasačil policaj, so mu ponudili kozarček in je bilo v redu. Gostilna je po desetih letih propadla, novi lastnik ni bil kos svojim nalogam. In kot se dogaja povsod v teh dolinah, je robida požrla glasbo, veselje in prijateljevanje. Dolga leta je objekt sameval, grmovje je raslo in brisalo sledi veselja.

No, potem se je vendarle zgodilo, da so sem prišli Kumarjevi. Dve nasmejani dekleti, Sara in Iris, ki sta duša in srce gostilne, pa njuni starši. Velikokrat pomagajo še stari starši, pa fanta se rada pridružita dekletoma, in ko je treba, poprimeta za delo. Ne vem točno zakaj, a meni in mojim prijateljem je gostilna Britof močno prirasla k srcu. Kot tiste, o katerih je pred toliko leti pel Šifrer.

Da so v Britofu za "šankom" dobri ljudje, razumeš že zaradi nasmehov. Vse preveč smo vajeni lokalov, v katerih je denar prepomemben, da bi ti kdo še podaril nasmeh. Pa "šank" je tudi "ta pravi", soliden, prostoren, da se nanj lahko nasloniš in naročiš kozarec dobrega točenega vina. Za pravo ceno, tako, da lahko v družbi zvrneš še drugega, morda celo tretjega. Ponudba je taka, kot se za pravo gostilno spodobi. Jedi, ki smo jih vajeni. Brez dodatkov, a dobro, domače. Krožniki, kot se spodobi, in prijazen, topel nasmeh zraven. Sara in Iris se trudita, da bi dodali še kaj novega, izvirnega, beneškega. Kot štruklje, po katerih je gostilna nekdaj slovela, zelišča, polento, hrano za vegetarijance...

Irena, moja prijateljica iz Gorenjske, ki je po očetu Benečanka, se v Britof ne vrača samo zaradi hrane in vina. Vrača se predvsem zaradi topline, zaradi ljudi, ki se tu zbirajo. Britof je namreč stičišče med dvema bregovoma, gostilna za ljudi, ki si hočejo vzeti čas. In za vse tiste, ki bi radi doživljali Benečijo tako, kot je v resnici, brez olepšav, tako, kot je bila nekoč. Ko sta Sara in Iris posekali robido, počistili zaraščeni travnik in ponovno odprli okna pozabljene vojaške karavle, so Benečani začeli prihajati počasi, na večer, največkrat pozno, plaho in nezaupljivo. En teden so se tako zbirali ob vinu in klepetu, dokler niso spoznali, da so gostilno prevzeli pravi ljudje. Tisti dobri ljudje, o katerih je pel Šifrer. Tedaj so prišli s harmonikami, klarinetom, tubo. Mladi Kevin in njegovi prijatelji. In so zaigrali, tako kot so igrali nekoč v beneških gostilnah. Dolgo v noč, do jutra. Do zgodnjega jutra, tako kot v tistih časih, ko ni bilo interneta, televizije in vsega drugega, a samo dobre, prave gostilne.

Od takrat se Benečani velikokrat zbirajo in igrajo z vso dušo za vse tiste, ki si želijo sanj in preteklosti. Poslušajo jih ljudje z obeh strani meje, kajti britof je ravno na sredi. Na sredi doline, ki še danes ni polno zadihala. Kako hudo je bilo tu z mejo, razumeš, ko domačini z bližnjega Kambreškega Kevina zaprosijo, naj zaigra Golico. Ne poznam Golice, žalostno prizna Kevin. Idrijska dolina je bila v času, ko je Avsenik igral Golico, popolnoma odtrgana od ostalega slovenskega sveta. Železna zavesa je zdaj padla, odpirajo se srca in poti. In sosedi postajajo prijatelji. Kot je prav. Samo v dobrih, pravih gostilnah, nastajajo prava prijateljstva. Spontano. Medtem ko Kevin in prijatelji igrajo, da sega do srca. In se spet razlega upanje in rojeva veselje med strmimi bregovi, ki so bili nekdaj skrbno obdelani, zdaj pa raste na njih samo robida.

Sara in Iris sta pogumni. Zbrali se bomo, prostovoljci, in porezali bomo vso to robido, ponosno povesta. Počistili bomo stare steze in poti, da bodo ljudje lahko peš prišli do vasi na obeh straneh meje. Postavili bomo otroško igrišče, igrišče za odbojko, starejši pa se bodo ob večerih lahko zbirali ob balinanju. In glasba bo pogostokrat rezala tišino te doline, ki si tako želi, da bi spet zaživela.

Veliko poguma in dobre volje je potrebno, da se ne ustrašiš samote in robide. Ljudje, ki prihajajo, se zbirajo in veselo brišejo težke sledi zgodovine, pa so najlepša nagrada. Če bi radi spoznali Idrijsko dolino, Saro in Iris ter eno izmed tistih dobrih gostiln, o katerih je pel Šifrer, kar pokličite me, najdemo se v Britofu, zagotovo bom tam.

Suzi Pertot

Naši postavni košarkarji

Pri Jadranu uspešna generacijska menjava

Ta sestavek je bil napisan pred nedeljsko tekmo v Mestrah (ki so jo nato izgubili), na valu dveh zaporednih domačih zmag Jadranovih košarkarjev proti višje postavljenima nasprotnikoma – prvouvrščenemu Oderzu in do tedaj tretjo silo najbolj vzhodne skupine državne C lige Gold Arzignanu. Jadran Ispem navdušuje. Združena vrsta, v katero zadnja leta, kot kaže, verjamejo skoraj vsa slovenska društva, ki se v Italiji ukvarjajo z igro pod košema, udejanja kakovostno generacijsko zamenjavo. Ta je za zdaj neboleča in daje pozitivne sadove.

Razmeroma mlado ekipo uspešno usklajuje trener Dean Oberdan, nekoč na igrišču gonilna sila Jadranovega moštva, danes zahteven in hkrati pokroviteljski krmar zagnanih fantov, nekateri so bili celo še njegovi soigralci. Tisti, ki so najbližji garderobi, poudarjajo, da je osnovo za današnje prelesti postavljal v zadnjih letih že Oberdanov predhodnik Andrea Mura, ki je z mladinci opravil zelo dobro delo. Pa smo pri ustvarjalcih na igrišču, torej košarkarjih. Skorajda nobena ekipa v C skupini C lige nima treh tako konkurenčnih letnikov 1998, kot so Aleksander Daneu, Simon Cettolo in Samuel Zidarič. V tem neabecednem vrstnem redu, ker je doslej Daneu pokazal največ in je najbolj pripravljen za članska prvenstva, Cettolo je bil že marsikdaj odločilen, Zidarič pa se je priključil letos in polagoma osvaja mesto pod soncem. Daneu je po dolgih letih izstopajoč zamejski visok igralec, je trd, se ne boji in igra vedno z nasmehom in pozitivnim pristopom. Če bi bil pet centimetrov višji, recimo, da bi dosegel dva metra, bi bil najbrž zanimiv celo za Pallacanestro Trieste. Cettolo je specialist, zadene iz razdalje dokaj konstantno, v obrambi uveljavlja fizično moč, ima pa dobro izoblikovane hibe glede dinamičnosti. Zidarič pa dokazuje, da razume košarko in se razvija v popolnega, postavnega zunanjega igralca. Treh 18-letnih hrustov, visokih 195 centimetrov in telesno močnih, ni imel Jadran že kako desetletje.

Jadran Ispem - Codroipo 4. 12. 2016

Četudi ni več mladinec, je velika pridobitev za prvo peterko branilec Martin Ridolfi, letnik 1996. Odličen v prodoru, kjer ga ne zmotijo niti udarci nasprotnikovih obrambnih igralcev, mora izboljšati met za tri točke. Še dve leti starejši je Matija Batich, ki je pravi metronom v vlogi organizatorja igre. Pa smo pri senatorjih. Veteran postave je 30-letni Stanko Rajčič, ki predstavlja skupaj s Carlom De Petrisom zelo zanesljivo centrsko dvojico. Oba sta stebra v obrambi in koristna v napadu, kjer pa v bistvu ne zahtevata veliko žog. Kapetan Daniel Batich, letnik 1988, je pravi duhovni vodja, ki ob okrevanju po operaciji kolena v taki ekipi lahko tudi igra manj kot prejšnja leta, pa čeprav mora biti v igri, ko se tekme lomijo. Zvezda Jadrana pa je itak Borut Ban, strah in trepet vseh tretjeligaških moštev, mojster tehnike in pridobivanja osebnih napak ter prostih metov. Obrambe so praviloma zelo zgoščene nad njim, zna pa tudi razigravati soigralce.

Ta je torej podoba letošnjih jadranovcev. Do kam bodo segli, nam ni dano vedeti. Izhodišče v zgornjem delu lestvice je za zdaj dobro. Občinstvo bi morda lahko nagradilo njihov trud in kakovost z večjo prisotnostjo v openski telovadnici. Dobra novica pa je, da je taka garnitura košarkarjev lahko jamstvo za nastopanje za celo prihodnje desetletje.

HC

Z 2. strani

Odziv na ...

Zdaj pa bom naštela po abecednem redu, kdo vse navija zanj, mene pa, po njegovem mnenju konsekventno spodbija, čeprav nisem še ničesar rekla, le negujem pravico do dvoma ob raznih preuranjenih trditvah in insinuacijah:

1. dr. Miroslava Cenčič, 2. Poljanka Dolhar in Robi Šabac, 3. dr. Tomaž Erzar, 4. dr. Bojan Godeša, 5. Ženja Leiler, 6. Bernard Nežmah, 7. dr. Egon Pelikan, 8. dr. Jože Pirjevec, 9. dr. Renato Podbersič, 10. Alenka Puhar, 11. Primož Sturman, 13. Darka Zvonar Predan in 14. Ivo Žajdela.

Po mojem je pozabil uvrstiti v svoj seznam vsaj nekaj zelo znanih in cenjenih imen, in sicer 15. Tina Mamića, med drugim tudi sodnega izvedenca za rodoslovje, ki mu je celo - najbrž iz občudovanja do knjige - naredil in poklonil rodoslovni list Brecljev. On pa ga je nehvaležno pozabil celi omeniti. Nato 16. Marica Uršič Zupan, prav tako zelo prizadevna časnikarka (in urednica za srednjo Primorsko) pri Primorskih novicah, ki je dve celi strani posvetila osvežitvi te krvave vojne drame, pa še koga bi lahko poiskala in uvrstila v seznam, a se mi zdi, da je že omenjenih dovolj, še zlasti, če še sebe dodam in se ne grem lažne skromnosti: 17. Jolka Milič, saj v svojem tretjem delu pisma Jožetu Pirjevcu se izrazim, kar se da laskavo o publikacij, pa še sebi neskromno čestitam - da ne bo pomote - svojemu dolgemu jeziku, beri "gobcu", ker brez njega, vsaj sodeč po zgodovinarju Pirjevcu, te raziskave sploh ne bi bilo. In čeprav je bilo v prvem zaključenem delu v Prim. dnev. večkrat res rečeno, da je bilo morilcev troje - in jaz sem izzivalno spraševala po imenih nepoznanih ali zamolčanih dveh - dlje od Bliska nismo prišli. Ne zakrinkana gospa ne odkrinkana, a tozadevno malobesedna Pirjevec in Brecelj nam nista postregla z njuno prav tako anonimno identiteto, ki smo jo zvedeli šele iz *Anatomije*. Nekdo bo pač moral vprašati njih tri za vzrok njihove zadržanosti in trdovratnega molka, drugače bom spet prisiljena (!), da vprašam na svoj im-pertinentni način jaz in spet bom Breclja spravila v slabo voljo s svojim bojda nemogočim načinom pisanja. Bog pomagaj, če pa drugače ne gre. In to je vse.

Če mi bo kdo odgovoril, rajši ne, ga prosim, naj pošlje odmev uredništvu Primorskega dnevnika, kjer se je začela zgodba o trojnem umoru na Rossettijevi ulici. Najbolj primerno bi bilo, moralo bi vsaj biti, da se tam tudi nadaljuje in konča. Uredništvu Novega glasu se iskreno zahvaljujem za demokratično gostoljubje, ki mi ga je tu in tam dalo ob očitni prostorski stiski pri Primorcu. HVALA!

Nova zgoščenka / MoPZ Mirko Filej: 50 let

Člani Moškega pevskega zbora Mirko Filej, ki ga vodi "legendarni" goriški dirigent Zdravko Klanjšček, vabijo v petek, 17. februarja 2017, ob 20. uri v komorno dvorano Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici. Na prijateljskem srečanju bodo predstavili novo dvojno zgoščenko: ta je nastala po jubilejnem praznovanju 50-letnice zbora, ki je potekala v veliki dvorani centra 5. junija 2016. Projekt je zbor omogočil v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete.

ŠTMAVER Praznik sv. Valentina

Likovni in glasbeni utrinki ter klepet s "samotnim pastirjem"

Ob sv. Valentinu, "prvem pomladinu", Štmaver, lična vasica, ki se trdno oklepa Sabotina, zaživi v predpomladnem prebujenju. Požrtvovalni in delavni člani društva KD Sabotin so tudi letos v sodelovanju z župnijo sv. Mavra in Silvestra, Zvezo slovenske katoliške prosvete in Društvom krajevna skupnost Pevma - Štmaver - Oslavje, pod pokroviteljstvom občine Gorica, priredili tridnevno praznovanje, ki je postalo že lepa zakoreninjena navada. Kot vselej se je začelo v petek, 10. februarja 2013, ko se je presenetljivo število navdušenih kvartopircev pomerilo v briškoli in se pri tem potegovalo za kulinarične nagrade. V soboto, 11. februarja 2017, dopoldne je vasico obiskal celo goriški župan Ettore Romoli, to pa zato, ker so uradno odprli prenovljene društvene prostore v nekdanji osnovni šoli. Ti so bili potrebni temeljite prenove, ker jih je 12. januarja l. 2013 hudo poškodoval požar. Glavnino del sta opravili podjetji na račun občine, veliko prostovoljnega dela pa so vložili v obnovo tudi člani društva, katerim se je zahvalil povezovalec sobotnega programa Matjaž Pintar. Na odprtju sta spregovorila Lovrenc Peršolja, predsednik Društva krajevna skupnost Pevma - Štmaver - Oslavje, in predsednik društva KD Sabotin Gabrijel Figelj. Prostore je blagoslovil g. Marijan Markežič.

Skupina domačih umetnikov (foto DP)

Osrednji kulturni večer je bil na sporedu v soboto zvečer. V natrpani dvoranici so bili tudi domači duhovnik Marijan Markežič, občinska svetnica iz vrst SSk, Marilka Koršič, in Marjan Breščak, predsednik društva sKultura iz Štandreža.

Matjaž Pintar je nagovoril občinstvo in spregovoril o skupinski razstavi domačih umetnikov, ki okruške prostega časa z veseljem namenjajo likovni umetnosti, ki sega od slikarstva v raznih tehnikah do upodabljanja v lesu, pa tudi na področje ročnega dela z izdelavo kvačkanih prtov, oblekic in še marsičesa. Svoja dela so na ogled postavili Valentina Feri (najbolj so ji pri srcu tihožitja s cvetjem), Robert Velušček (slike s svinčnikom in grafike), Katja Batistič (njeni slikarski motivi in različne uporabljene tehnike odražajo pravi slikarski talent), Valentino Pintar (bakrorez), Maurizio Corsi (umetnine iz lesa), Danilo Feri (umetniško obdelovanje lesa), Marina Rohl (ljubiteljica živih barv), Tanja Kovic (risbe s svinčnikom), Mirko Figelj (nabožni motivi), Milena Vogrič, Silva Mauri, Sandra Klanjšček (kvačkani izdelki), Daria Cernic (umetnine iz lesa) in Adriano Feri (domišljijska dela iz otroških let), ki je tudi postavil razstavo ter poskrbel za opise prikazanega v italijanščini, v slovenščino pa je besedila prevedla Nadja Kovic.

Kot se spodobi za praznik v začetku februarja, je domači MoPZ Sabotin pod vodstvom energične Nadje Kovic uvedel večer z Vrabčevo *Zdravljico*, da bi tako počastil našega velikega Prešerna ob slovenskem kulturnem prazniku. Za njo se je oglasila še ljudska *Pod rožnato planino.* Osrednji dogodek večera je bil pogovor z naslovom *Od sirarstva preko hribov do ptic*, ki ga je imel Matjaž Pintar z gostom Danijelom Čotarjem. Čotar se je rodil l. 1943 v Tabru nad Dornberkom, a se je kot nekajmesečni dojenček preselil na Kras, od koder je bila njegova mama, saj je moral njegov oče v posebne bataljone v Južno Italijo. V zelo prijetnem pogovoru je kot topel pomladni piš zavela Čotarjeva velika ljubezen do narave in do slovenske besede. Naravo je podrobneje spoznaval in vzljubil že kot otrok in odraščajoči najstnik v dolgih poletnih dneh, ki jih je preživljal pri noni na Krasu v mali vasici, zgubljeni med gozdovi, brez vodovoda, brez elektrike. V hiši so imeli petrolejko, a še to je nona ugašala, ko luč ni bila nujno potrebna. Na kraških pašnikih je pasel krave in vsrkaval kraške lepote. Takrat je imel dovolj časa, da si je natančno ogledoval drevesa in grmičevje, ki samoniklo rastejo na kraški zemlji (otroci so npr. točno vedeli, kateri les je primeren za piščalke ali za šibe). Spoznaval je tudi ptice in njihovo petje. Ta njegova ljubezen ga je privedla do tega, da je po končanem klasičnem liceju v Trstu, tudi zaradi prepotrebne štipendije, ki jo je dobil, šel v Piacenzo na Katoliško univerzo Srca Jezusovega študirat agronomijo. Želel se je usmeriti v rastlinski svet, a se je zaradi zelo dobrih profesorjev mikrobiologije navdušil nad nevidnim svetom drobnoživk, mikroorganizmov. Tako se je usmeril na inštitut mikrobiologije in se posvetil sirarstvu. 40 let se je poklicno ukvarjal s sirastvom in vse svoje nabrano znanje - ne da bi nič ohranil zase (!) – je naposled izlil v priročnik z naslovom *Domače sirarstvo za zabavo in zares*, ki ga je posvetil svoji noni s Krasa, ki je znala odlično voditi kmetijo. Knjiga je izšla l. 2006 v zbirki Goriške Mohorjeve družbe za l. 2007. V njej ni uporabil nikakršne tujke, ker je hotel sebi in drugim dokazati, da tudi strokovno delo lahko napiše samo v našem lepem slovenskem jeziku. To mu je uspelo. Z imenom Danijela-Danila Čotarja je povezana tudi koča sv. Jožefa, kateri je daroval lep del svojega življenja, saj mu je pokojni msgr. Franc Močnik izročil njene ključe na novo leto l. 1975. Upravljal jo je do novega leta l. 2015. Točno 40 let je skrbel zanjo, veliko delal, a v očarljivem gorskem okolju tudi doživel marsikaj lepega. Kočo so v tem obdobju trikrat popravili: l. 1977, po potresu iz l. 1976, l. 1998, celo pritličje, l. 2007 celo prvo nadstropje in streho.

Rad je sprejel upravljanje koče, predvsem zaradi dveh vzrokov: vedno mu je bilo všeč biti v stiku z naravo - koča je ob robu gozda v gorski tišini - in iz ljubezni do svojega naroda. Tudi v Žabnicah je lahko poslušal ptičje petje. Prav lani novembra je njegova knjiga *Ptičje kvatre* prejela nagrado *zlata hruška* kot ena izmed štirih najboljših knjig za otroke in mladino v letu 2016 (obravnavali so 700 knjig, od teh izbrali 70, nagradili pa štiri.) Tudi veselja do ptic se je nalezel na Krasu, ko je bil na paši velikokrat sam. Pa tudi zaradi svojega poklica je moral zgodaj vstajati, tako da je lahko prišel do oddaljenih mlekarn. Zato je lahko poslušal ptice, a tudi okoli koče sv. Jožefa je bilo "eno samo petje". Ptice so se brez strahu približevale, tako da jih je lahko pobliže opazoval. Za zasebni radio (včasih je bil to Ljudski radio, zdaj je Radio spazio), kjer sodeluje tudi že 40 let, je pisal oddajo o ptičih (prva slovenska oddaja na tem radiu je bila 5. decembra 1977, zato letos poteka 40-letnica), pa tudi za Pastirčka. Iz teh zapisov je nato nastala knjiga. Čotar je tudi član Lipu (Lega Italiana Protezione Uccelli), ki si prizadeva za zaščito ogroženih ptic.

Mimogrede so poslušalci izvedeli tudi, da ima Danijel Čotar 2850 knjig raznih tematik in da je do zdaj pripravil 1600 radijskih oddaj; vse so ohranjene, zapisane. (Tem trem 40. obletnicam hudomušno dodaja še eno: njegova žena Marilka ga prenaša že nad 40 let!) Ob koncu je pojasnil: "Vse, kar sem delal, sem delal zato, ker sem član neke manjšine, ki živi v večinskem narodu. Ker smo kot kapljica v morju, si moramo prizadevati, da se v njem ne izgubimo, zato moramo sodelovati v društvih, pri predavanjih, na kulturnih prireditvah, v zborih... Mi smo 1000: ena, kar se tiče nas v večinskem narodu, smo pa tudi 1000: ena, kar se tiče kulturnega dela. Naše udejstvovanje v kulturi se nam zdi naravno, predstavnikom večinskega naroda pa se to zdi nekaj izrednega. Zato tudi vse moje 40-letno delo se mi zdi nekaj vsakdanjega in navadnega".

Matjaž Pintar in Danijel Čotar (foto DP)

Po tem prisrčnem klepetu so na oder prišle pevke vokalne skupine Brike iz Brd, ki je nastala v Društvu kmečkih žena. Zapele so šopek ljudskih pesmi ali njihovih priredb.

Sobotni večer se je izpel ob briški kapljici in dobrotah, ki so jih pripravile pridne domače kuharice.

Praznik sv. Valentina se je nadaljeval še v nedeljo, 12., ko je bila v vaški cerkvici sv. maša. Že od jutra dalje pa so neutrudni organizatorji na sedežu društva ponujali tople jedi in značilne štmavrske štruklje.

IK

ŠTEVERJAN Mladinska dramska skupina M+

Prvič pred domačim občinstvom z Drakulo

V letošnji sezoni 2016 / 2017 je pod okriljem Dramske družine SKPD F. B. Sedej v Števerjanu vzklila nova mlada gledališka mladika. Njeni oblikovalci so ji dali ime M+. Njena vodja je Sara Soban.

Gledališka skupina M+ je nastala v letošnji jeseni zato - kot pojasnjuje Jasmin Kovic, umetniški vodja Dramske družine SKPD F. B. Sedej, katere vodja je Ilaria Bergnach -, da bi se tudi mlajšim gledališkim navdušencem nudila priložnost za gledališko ustvarjanje pod strokovnim vodstvom in za kakovosten odrski nastop. Na ta način naj bi mlade odrske zanesenjake na primeren način uvedli najprej v gledališko nastopanje, nato pa v preskok k odrasli gledališki Dramski družini, ki seveda potrebuje podmladek, da bo še naprej uspešno delovala, kot je v zadnjih letih.

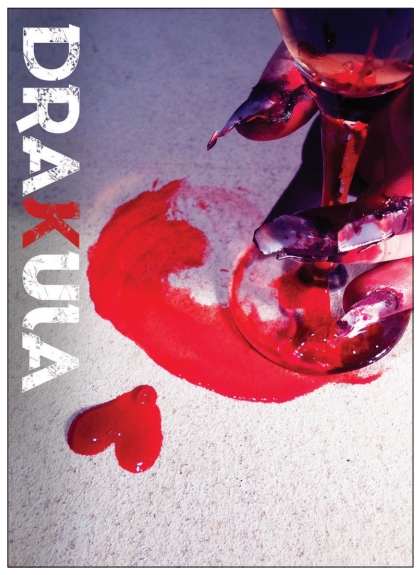

Mladi so v jesenskem času že pred začetkom vaj za novo gledališko uprizoritev obiskovali tečaj lepe govorice, da bi jim pravilna izgovarjava ne delala težav in da bi se brez zadreg lahko lotili gledališkega teksta pod vodstvom mentorice in režiserke, mlade igralke Patrizie Jurinčič Finžgar, ki je tudi sama izšla iz ljubiteljskih gledaliških vrst in je zdaj, po končani AGRFT, poklicna igralka, članica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica. Tisti mladi, ki se raje zadržujejo v zaodrju in jim je bolj pri srcu tehnična stran gledališkega ustvarjalnega procesa, so se udeležili tečaja oblikovanja svetlobe in zvoka. V vseh teh letih si je društvo F. B. Sedej zmeraj prizadevalo, da bi v svojo sredino pritegnilo čim več mladih in bi jim zaupalo tudi odgovorne naloge in dolžnosti. In prav zaradi tega je nastala tudi ta nova mladinska skupina M+, ki se bo občinstvu predstavila v prenovljeni župnijski dvorani Sedejevega doma v Števerjanu na Trgu svobode 6, in sicer v nedeljo, 19. februarja 2017. Da bodo premiero lahko izvedli v domači dvorani, se mladi zahvaljujejo župniku Marijanu Markežiču in odboru društva s predsednikom Filipom Hledetom na čelu, ki stojita zmeraj ob strani Dramski družini in zdaj tudi njenemu podmladku M+. Za debi v domači vasi so pripravili predstavo, za katero je tekst z naslovom *Drakula* priredila Patrizia Jurinčič. Na kot kri rdečem "gledališkem listu-kartončku", ki spremlja predstavo, je Jurinčičeva pojasnila, zakaj so izbrali prav zgodbo tega najbolj slavnega vampirja vseh časov. Drakula se mora za to svojo slavo sicer zahvaliti zgodovini, ki mu jo je dodelila. V liku Drakule naj bi se zrcalil krvoločni transilvanski vladar Vlado III., ki je bil neizprosen s svojimi sovražniki. To je vzburilo domišljijo irskega pisatelja Brama Sytokerja, ki je l. 1897 spisal roman o njem in to resnično osebo odel v tančico skrivnosti in legende. Ta srhljiva zgodba ima seveda že nešteto različic v literaturi, gledališču in filmu, v vseh pa prevladuje ista tema: sla po večnem življenju. V inačici, ki jo bodo predstavili mladi števerjanski igralci, Drakula hrepeni po neskončno dolgem življenju zaradi ljubezni. Ljudem pije kri, da bi si podaljšal življenje zato, da bi našel svojo zaročenko Elizabeth, ki jo je pred 400 leti (!) ugrabil in umoril njegov sovražnik. Zgodba osvetljuje tematike, s katerimi se človek sooča v vseh časih: z ljubeznijo, prijateljstvom, sovraštvom, strahom, pogumom, življenjem in smrtjo. Te teme pa se začnejo v človeku prebujati, ko je sam na križišču med otroštvom in odraslostjo, v odraščanju. Zato je Jurinčičeva zapisala: "Kot je Drakulova zgodba na razpotju med realnostjo in domišljijo, so tudi pripovedovalci te zgodbe, člani novonastale Mladinske gledališke skupine M+, na razpotju med otroštvom in odraslostjo.

Na odru bodo zgodbo oživili Miha Kovic (Drakula), Mira Boškin (Drakulova nevesta), Jana Juren (Drakulova nevesta in Selma), Sara Soban (Drakulova nevesta in Lucy), Alessandro Pasi (Johnatan), Nika Devetak (Mina), Samuele Vittorio Ferletti (Doktor Seward), Alek Devetak (Asistent doktorja), Chiara Bergnach (Mary Reinfield), Tadej Lukman (Profesor Van Helsing). Za scenografijo sta poskrbela Mario Leopoli in Patrizia Jurinčič Finžgar, svetovalka za gib je Monika Zajšek, ki jo že dobro poznamo v tej vlogi, Jan Leopoli je svetovalec za govor, korepetitor pa Peter Soban, oblikovalca luči Guglielmo Frati in Marko Lutman. Tonski mojster je Daniel Peteani, tehnični vodja pa Janez Terpin. Glasbeno je predstavo opremil Patrick Quaggiato.

Če želite izvedeti, kako se bo zgodba razvijala, pridite v Števerjan, v Sedejev dom, v nedeljo, 19. februarja 2017, ob 19. uri na premiero *Drakule* ali pa v ponedeljek, 20. februarja 2017, ob 20. uri na ponovitev, če se seveda ne bojite teh tem. Prej se iznebite prežečega strahu!

IK

ŠZ SOČA / Uspel pokrajinski turnir mikro in mini odbojke

Iskrive oči približno 180 mladih atletov so v nedeljo, 12. februarja, zažarele na že tradicionalnem pokrajinskem turnirju mikro in mini odbojke, ki ga prireja ŠZ SOČA v sklopu projekta rasti preko mreže-crescere sotto la rete. Pobudo podpirata Fundacija CARIGO in ZSŠDI. Ta se vključuje v prizadevanja državne odbojkarske zveze FIPAV, da bi najmlajše približala svetu odbojke.

Dva zaporedna turnirja najprej mikro odbojke (uvajanje predšolskih otrok in prvošolčkov v svet odbojke) in pa mini-odbojke (uvajanje osnovnošolskih otrok) sta tako sredi sončnega zimskega nedeljskega popoldneva potekala v sovodenjski telovadnici, ki je gostila vsa pokrajinska društva, aktivna na tem področju.

Prvi so se med 14.30 in 16.00 pomerili najmlajši (18 ekip), ki so v nabito polni telovadnici skupno odigrali 27 tekem in številni publiki pokazali, kaj znajo. Malčki, ki so prihajali z vseh koncev goriške pokrajine, so se izkazali ne le s svojo igrivostjo in sproščenostjo, ampak tudi z dobro mero tehnike in taktike, kar je bilo za gledalce prava poslastica.

Sledil je turnir miniodbojke, v katerem se je pomerilo 24 ekip. Razdeljeni v štiri skupine, so do 18. ure odigrali 48 tekem in dokazali, da tako moški kot ženski odbojki se tu piše še vedno svetla prihodnost. Splošni tehnični nivo je bil dober, tekme so bile marsikdaj zelo izenačene, športni duh pa je udeležence povezoval.

Ob sklepu naj povemo še, da se je turnirja mikro odbojke udeležilo 5 slovenskih ekip (3 Soča, 2 Val), turnirja mini odbojke pa kar 7 (2 Sokol, 3 Soča, 2 Val), kar ponovno dokazuje vlogo slovenskih društev v deželni odbojki.